

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autorka práce: Bc. Květa Vojáčková
Studijní program: Mezinárodní ekonomické vztahy
Obor: Mezinárodní obchod

Název tématu: **Mexiko na počátku nového tisíciletí: PEST analýza**

Rozsah práce: **85 stran**

Zásady pro vypracování:

1. Politické faktory
2. Ekonomické faktory
3. Sociální faktory
4. Technologické faktory

Seznam odborné literatury:

1. NĚMEC, J. *Politické systémy Latinské Ameriky*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 802451107X.
2. BROOKE, B. -- BUDD, J. -- ANDRIST, M. *Mexiko*. München: Nelles, 1999. ISBN 8086169898.
3. *Competition law and policy in Latin America : peer reviews of Argentina, Brazil, Chile, Mexico and P*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2006. ISBN 9264014985.
4. *Country profile. Mexico*. London: ISBN 02695596.

Datum zadání diplomové práce: **prosinec 2008**

Termín odevzdání diplomové práce: **prosinec 2008**

Bc. Květa Vojáčková
řešitelka diplomové práce

doc. PhDr. Lenka Adamcová, CSc.
vedoucí diplomové práce

prof. Ing. Eva Cihelková, CSc.
vedoucí ústavu

prof. Ing. Dana Zadražilová, CSc.
děkanka FMV VŠE

Abstrakt: Cílem této práce je prozkoumat ekonomiku Mexika, najít její silné stránky a slabiny a zjistit, jak země až doposud obstála v mezinárodní konkurenci. Nástrojem zvoleným pro tento účel je PEST analýza. PEST analýza umožňuje nahlédnout zemi ze čtyř různých úhlů, aby tak nakonec poskytla ucelený pohled. Jednotlivé skupiny faktorů, tj. faktory politické, ekonomické, sociální a technologické, nelze hodnotit odděleně. Jsou naopak propojené a vzájemně se ovlivňují. Pro ulehčení orientace bude každý zvolený faktor na konci popisu stávající situace zhodnocen. Vytýčí se tak výhody či problémy aktuálního stavu, případně budou navržena možná opatření vedoucí k jeho zlepšení. Závěr bude souhrnem všech zjištěných plus a mínus Mexika současně s náčrtem pravděpodobného vývoje do budoucna a návrhy na zlepšení.

Klíčová slova: Mexiko, politika, ekonomika

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „**Mexiko na počátku nového tisíciletí: PEST analýza**“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne

Poděkování

Za odbornou pomoc a cenné podněty při zpracování předkládané diplomové práce bych ráda poděkovala vedoucí mé práce paní **doc. PhDr. Lence Adamcové, CSc.**

Úvod

Mexiko jsem si pro svou analýzu vybrala z důvodu osobního vztahu k této zemi, který jsem získala při dvouměsíčním studijním pobytu v mexickém státě Morelos. Ve své diplomové práci jsem se rozhodla zmapovat situaci Mexika na počátku 21. století. Při hledání nástroje k vytvoření co nejkomplexnějšího obrazu dané ekonomiky se vzhledem k dostupným zdrojům a mým osobním poznatkům o životě v Mexiku ukázala jako nejvhodnější PEST analýza. Vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce jsem byla nucena záměrně vynechat některé důležité oblasti mexické ekonomiky, především sektor služeb, o kterém se v práci zmiňuji jen okrajově. Následující PEST analýza tedy není v žádném případě vyčerpávající studií, nýbrž základem pro hlubší průzkum mexické ekonomiky, ve kterém bych chtěla pokračovat v profesním životě.

Cílem této práce je prozkoumat ekonomiku Mexika, najít její silné stránky a slabiny a zjistit, jak země až doposud obstála v mezinárodní konkurenci. Kromě zvolených faktorů bych chtěla do práce vnést i vlastní zkušenosti z dvouměsíčního pobytu v mexickém státě Morelos a doplnit tak některá fakta, která jsou v odborné literatuře opomíjena či nedostatečně rozebrána.

PEST analýza umožňuje nahlédnout zemi ze čtyř různých úhlů, aby tak nakonec poskytla ucelený pohled. Jednotlivé skupiny faktorů, tj. faktory politické, ekonomické, sociální a technologické, nelze hodnotit odděleně. Jsou naopak propojené a vzájemně se ovlivňují. Pro ulehčení orientace bude každý zvolený faktor na konci popisu stávající situace zhodnocen. Vytyčí se tak výhody či problémy aktuálního stavu, případně budou navržena možná opatření vedoucí k jeho zlepšení. Závěr bude souhrnem všech zjištěných plus a mínus Mexika současně s náčrtem pravděpodobného vývoje do budoucna a návrhy na zlepšení.

První kapitola se věnuje faktorům politickým. Pro pochopení problémů, se kterými se země dnes musí potýkat, je klíčová znalost historických souvislostí. První podkapitola tedy popisuje politický vývoj Mexika od dob kolonizace až do současnosti. Podrobněji se zabývá obdobími, která podstatným způsobem ovlivnila pozdější vývoj společnosti. Následuje rozbor daňového systému a pracovního práva. Kapitulu uzavírá popis ochrany duševního vlastnictví, investičního klimatu, forem regulace konkurenčního prostředí a ochrany spotřebitele.

Kapitola druhá, ekonomické faktory, nejprve poskytuje přehled základních ekonomických ukazatelů. Následuje rozbor situace v zahraničním obchodu. Dále se kapitola zabývá energetikou. Zvláštní pozornost je věnována ropě a elektrické energii. Část popisující

oblast komunikací klade důraz na situaci v telekomunikacích a okrajově se věnuje internetu. Podstatnou část druhé kapitoly pak tvoří rozbor průmyslu a zemědělství.

Sociální faktory jsou obsahem třetí kapitoly. Po krátkém úvodu shrnujícím současnou demografii Mexika následuje problematika sociální diverzifikace, rozdělení důchodů v zemi a chudoby. Pozornost je věnována stavu sociálních jistot a mechanismu státní podpory zaměstnanosti. Kapitulu uzavírá přehled stavu vzdělanosti v zemi ve srovnání s ostatními zeměmi OECD.

Kapitola poslední se zabývá technologickými faktory. Úvodní pasáž poskytuje informace o oblasti mexické vědy a výzkumu v mezinárodním kontextu. Další podkapitola porovnává ceny elektrické energie ve vybraných zemích, jedná se totiž o faktor důležitý pro vývoj technologií a výzkum jako takový vůbec. Kapitulu zakončuje část zabývající se strategickými oblastmi, které si Mexiko samo stanovilo ve svém Národním plánu rozvoje.

Obsah

1. Politické faktory	1
1.1. Vznik politického systému Mexika.....	1
1.2. Daňový systém.....	6
1.3. Fiskální reforma	10
1.4. Pracovní právo.....	11
1.5. Ochrana duševního vlastnictví	15
1.6. Investiční klima.....	17
1.7. Předpisy a regulace upravující konkurenční prostředí, monopoly.....	20
2. Ekonomické faktory	22
2.1. Ekonomická charakteristika země.....	22
2.2. Základní ukazatele	23
2.3. Zahraniční obchod.....	27
2.4. Energetika	35
2.5. Komunikace	43
2.6. Průmysl.....	46
2.7. Zemědělství.....	54
3. Sociální faktory	62
3.1. Sociální diverzifikace.....	62
3.2. Rozdělení důchodu	63
3.3. Demografické faktory.....	67
3.4. Vzdělání	71
4. Technologické faktory	73
4.1. Mexická věda a výzkum v mezinárodním kontextu	73
4.2. Cena elektrické energie	75
4.3. Strategické oblasti.....	77
Závěr	82

<i>Použitá literatura.....</i>	<i>85</i>
<i>Přílohy</i>	<i>89</i>
<i>Příloha č.1 Seznam tabulek, grafů, mapek a schémat.....</i>	<i>89</i>
<i>Příloha č.2 Seznam použitých zkratek.....</i>	<i>91</i>

1. Politické faktory

1.1. *Vznik politického systému Mexika*

Pro pochopení dnešní podoby politického systému země je nutná znalost alespoň těch nejzásadnějších událostí, které tento systém formovaly.

V roce 1519 přišel do Střední Ameriky španělský kolonizátor Hernán Cortéz. Díky španělskému vlivu zde vznikla nová, takzvaná mestická kultura. Jednalo se o směsici hodnot civilizace aztécké, mayské a španělské. Toto spojení sice působilo navenek zdánlivě harmonicky, neuchránilo však novou společnost řady vnitřních rozporů a konfliktů. Ty se staly hnacím motorem jejího vývoje. Pro pochopení dnešní situace Mexika je důležitá diktatura Porfíria Díaze, nazývaná „porfiriato“¹. Během ní vzrostl příliv přímých zahraničních investic (hlavně z USA), díky čemuž se rozvíjela průmyslová výroba, těžba i zemědělství. Zároveň rostla hospodářská závislost na USA. Kapitalizace rurálních oblastí a liberalizace trhu s pozemky vedla k narušení původní rolnické struktury. Postupně přibývalo nespokojenosti. Politickou moc měli v rukou vlastníci půdy, církev a zahraniční investoři, což byly ty nejbohatší vrstvy v zemi, které měly také největší prospěch z prosperity. Nespokojenost ve společnosti vyústila v roce 1910 v občanskou válku. V roce 1917 byla vyhlášena **Ústava**, která platí s řadou úprav dodnes. V roce 1929 vznikla **Národní revoluční strana**, strana bohatých a mocných. Jednalo se o důležitý moment pro mexický politický systém. Rozdrobená politická síla se centralizovala a nastartovala proces institucionalizace politiky. Konečně bylo možné vytvářet organizační postupy a mechanismy komplexního řešení záležitostí společnosti. Strana prošla několika reorganizacemi a změnila několikrát jméno, naposled na Institucionálně revoluční stranu (Partido Revolucionario Institucional, PRI). Členové strany, mexická elita, v podstatě nebyli nijak zvlášť zainteresováni na plnění revolučních ideálů. Chytře ale nechávali ve jménu strany odkaz na revoluci, aby si tak získali i chudší vrstvy obyvatel. Po dlouhou dobu byla PRI jedinou vládnoucí stranou. Její členové obsadili orgány všech složek moci. Výrazné **oslabení vlivu PRI** přinesly až demonstrace v roce 1968, způsobené zhoršující se ekonomickou situací země a stále se zvětšující propastí mezi bohatými a chudými. Demonstrace byla armádou násilím potlačena. Vypluly tak na povrch nedemokratické praktiky a nedostatky mexického prezidencializmu. Zmíněný rok se

¹ Jan Němec a autorský kolektiv: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha : Oeconomica, 2006 , ISBN 80-245-1107-X (brož.), str. 220

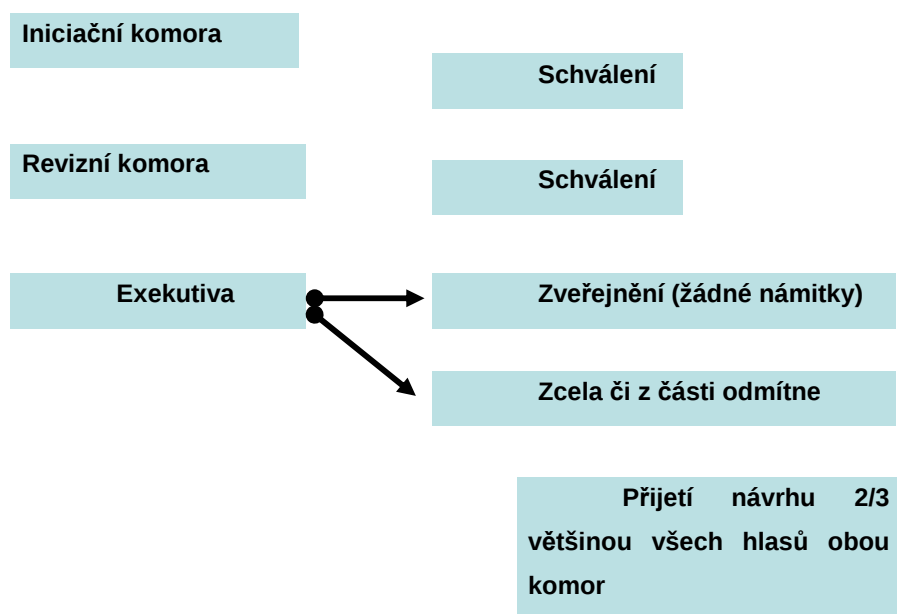
dá zároveň považovat za začátek tendence k **liberalizaci mexické politiky**.² Proces liberalizace zahrnoval povolení levicových stran jako např. Mexické strany pracujících (Partido Mexicano de los Trabajadores) nebo Socialistické dělnické strany (Partido Socialista de los Trabajadores). Byla snížena věková hranice volebního práva, a to aktivního i pasivního. Dále se rozšířila reprezentace opozice v Kongresu a uvolnila se cenzura sdělovacích prostředků. Kromě vstřícnějšího postoje vůči USA, který započal už ve 40. letech 20. století, se zahraniční politika země zaměřila i na další regiony, obzvláště pak na země třetího světa. V roce 1986 se Mexiko stalo členem GATT, 1994 členem NAFTA. V roce 1988 se odtrhla levicově orientovaná skupina od PRI a vznikla Revolučně demokratická strana (Partido de Revolución Democrática, PRD). Těšila se poměrně velké podpoře a dostala se dokonce do Kongresu. O rok později byl zvolen člen Strany národní akce za guvernéra Dolní Kalifornie Sever. Jednalo se o první podstatné vítězství opozice. Volby v roce 1997 byly považovány za nejdemokratičtější od roku 1991.³ PAN (Strana národní akce) a PRD získaly zhruba 25 procent křesel v Poslanecké sněmovně a PRI tak ztratila kontrolu nad ní. V roce 2000 pak byl člen strany PAN zvolen za prezidenta Mexika. Stal se jím Vincente Fox Quesada. Nová vláda slibovala řadu reforem. Nakonec ale k podstatným změnám nedošlo, což vedlo k oslabení strany ve Sněmovně a kritice prezidenta. 2. července 2006 se stal prezidentem Felipe Calderón Hinojosa ze stejné strany.

² Jan Němec a autorský kolektiv: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha : Oeconomica, 2006 , ISBN 80-245-1107-X (brož.), str. 228

³ Jan Němec a autorský kolektiv: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha : Oeconomica, 2006 , ISBN 80-245-1107-X (brož.), str. 231

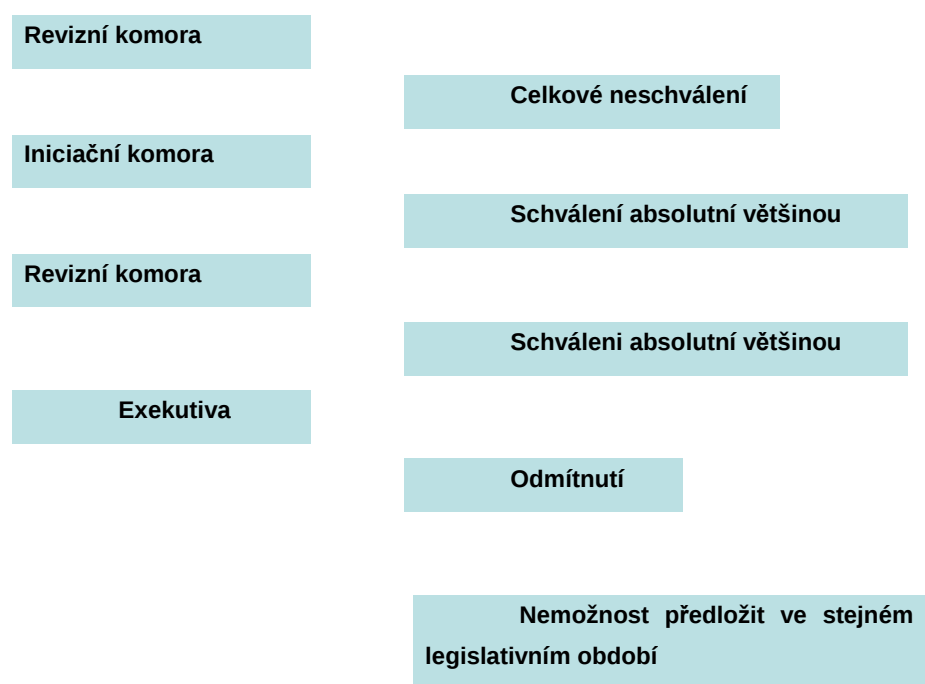
Zákonodárný proces je v Mexiku jedním z faktorů výrazně ovlivňujících jakékoli reformní usilí. Tento proces je velmi komplikovaný, jak ukazuje následující schéma.

Schéma 1 Zákonodárný proces

Návrh zákona podá tzv. iniciační komora a postoupí ho komoře revizní. Pokud ta ho schválí, je návrh předán exekutivě. Ta ho může zveřejnit nebo zamítnout jako celek nebo jen z části. V takovém případě může být návrh přesto přijat, schválí-li ho obě komory 2/3 většinou

všech hlasů.

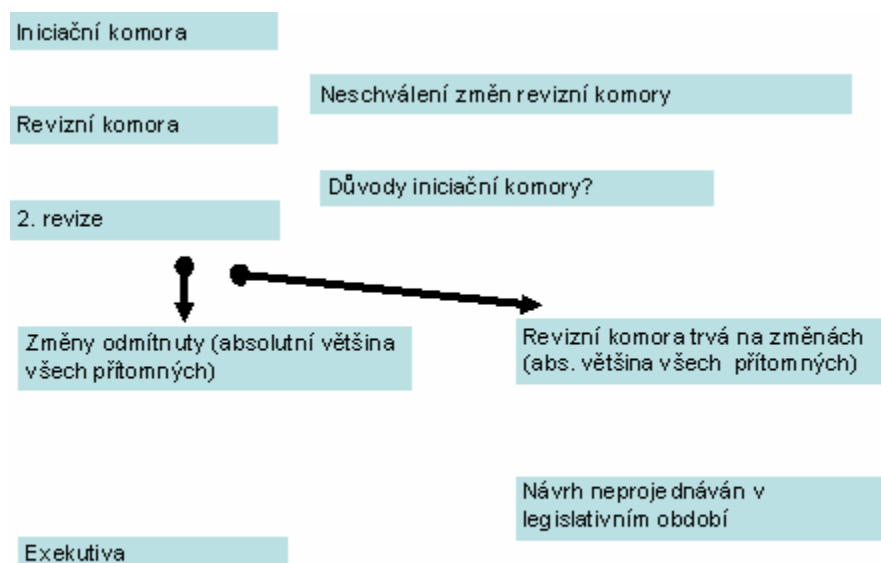
Pokud revizní komora návrh zákona celkově neschválí, vrátí se iniciační komoře. Ta pak může revizní komoru přehlasovat absolutní většinou. V takovém případě putuje návrh zpět do komory revizní. Pokud ta ho přijme absolutní většinou, dostane návrh exekutiva. Ta ho může

odmítnout, což způsobí, že v daném legislativním období již nebude možno daný návrh předložit.

Pokud revizní komora návrh odmítne pouze zčásti, pozmění ho nebo doplní, projednává iniciační komora pouze tuto odmítnutou, pozměněnou či přidanou část. Schválená část se již nedá změnit. Absolutní většinou všech hlasů pak může iniciační komora diskutovanou část návrhu schválit. Návrh pak dostane exekutiva.

Neschválí-li iniciační komora změnu revizní komory, předá návrh zpět komoře revizní. Ta zváží důvody odmítnutí změn a

podrobí návrh druhé revizi. Je-li odmítnuta změněná část absolutní většinou přítomných, je schválená část zákona předána exekutivě. Trvá-li revizní komora na původních změnách, nemůže už se návrh projednávat v daném období. Obě komory se mohou absolutní většinou

Zdroj: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha: Oeconomica, 2006

všech přítomných dohodnout, že vydají část návrhu, na kterém se shodly. Pak je do následujícího období přesunuta pouze sporná část.

Mexická Ústava je důležitým zdrojem moderní hospodářské politiky země. Upravuje řadu otázek majetkové povahy stejně jako pracovní právo. Takto nastavená Ústava je netypická ve světovém měřítku. V latinskoamerických zemích je naopak zpracování pracovního práva formou ústavních zákonů běžné. Jedná se ale spíše o nevýhodný stav, jelikož postup změny ústavního zákona je vždy složitější než úprava zákona normálního. Dá se tedy říci, že mexická

Ústava do značné míry omezuje možnosti hospodářské politiky země a znesnadňuje provádění reforem. Navíc celý proces schvalování zákonů (i těch neústavních) je velmi komplikovaný a zdoluhavý, což opět komplikuje jakékoli zamýšlené změny.

Reformy, ať už politické či ekonomické znemožňovala i rozdrobenost politické síly trvající až do roku 1929, kdy byla založena zmiňovaná Institucionálně revoluční strana. Ani ta ale nepřinesla zemi potřebné změny. Neměla žádný zájem měnit stávající rozdělení moci a neřešila problém chudoby. Všechny její akce na podporu venkova byly účelové, zaměřené pouze na nárazové získání voličů před koncem volebního období. Zástupci strany byli členy všech tří složek moci, což naprosto znemožnilo fungování systému brzd a protivah v politice. Poslanecká sněmovna neplnila svou kontrolní funkci, neboť automaticky schvalovala zákony navržené vládou. Tato situace se začala podstatně zlepšovat až po roce 1997, kdy strana ztratila kontrolu nad poslaneckou sněmovnou.

1.2. Daňový systém⁴

Mexický daňový systém prošel mezi lety 1986 a 1988 důkladnou reformou, jejíž cílem bylo přiblížení se zahraničním obchodním partnerům a investorům. Daně jsou vybírány jak federální vládou tak místní správou s omezenou působností. Můžeme tedy definovat dvě základní skupiny daní – federální daně a lokální daně

Na federální úrovni jsou vybírány daň z příjmu, z přidané hodnoty a ze mzdy. Dále sem patří daně exportní a importní stejně jako řada speciálních nepřímých daní, např. daň uvalená na báňský průmysl, alkohol a cigarety, benzín, telefonní služby a automobily.⁵ Sazba **daně z příjmu** právnických osob se mění rok od roku. V roce 2005 činila 30%, v roce 2006 29 % a v roce 2007 klesla na 28 %.⁶ Institut federální daně z příjmu zahrnuje tzv. daň z aktiv ve výši 2 % z celkových aktiv společnosti. Platí se až po 3 letech od zahájení operací a to pouze v případě, že během daného správního období (aktuální rok a pět let zpět) nevykázala společnost žádný nebo jen malý zisk.⁷ Daň z aktiv by měla být podle daňové reformy předložené vládou v červnu 2007 nahrazena tzv. IETU (Impuesto Empresarial a Tasa Única). Bude se jednat o daň uvalenou na prodeje zboží a služeb a zisku z pronájmu zboží po odečtení capital spending.⁸ Ta je porovnávána z výší daně z příjmu současně s odvody třetím stranám (mzdy, platy, povinné sociální příspěvky)⁹ a zaplacená je vyšší z nich. IETU tedy bude sloužit jako minimum daně z příjmu právnických osob. Má dosáhnout do roku 2010 kontinuálním růstem 17,5% . V roce 2007 platila minimální daň uvalená na firmy a odborné aktivity ve výši 19 procent.

⁴ kromě změn z roku 2008

⁵ Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online].

<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

⁶ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁷ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 4. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 20.12.2007].

⁹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 4. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 20.12.2007].

Existují 3 sazby **daně z přidané hodnoty**. V první skupině, která má nulovou sazbu DPH, jsou např. potraviny a léky. 10 % sazbě podléhá prodej zboží a služeb v tzv. pohraniční oblasti (pásmo podél severní a jižní hranice země a některé státy Mexika - Baja California, Baja California Sur, Quintana Roo, obce Caborca, Cananea, Sonora). Na ostatní zboží je uvalena 15 % daň.¹⁰ Minulá vláda v čele s prezidentem Vincentem Foxem (2000 - 2006) si ve svém programu stanovila za cíl sjednocení této daně, což se zatím nestalo. Turisté opouštějící Mexiko námořní cestou nebo letecky mají nárok na vrácení DPH u vyváženého zboží v hodnotě minimálně 1200 pesos.¹¹ **Daň ze mzdy** je 1%ní. Do skupiny **lokálních daní** patří například **daň z nemovitosti** či **ze zisku z nemovitosti**.

Mexiko rozeznává 4 hlavní **skupiny daňových poplatníků**. První skupinou jsou **společnosti s trvalým sídlem v Mexiku a skupina subjektů zdaněných podle stejného režimu**. Následují **rezidenti**. Ti bez ohledu na národnost musí v Mexiku podávat každý rok daňové přiznání ze svých celosvětových příjmů. **Nerezidentům a společnostem bez trvalého sídla v Mexiku** jsou zdaněny jen hrubé příjmy na území Mexika bez odpočtů z daně a to paušální sazbou. Podnikatelské subjekty s dceřinnou společností nebo s těžištěm¹² svých obchodních operací na území Mexika jsou ale zdaněny jako rezidenti. Vyšší sazba zde platí pro prodeje nemovitostí či cenných papírů a služeb jako jsou konstrukce či instalace krátkodobého charakteru.¹³ **Neziskové organizace** jsou z daňové povinnosti vyjmuté, musí ale přesto podávat daňové přiznání, aby byla kontrola o jejich hospodaření.

Největší **daňové příjmy** (8 % HDP) plynou do státního rozpočtu z monopolní ropné společnosti PEMEX vlastněné státem. Ta přispívá hned několika způsoby: formou spotřební daně na pohonné hmoty, DPH, daní uvalenou na tzv. zvláštní zisk (rozdíl mezi tržní a státem stanovenou exportní cenou) a formou daně z benzínu (od roku 1998). Druhým největším

¹⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

¹¹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

¹² Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online]. <http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

¹³ Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online]. <http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

příjmem je 15 % DPH, daň ze mzdy a sociálního pojištění. Každá představuje 3 % HDP. Spotřební daň přináší 2 % HDP a daně z nemovitostí a ostatních daní činí 0,5 % HDP.

Ve srovnání s dalšími členy OECD má Mexiko nejnižší daňové příjmy ve vztahu k HDP, což je příznivé pro podnikání a může vést k většímu sklonu k práci¹⁴. Daň z příjmu fyzických osob patří mezi nejnižší mezi zeměmi OECD a daň z příjmu právnických osob se pohybuje zhruba uprostřed, naopak je ale vyšší než mezi ostatními Latinskoamerickými zeměmi.¹⁵ Nízké příjmy do státní kasy ale znamenají nedostatek státních prostředků na školství, zdravotnictví, investice do rozvoje technologií a na sociální programy redukce chudoby. (Státní výdaje jsou také ve srovnání s OECD nízké.) Navíc je připravována reforma sociálního zabezpečení a bankovního sektoru („podpurné balíčky“), které mají zvýšit v horizontu následujících 10 let státní výdaje o více než 2 % HDP.¹⁶ Z toho vyplývá nutnost zvýšení daňových příjmů. Dalším problémem je závislost na příjmech z ropy. Ekonomika je příliš zasahována výkyvy v ceně ropy. Naopak výhodou je valorizace k inflaci v případě daně z příjmu, díky které jsou daňové deformace způsobené velkými výkyvy v inflaci relativně malé.¹⁷

Daň z aktiv funguje jako kontrolní prvek znemožňující firmám vyhýbat se díky kreativnímu účetnictví dani z příjmu. Zároveň je ale jako minimální sazba příliš nízká ve vztahu k poplatkům zaměstnavatelů za pracovní sílu. Zaměstnavatelům se tak vyplatí nenahlásit své zaměstnance, obzvláště mají-li nízké platy. Neodečtou pak sice náklady na jejich mzdu,

¹⁴ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

¹⁵ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 9. [online]. http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

¹⁶ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 4,5. http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

¹⁷ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 9. [online]. http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

v případě nízké daně z příjmu se to ale vyplatí více, než platit poplatky spojené s nahlášenými zaměstnanci. Mexické státy se o tento problém navíc příliš nezajímají, vzhledem k tomu, že sociální příspěvky jsou záležitostí institutu sociálního zabezpečení.¹⁸

Daň z příjmu fyzických osob je progresivní, přičemž sklon k progresivitě je umocňován dvěma skutečnostmi. 15 % DPH je zmírněna tzv. daňovým dobropisem, který je vyplácen v hotovosti jedincům s nízkým příjmem a negativní platbou daně. Tento dobropis ale nepřispívá k progresivitě daně z příjmu tolik, jak je tomu např. ve Velké Británii, a to díky nezávislosti na počtu dětí nebo rodinném stavu. Nezávislost dobropisu na dětech a rodinném stavu je pozitivním momentem v daňovém systému země. V mexické společnosti je totiž důchod rozdělen již tak velmi nerovnoměrně. Méně než 10 % celkových příjmů připadá na 30 % domácností s nejnižšími příjmy. 70 % výdělečně činných poplatníků neplatí daň (zhruba 10 milionů poplatníků z 15 milionů registrovaných)¹⁹, ale naopak dostává subvenci v podobě daňového dobropisu. Tzn., že hlavní příspěvek do státního rozpočtu připadá na relativně malou skupinu lidí s vysokými daněmi v absolutním vyjádření. Zvyšování dobropisu v důsledku závislosti na jakýchkoli dalších faktorech by tudíž bylo velmi problematické. Muselo by být zapláceno zmíněnou malou skupinkou poplatníků s již dost vysokými daněmi.²⁰ Kromě obtížného prosazení takového zásahu by další zvyšování daně mohlo negativně působit na podnikatelské prostředí. Dalším faktorem přispívajícím k progresivitě daně z příjmu je daňový příplatek. Slouží jako nástroj k vyrovnávání nerovností vznikajících díky nezdaňování firemních benefitů. Tento příplatek se připočítává k dani v poměru, v němž se podílejí benefity na celkových příjmech, a je nepřímo úměrný výši příjmu.²¹

¹⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 155. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 20.12.2007].

¹⁹ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 18. [online]. http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

²⁰ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 6. [online]. http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

²¹ Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need

1.3. Fiskální reforma

Pro rok 2008 vypracovalo mexické ministerstvo hospodářství fiskální reformu, která by měla zefektivnit proces vybírání a využívání některých daní. Změny se týkají několika bodů. Jednotlivé federativní státy Mexika mohou nyní daňově zatížit **prodej benzínu, nafty, tabáku a piva** na svém území, a to v míře a za podmínek stanovených federálním zákonem. **Daň uvalenou na sázkové kanceláře** jsou povinny platit všechny firmy zabývající se sázením a slosováním vyjma institucí poskytujících zároveň vzdělávací služby. Původní dvacetiprocentní sazba byla pro rok 2008 snížena na 10 %. V roce 2009 by se pak měla opět mírně zvýšit na 15 %. **Daň z výnosu** se vztahuje na půjčky či příspěvky na budoucí navýšení kapitálu nebo na růst kapitálu větší než 600 000 dolarů. Tyto půjčky a příspěvky přitom musí být poskytnuty v hotovosti v domácí či zahraniční měně. Podmínkou uplatnění daně z výnosu při nárůstu kapitálu je jeho nenahlášení daňovému úřadu. **Daň ze mzdy** se poněkud sníží zavedením tzv. „subvence zaměstnání“. Podle stanovené tabulky a za stanovených podmínek se tato subvence odečte z daně ze mzdy. **Daň proti nepoctivosti** je nově zavedená daň ve výši 2 %. Vztahuje se na fyzické i právnické osoby, které jsou povinny zaplatit ji za každý vklad v hotovosti přesahující 20 000 dolarů, a to za každý měsíc daného období. Jednotnou podnikatelskou daň (Contribución Empresarial a Tasa Única) platí fyzické i právnické osoby z aktivit, které jsou popsány v zákoně o dani z přidané hodnoty. Podřízeny dani jsou podnikatelské subjekty na území Mexika i mimo něj, byly-li založeny v Mexiku.

for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing, str. 9. [online].

http://masetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm [cit. 24.10.2008]

1.4. Pracovní právo

Mexický právní systém upravuje pracovní vztahy v Mexiku bez ohledu na národnost účastníků právního vztahu nebo místo uzavření pracovní smlouvy.²² Zaměstnavatel musí podle federálního mexického pracovního zákona poskytovat svým zaměstnancům povinně určité **benefity**.

Zaměstnavatel musí mezi své zaměstnance **rozdělit 10 procent svého celkového hrubého zisku**, a to do 60 dnů od podání daňového přiznání. Polovinu rozdělí mezi zaměstnance podle jejich odpracovaných dní a druhou přímo úměrně výši platu. **Vánoční bonus** musí dosahovat minimálně výše 15-ti denního platu. Každý zaměstnanec má nárok na **placenou dovolenou**. Je-li nucen v této době pracovat, je mu práce placena jako přesčasy částkou třikrát vyšší, než je jeho běžný plat. Ministerstvo práce nařizuje zaměstnavateli zajištění **tréninku** svým zaměstnancům.

Pracovní doba zahrnuje 8 hodin, noční směny pak jen 7 hodin. Maximálně je možné odpracovat 48 hodin týdně, další čas už se počítá jako přesčasy. Prvních 9 hodin se platí dvojnásobně, další hodiny již trojnásobně.²³ Placená **mateřská dovolená** trvá 12 týdnů. Zaměstnavatel zároveň musí umožnit ženě po mateřské návrat.²⁴ Zaměstnavatel platí **sociální příspěvky** za každého zaměstnance ve formě odvodu do bytového fondu a na penzijní spoření. Mexiko nemá v současné době institut povinné **minimální mzdy**. Nebylo tomu tak vždy. Například v roce 2000 byla výše minimální mzdy zákonem určená podle tří regionálních oblastí. Pro zónu A (včetně México DF) byla stanovena minimální mzda ve výši 37,90 pesos na den, pro zónu B to bylo 35,10 pesos a pro zónu C 32,70 pesos na den.²⁵ Minimální mzda je dodnes stanovována Národní komisí pro minimální mzdu (Comisión Nacional de Salarios Mínimos). Její dodržování již ale není povinné. Navíc se ozývají hlasy kritizující komisi za přílišné náklady

²² Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

²³ Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

²⁴ Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

²⁵ Access Mexico Connect 1996-2006: Taxes in Mexico. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html> [cit. 24.10.2008]

na její fungování a hovoří se o jejím zrušení.²⁶ Je otázkou, jaký vliv na trh práce a tím i na celou ekonomiku může tato změna mít. Stanovení příliš vysoké minimální mzdy vede k nižší zaměstnanosti, což může zvláště pro občany s nízkou kvalifikací znamenat úplné vyloučení z trhu práce. Proto je zrušení tohoto regulačního opatření možno chápat jako pozitivní změnu. Pracovní trh se tak může volně vyvíjet bez rušivého státního zásahu, vedoucího k růstu nezaměstnanosti za cenu zvýšení životní úrovně omezené části obyvatelstva. Je však nutno podotknout, že daná minimální mzda byla v poslední době tak nízká, že v podstatě již ani neplnila funkci regulačního opatření.

Každý zaměstnanec musí být nahlášen u Mexického **Institutu Sociálního Zabezpečení** (IMMS). Zaměstnanec tak získává zdravotní a úrazové pojištění, nárok na mateřskou, pojištění pro případ pracovní neschopnosti, ve stáří, v nezaměstnanosti a smrti. Dále má pak nárok na důchod (je-li ovšem registrován minimálně 25 let). Příspěvky platí každý zaměstnanec společně se zaměstnavatelem, nemá-li zaměstnanec minimální mzdu. Pak platí i jeho část příspěvku zaměstnavatel.²⁷ Problémem je nízká kvalita sociálního zabezpečení. Řada obyvatel Mexika navíc není v systému sociálního zabezpečení vůbec zahrnuta. Tato skupina nepobírá žádné sociální příspěvky, což ovšem neplatilo vždy.²⁸ Tito lidé, většinou nezaměstnaní s nízkou kvalifikací, se tak dostávají do kolotoče chudoby bez možnosti řešení. Na rozdíl od kvality sociálního zabezpečení mají příspěvky na sociální zabezpečení během posledních let vzestupnou tendenci.²⁹ Dalším, a zřejmě nejzávažnějším problémem, je selhávání celého systému v praxi, což má zřejmě za následek nedostatečná funkčnost soudů a tedy obtížná vynutitelnost zákonem stanovených benefitů. Zaměstnavatelé například běžně neplatí svým zaměstnancům nemocenské, stát neposkytuje mateřskou, chudší státy Mexika nevyplácejí penze. Dá se předpokládat, že zvýšení kvality sociálního zabezpečení by zapůsobilo pozitivně na chuť pracovat, obzvláště, stane-li se tak díky zefektivnění celého systému sociálního zabezpečení a tudíž bez dalšího zvyšování zaměstnanci i zaměstnavateli placených příspěvků. K tomu ovšem nedojde bez nápravy v oblasti prosazování zákona. Nárok na **důchod** vzniká po odpracování minimálně 25

²⁶ Es muy costosa: Terra > Noticias > Política 13.12.2007 [online].

www.terra.com.mx/articulo.aspx?articuloId=509467 [cit. 24.11.2008].

²⁷ Doing business in Mexico: General legal, business & entry issues: Mexico Connect Business 2007. [online]. <http://www.mexconnect.com/business/mex2000generallegal.html> [cit. 24.10.2008].

²⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 155. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

²⁹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 155. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

let. Nelegálně pracujícím tak nestojí za to danou situaci měnit, protože by pak museli pracovat do vysokého věku, aby měli nárok na důchod. Dalším problémem jsou vysoké poplatky za vedení penzijního účtu. Řada občanů si raději ušetří peníze, které pak investují do nelegálního podnikání, protože předpokládají větší návratnost investic (malé rodinné obchůdky). V roce 2007 proběhla reforma penzijních fondů (SAR – Sistema de Ahorro para el Retiro), která by měla vést ke snížení poplatků. **Zdravotní pojištění** zajišťuje Institut sociálního zabezpečení (IMSS) všem registrovaným zaměstnaným. V roce 2001 bylo zavedeno Seguro popular de Salud neboli Národní zdravotní pojištění. Má za úkol pokrýt potřebu základní lékařské péče těm, kteří nejsou pojištěni od IMSS.³⁰ Zdravotní pojištění není povinné. Pojištění občané mají nárok na zdravotnické služby poskytované státem. Bohužel je úroveň poskytovaných služeb stále nízká.

Mexiko disponuje velmi přísnou legislativou na **ochranu zaměstnanců**. Propuštění z ekonomických důvodů je protizákonné a je tudíž spojeno s vysokými náklady. (V případě „bezdůvodného“ propuštění musí zaměstnavatel zaměstnanci poskytnout odškodnění ve výši tříměsíčního platu a dvacetidenního platu za každý odpracovaný rok u firmy.³¹) Neexistuje zkušební doba. Možnost uzavření pracovní smlouvy na dobu určitou je omezená na konkrétní situace. V Mexiku nefungují personální agentury, které by zajišťovaly firmám pracovní sílu na sezónní práce.³²

Bohužel takto nastavená pravidla, vytvořená za účelem ochrany zaměstnanců, mají opačný účinek. Výše zmíněné benefity, které má ze zákona vyplácet zaměstnavatel svým zaměstnancům, zvyšují podstatně náklady zaměstnavatele na jednoho zaměstnance. Situaci zhoršují i povinné odvody na každého zaměstnance, jako jsou např. platby do federálního bytového fondu pracovníků či příspěvky na jesle.³³ Zaměstnavatelé tak raději obsazují pracovní pozice nelegálně. Případný postih je stále výhodnější než legální vydržování zaměstnance se všemi jeho výhodami a právy. Odvádění sociálních příspěvků kontrolují na svém území jednotlivé státy samy. Platbu má ale obdržet SAR (Sistema de Ahorro para el Retiro), což je federální orgán. Vlády států tak mají pocit, že ony konkrétně o peníze nepřicházejí, a nejsou na

³⁰ Seguro popular: Salud Seguro popular 2008. [online]. http://www.seguro-popular.salud.gob.mx/contenidos/seguro_popular/seguro_popular.html [cit. 24.10.2008].

³¹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 156. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

³² OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 156. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

³³ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 155. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

kontrole dodržování zákonem stanovených plateb zainteresovány. Navíc takto určené pracovní právo snižuje konkurenceschopnost firem, které nemohou flexibilně reagovat na měnící se situaci na trhu optimalizací počtu zaměstnanců. Přísná legislativa sice chrání již vytvořená pracovní místa, nevytváří ale pobídky ke vzniku míst nových.³⁴

Velmi častým fenoménem jsou obchůdky drobných podnikatelů nabízejících občerstvení, smíšené zboží nebo nejrůznější služby. Jde o občany v důchodovém věku, pro které je podnikání jediným zdrojem obživy. Důchody totiž neposkytuje každý mexický stát, přestože je nárok na důchod za stanovených podmínek dán Ústavou. Sami postižení tuto skutečnost nekomentují. K životní situaci se staví jako k nezměnitelné skutečnosti a pružně se jí přizpůsobují. Ani mateřská dovolená není samozřejmostí, a to dokonce ani v hlavním městě, México DF, kde jsou vypláceny alespoň starobní důchody. Stejně tak povinnost podržet ženě na mateřské její pozici je beztrestně porušována. Na vině je zřejmě nedostatečně fungující soudnictví.

³⁴ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 156. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

1.5. Ochrana duševního vlastnictví

Oblast ochrany duševního vlastnictví upravuje Zákon o průmyslovém vlastnictví a Zákon o autorském právu. Zákon o průmyslovém vlastnictví prošel novelizací v roce 1999, Zákon o autorském právu v roce 1997.³⁵ Mexiko, jakožto člen NAFTA, se musí snažit sjednotit svou legislativu na ochranu duševního vlastnictví s USA a Kanadou, což je podstatnou hnací silou reformního úsilí.

Na druhou stranu je tento fakt napadán mexickými obchodníky, kteří jsou zvyklí běžně prodávat padělky. O **pirátské kopie** je na mexickém trhu neklesající zájem, což výrazně ztěžuje jakékoli reformy a zpřísnění ochrany. V současné době se v Mexiku nejvíce nabízí pirátské kopie hudebních nosičů, oblečení, softwaru a léčiv. (Podle výzkumu společnosti Business Software Alliance vzrostly ztráty ze softwarového pirátství z 525 milionů dolarů v roce 2006 na 748 milionů v roce 2008.³⁶) Jistý posun přinesla reforma legislativy v oblasti počítačového pirátství z roku 1999 a 2007 v podobě zvýšení pokut. Přibylo franšízových dohod o využívání technologií. (První boom v oblasti franšíz zaznamenalo Mexiko mezi lety 1990 – 1994. Následoval pokles způsobený snížením spotřebních výdajů. V současné době se franšízové dohody opět rozmáhají a tvoří okolo 5 procent HDP. Zatímco v roce 2001 bylo v Mexiku uzavřeno 535 franšízových smluv, v roce 2006 se jejich počet vyšplhal na 800.³⁷ Z toho 70 % jsou franšízy mexické, 24 % tvoří franšízy poskytnuté z USA, 4 % představuje Španělsko, 1 % Kanada a ostatní.³⁸

Ač se Mexiko snaží upravovat legislativu na ochranu duševního vlastnictví, a to především zpřísnováním trestů, nedaří se účinně zasáhnout proti pirátství. Jedním z hlavních důvodů je velká poptávka po padělcích. Vláda se musí vyrovnávat s nátlakem mexických

³⁵ Mexico: Licensing and intellectual property: The Economist Intelligence Unit 21.8. 2007.: str. 3.[online]. http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWPrintVW3&article_id=332514218&printer=printer, [cit. 24.10.2008].

³⁶ The economic benefits of lowering PC software piracy: IDC 2008.: str. 2.[online]. http://www.bsa.org/idcstudy.aspx?sc_lang=en, [cit. 26.11.2008].

³⁷ Mexico: Licensing and intellectual property: The Economist Intelligence Unit 21.8. 2007.: str. 2.[online]. http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWPrintVW3&article_id=332514218&printer=printer, [cit. 24.10.2008].

³⁸ Mexico: Licensing and intellectual property: The Economist Intelligence Unit 21.8. 2007.: str. 2.[online]. http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWPrintVW3&article_id=332514218&printer=printer, [cit. 24.10.2008].

obchodníků obviňujících ji z podbízení se USA a Kanadě při snaze sblížit mexickou legislativu s legislativou těchto zemí v rámci NAFTA. Příznivým úkazem je rostoucí počet franšíz, které znamenají příliv nového know how a zvyšování kvalifikace mexické pracovní síly.

1.6. Investiční klima

Mexiko má zájem o příliv zahraničních investic, jelikož mohou pomoci zvýšit zaměstnanost, přinést nové hi-tech technologie či zvýšit kvalifikaci personálu. Platí totiž, že 90 % personálu společnosti se zahraničním podílem musí být mexické národnosti.³⁹ Zájem je hlavně o dlouhodobý zahraniční kapitál, vzhledem k negativním zkušenostem z let 1994 a 1995, kdy příliv krátkodobého spekulativního kapitálu vedl k ekonomické krizi.⁴⁰

Investiční klima vytvářejí ve velké míře přímo jednotlivé federativní státy. Na federální úrovni se vytvářejí pobídky pouze v případě strategických projektů. Kromě federativních států vytvářejících fiskální i nefiskální pobídky se angažují v této otázce ještě 4 instituce. **Dirección General de Inversión** a **Unidad de Promoción de Inversiones Extranjeras** jsou obě podřízené ministerstvu hospodářství. První zmíněná instituce vytváří především legislativní rámec pro investiční prostředí a připravuje smlouvy o vzájemné ochraně a podpoře investic. (Mexiko uzavírá tyto dohody teprve od roku 1995. prozatím má takovou dohodu s Argentinou, Belgií, Nizozemím, Rakouskem, SRN, Španělskem, Švédskem, ČR, Koreou, Francií, Itálií, Dánskem, Finskem, Řeckem, Portugalskem, Švýcarskem, Uruguají a Kubou. Smlouvy s Austrálií, Islandem a Panamou ještě nevstoupily v platnost, jsou ale podepsané. Dohoda s velkou Británií čeká na schválení Senátem. Vztahy se S. Amerikou se řeší v rámci NAFTA. Druhá instituce se již zabývá konkrétními investičními projekty klíčového charakteru (např. ombudsman investic) Další instituce, **Comisión Nacional de Inversiones Extranjera**, rozhoduje o navýšení zahraničního kapitálu nad hranici stanovenou zákonem. Funkce, které u nás mají na starosti CzechTrade, ČEB a CzechInvest, zastává v Mexiku jediná organizace **Bancomext** (Banco Nacional de Comercio Exterior).

Oblast investic upravuje Zákon o zahraničních investicích spolu s prováděcím předpisem *Reglamento de la Ley de Inversión Extranjera y del Registro Nacional de Inversiones Extranjeras*. Oba dokumenty jsou na internetu k dispozici ve španělské i anglické verzi. Důležitý je také **článek 27 Ústavy**, který vkládá všechny přírodní zdroje do rukou národa. Znamená to, že

³⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁴⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

tyto zdroje mohou ovládat, těžit a zpracovávat pouze Mexičané. V určitých případech mohou toto právo získat i cizinci, zavází-li se, že se za náhradu podrobí vyvlastnění, bude-li to ve veřejném zájmu. Cizinci ale nemohou investovat do strategických oblastí, jimiž jsou těžba ropy a její zpracování, výroba elektrické a jaderné energie, těžba a zpracování radioaktivních nerostů, provoz pošty, telegrafu, emise bankovek, ražba mincí a kontrola přístavů a letišť.⁴¹ Omezeně mohou zahraniční osoby investovat v oblasti maloobchodu a distribuce benzínu, televizního a rozhlasového vysílání, úvěrových institucí kromě bank a rozvojových bank. Jedná se pak ale pouze do tzv. neutrální investice, tzn. akcie bez hlasovacích práv a investice mezinárodních rozvojových institucí.⁴² Investici pak schvaluje Národní komise pro zahraniční investice a Ministerstvo hospodářství. Souhlas Národní komise pro zahraniční investice je nutná také u investic nad 49 procent ve vybraných oblastech jako např. přístavních službách, pojišťovacích a ratingových službách či stavbě ropovodů, nebo v případě, že aktiva společnosti přesahují 85 milionů pesos. V pohraniční zóně (do 100 km za hranicemi a 50 km podél pobřeží) je platí pro nemovitosti zvláštní režim, tzv. svěřenecký princip⁴³. Investor získá užívací právo k nemovitosti i právo nakládat s ní, ale nestane se nikdy vlastníkem. Převod zisků do zahraničí stejně jako pro převody platů a odměn zahraničních pracovníků nejsou nijak regulovány. Daňové podmínky pro zahraniční investice jsou stejné, jako pro investory domácí.

Mexiko se snaží zjednodušovat legislativu, aby usnadnilo příliv zahraničních investic. Orientace v investičních podmínkách a pobídkách je přesto pro zahraniční investory dosti složitá. Nestačí znalost legislativy na federální úrovni, jelikož jednotlivé federální státy mají do určité míry možnost podmínky investování na svém území dále upravovat (Státy mají zákonodárnou moc). Seznamování se se situací v jednotlivých státech Mexika ztěžuje fakt, že zatímco federální zákon je k dispozici jak ve španělštině tak v angličtině, informace na webových stránkách států jsou většinou pouze španělsky. Mexiko dále zaváhalo v uzavírání dohod o ochraně investic. Výrazné omezení představuje Ústava, která nepovoluje zahraničním osobám těžit a zpracovávat nerostné zdroje (až na výjimky). Výhodou naopak je členství Mexika v uskupení NAFTA,

⁴¹ [Ley de Inversión extranjera: Cámara de Diputados del H. Congreso de la Unión 2006](http://www.economia.gob.mx/pics/pages/1231_base/Leyinversionext.pdf), [online]. http://www.economia.gob.mx/pics/pages/1231_base/Leyinversionext.pdf. [cit. 24.10.2008]

⁴² Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁴³ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

jelikož v Mexiku vyráběné zboží s nízkými náklady může najít odbytí i na trhu USA a Kanady. (A to hlavně výrobky automobilového průmyslu, spotřební elektroniky, výpočetní techniky a telekomunikací, textilní průmysl a potravinářství.)

1.7. Předpisy a regulace upravující konkurenční prostředí, monopoly

Institucí dohlížející na stav konkurenčního prostředí je Federální komise pro konkurenci (Comisión federal de Competencia). Zákonnou normou je Federální zákon o ekonomické konkurenci (Ley federal de Competencia Económica), který vstoupil v platnost v roce 1993. Do té doby upravovala tuto oblast jen Ústava zákazem „monopolistických praktik“ a stanovováním „monopolní ceny“. Kromě federální komise byly zřízeny regulační orgány pro jednotlivé sektory, např. pro oblast telekomunikací (Comisión Federal de Telecomunicaciones) či pro energetiku (Comisión reguladora de Energía). Tyto komise ale trpí nedostatkem prostředků a autority při vymáhání informací potřebných k regulaci daných odvětví. Tuto sílu by měly zajistit alespoň federální komisi změny ve Federálním zákoně o ekonomické konkurenci z roku 2006.⁴⁴

Zakázány jsou **monopoly a monopolistické praktiky**, obzvláště pak stanovování monopolní ceny, omezování výroby a distribuce za účelem zvýšení ceny, rozdělování trhu a nekalý výběr dodavatelů při veřejných nabídkách. **Velké fúze** podléhají schválení Federální komise pro konkurenci, která je může do 45 dnů od jejich ohlášení zamítnout. Neexistuje **omezení prodeje** pro výrobce. Znamená to, že výrobci mohou libovolně prodat své výrobky komu a za kolik chtějí, např. různým distributorům za různé ceny. Stejně tak dealeři mohou volně distribuovat legálně dovezené zboží. Problémem jsou ale nelegální dovozy, které Mexiko nezvládá kontrolovat. Je zakázána **propagace** založená na sbírání kuponů, neprokáže-li se, že je výhodná pro zákazníka. Protizákonné je zavádění **dumpingových cen** u importovaného zboží. Zde je ale problém hlavně u nelegálně dováženého zboží. Do roku 1999 byla regulována cena „**tortillas**“ (ekvivalent našeho pečiva), jakožto základní potraviny. Stát stále kontroluje ceny léčiv a investice producentů do výzkumu a vývoje.⁴⁵

Podrobnější legislativa sloužící k úpravě pravidel hospodářské soutěže je poměrně mladá. (od roku 1993). Největší omezení je zakotveno přímo v Ústavě, v podobě omezení vlastnictví nerostných zdrojů a nakládání s nimi pouze na mexický národ. Příkladem je firma PEMEX, mexická státní ropná společnost. Ta je monopolem, přestože jinak jsou monopoly i

⁴⁴ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 12. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁴⁵ Mexico: Licensing and intellectual property: The Economist Intelligence Unit 21.8. 2007.: str. 3.[online]. http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWPrintVW3&article_id=332514218&printer=printer. [cit. 24.10.2008].

monopolistické praktiky protizákonné. Další slabinou je nedostatečná síla regulačních orgánů pro jednotlivé sektory. (Ponechme stranou otázku vhodnosti regulace v sektoru telekomunikací atd..) Nedostatečně řešená je i otázka nelegálních importů, což znemožňuje uplatňovat antidumpingová opatření.

2. Ekonomické faktory

2.1. *Ekonomická charakteristika země*

Mexiko je zemí propojující dvě odlišné kultury amerického kontinentu – kulturu latinskoamerickou a severoamerickou. Jakožto člen NAFTA má Mexiko těsné obchodní vztahy s Kanadou a USA. Zároveň klade důraz i na spolupráci se zeměmi latinskoamerickými. Přes snahu diverzifikovat své obchodní kontakty je ale stále závislé na USA a ovlivňované jeho ekonomickým vývojem. Dalším rozhodujícím faktorem jsou ceny ropy. Ve srovnání s ostatními členskými zeměmi OECD mexická ekonomika stále zaostává. Přesto se dá hovořit o pokroku, kterého země dosáhla za posledních 20 let liberalizačních reforem.⁴⁶ Zrychlil se hospodářský růst, snížila se inflace a deficit státního rozpočtu. V reformním úsilí je ale třeba pokračovat. Mexiko neustále bojuje s chudobou a velkými rozdíly v rozdělení důchodu, s nízkou životní úrovní obyvatel či nedostatečnou kvalifikací pracovní síly.

Důležitým zdrojem mexické ekonomiky je **zpracovatelský průmysl**. Vedle zpracování ropy, uhlí či drahých kovů patří mezi hlavní obory průmysl potravinářský, strojírenský, textilní, papírenský či tabákový. Zvláštním fenoménem typickým nejen pro Mexiko ale i pro ostatní země latinské Ameriky, jsou tzv. maquiladoras. Jedná se o „montovny řízené zahraničním, zejména americkým kapitálem“⁴⁷. Významnou úlohu má i **zemědělský sektor**, který sehraává důležitou roli v životě vesnického obyvatelstva. Velkou dynamiku vykazuje zejména navazující potravinářský průmysl, který tak poskytuje značné množství pracovních míst. Podstatný podíl na tvorbě HDP mají **služby**, z nichž je nejvýznamnější složkou cestovní ruch. Zájem zahraničních turistů o Mexiko ale v poslední době pomalu opadá. Důvodem může být nedostačující infrastruktura, či špatný stav životního prostředí. **Obor energetiky a telekomunikací** čelí vážným problémům. Energetické nároky obyvatelstva rostou, zatímco efektivita v těžbě ropy a uhlí klesá. Problémem jsou chybějící finance na investice do nových technologií a uzavřenost tohoto sektoru pro zahraniční investory. Toto omezení negativně ovlivňuje i sektor telekomunikací.

⁴⁶ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 22. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁴⁷ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827> [cit. 24.10.2008]

2.2. Základní ukazatele

Mezi základní ukazatele popisující úspěšnost každé ekonomiky patří bezesporu její hrubý domácí produkt. Tabulka 1. znázorňuje vývoj HDP od roku 2000 do roku 2007.

Tabulka 1 Vývoj HDP, 2000 – 2007

Ukazatel	Jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
HDP - objem	mld. USD	581,4	622,1	649,1	639,1	683,5	776,8	861,4	948,8
HDP/ obyv.	USD	5110	5560	5940	6230	6790	7220	7885	8834
Přírůstky HDP	procenta	6,6	7,0	4,3	- 1,5	1,1	5,23	9	10,5

(HDP v konstantních cenách 1993)

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Růst HDP z let 2000 a 2001 byl zbržděn oslabením zpracovatelského průmyslu USA, kde zároveň poklesla i domácí poptávka. To vedlo ke snížení objemu vývozu mexických výrobků. Obchodní spolupráci v roce 2003 nebyla příznivá ani politická situace. Mexická vláda se postavila proti americkému vpádu do Iráku. Opětovnému obnovení růstu dopomohlo mexické peso, které v průběhu roku 2003 oslabilo vůči americkému dolaru.⁴⁸ Zahraniční poptávka po mexické výrobě ale zůstala nadále nízká. K výraznému zlepšení došlo až v roce 2005. Zvýšil se nárůst HDP, vzrostla domácí poptávka i investice. Posíleny byly i exporty. Vzrostl zájem o mexický automobilový průmysl ze strany převážně Spojených států amerických.⁴⁹ Přes tyto pozitivní jevy zpomalilo tempo růstu HDP. Naděje přinesl rok 2006, kdy nárůst HDP poněkud zrychlil. Rok 2007 byl ale pro Mexiko opět zklamáním. Slabé bylo zvláště první pololetí, kdy byla výkonnost průmyslového sektoru velmi nízká. Oslabil hlavně průmysl zpracovatelský. V druhé polovině roku se začala situace lepšit. Opravdové zlepšení a růst HDP

⁴⁸ OECD economic outlook: June 2004 No.75 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2004, ISBN 92-64-64-01613-9. [online]. <http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2004nl/s25/p304.idx>. [cit. 24.10.2008]

⁴⁹ OECD economic outlook: June 2006 No.79 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2006, ISBN 92-64-04162-2. [online]. http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/jsearch_oecd?limittitles=&cheese=searchdb&oecd-select=home.htm&form=expert&search0=OECD+economic+outlook+Mexico&search=&field0=tka&system=oecd-all&sortresultsby=rev_timestamp&what=dl. [cit. 24.10.2008]

očekávají ekonomové v roce 2008. Předpovídaný růst HDP má dosáhnout 3,8 %.⁵⁰ Nová vláda zamýšlí uskutečnit investice do infrastruktury. Prostředky chce získat díky vyšším daňovým příjmům.

Dalším klíčovým faktorem je vývoj **inflace**. Následující tabulka znázorňuje míru inflace od roku 2000 do roku 2007.

Tabulka 2 Míra inflace, 2000 - 2007

Ukazatel	Jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Míra inflace	procenta	8,96	4,4	5,7	3,98	5,19	3,3	3,6	4

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

V roce 2001 klesla míra inflace z 8,96 % na pouhých 4,4 %. Snížení inflace napomohlo silné peso a pokles cen zemědělské produkce.⁵¹ Inflace tak klesla i za podmínek ochromené ekonomiky USA, která byla zasažena teroristickými útoky z 11. září. V průběhu roku 2002 míra inflace vzrostla na 5,7 %. I tak ale zůstala pod cílovou hodnotou centrální banky. Rok 2003 přinesl snížení inflace podpořené zvolněním v oblasti mezd.⁵² V následujícím roce, roce 2004, vzrostly ceny potravin, energie a zboží.⁵³ V letech 2005 a 2006 zaznamenalo Mexiko opět příznivou míru inflace pohybující se pod 4 %. Mírný nárůst v roce 2006 lze přičíst vyšším cenám potravin a benzínu a zvýšení mezd.⁵⁴ Pro rok 2007 očekávali odborníci inflaci ve výši 3%. Výsledná míra ale dosáhla 4%. Na vině jsou opět vysoké ceny potravin.⁵⁵

⁵⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁵¹ OECD economic outlook: June 2001– Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2001, ISBN 92-64-64-01613-9. [online]. <http://puck.sourceoecd.org/vl=2423273/cl=13/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2001n2/s22/p101.idx>. [cit. 24.10.2008]

⁵² OECD economic outlook: June 2003 No.74 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2003, ISBN 92-64-20582-4. [online]. <http://miranda.sourceoecd.org/vl=2423273/cl=13/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2003n2/s25/p142.idx>. [cit. 24.10.2008]

⁵³ OECD economic outlook: June 2004 No.75 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2004, ISBN 92-64-64-01613-9. [online]. <http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2004nl/s25/p304.idx>. [cit. 24.10.2008]

⁵⁴ OECD economic outlook: June 2006 No.79 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2006, ISBN 978-92-64-04162-2. [online]. http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/jsearch_oecd?limittitles=&cheese=searchdb&oecd-

Ekonomiku do značné míry ovlivňuje **kurz** její měny k méně významného obchodního partnera. Tabulka ukazuje vývoj MXN k USD.

Tabulka 3 Vývoj MXN/USD, 2000 - 2007

Ukazatel	Jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kurs MXN k USD	MXN/USdolar	9,57	9,14	10,31	11,24	11,27	10,78	10,81	10,92

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Kurs mexického pesa k americkému dolaru je od roku 2005 celkem stabilní. Růst mezd a cen ropy tlačí proti apreciaci pesa, zatímco zpomalení růstu v oblasti vývozu produktů zpracovatelského průmyslu působí ve shodě s posílením mexické měny vůči dolaru.⁵⁶ Zároveň zavedla mexická centrální banka v roce 2003 nový mechanismus managementu příjmů z ropného průmyslu⁵⁷. Tento nový systém by neměl ovlivňovat směnný kurz pesa k dolaru. Rok 2001 znamenal ránu pro mexický zpracovatelský průmysl. Příčinou byla recese hospodářství USA. Pokles exportu se projevil posílením pesa. Následná depreciace mezi lety 2001 až 2004 měla pozitivní vliv na konkurenceschopnost mexických výrobků.

Mexický institut stále stanovuje **minimální mzdu**, přestože její dodržování již není závazné. Graf níže poskytuje srovnání minimální mzdy na hodinu na jednu osobu v letech 2006 až 2007. V Mexiku je minimální mzda stanovována každý měsíc pro tři různé geografické oblasti. Její hodnoty jsou v grafu v rámci každého roku zprůměrovány.

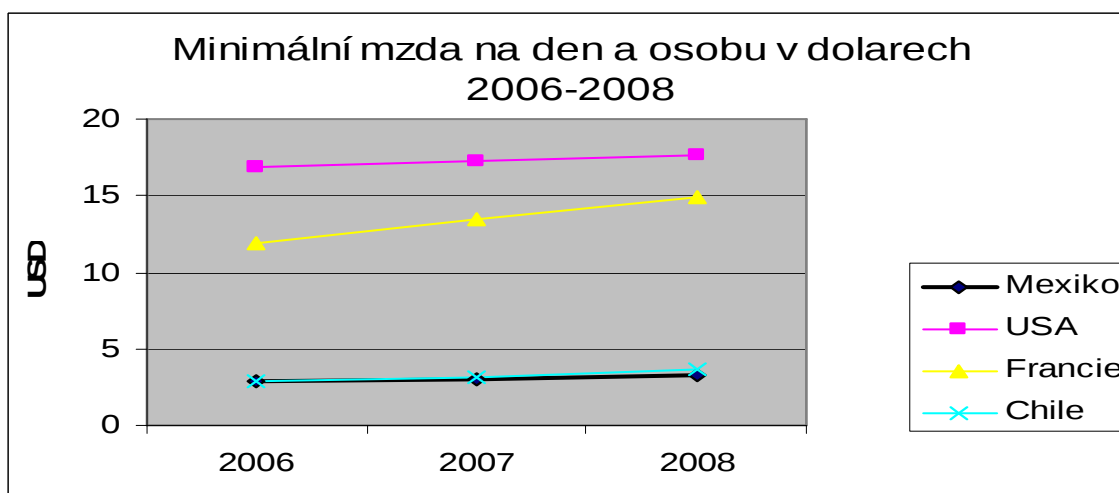
select=home.htm&form=expert&search0=OECD+economic+outlook+Mexico&search=&field0=tka&system=oecd-all&sortresultsby=rev_timestamp&what=dl, [cit. 24.10.2008]

⁵⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁵⁶ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 25. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008]

⁵⁷ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 25. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

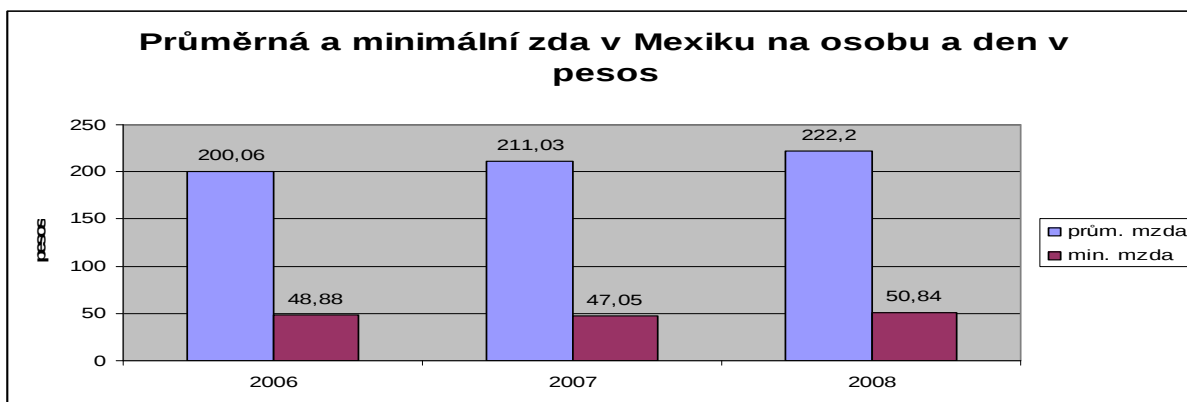
Graf 1 Vývoj minimálních mezd, 2006-2008

Zdroj: INEGI

Mexická minimální mzda je srovnatelná s další latinskoamerickou zemí Chile. Zato se pohybuje velmi nízko pod sazbami vyspělých zemí jako je USA či Francie. Minimální mzda je v porovnání s průměrnými příjmy v zemi relativně nízká.

Graf 2 Průměrná a minimální mzda v Mexiku, 2006-2008

Zdroj: INEGI

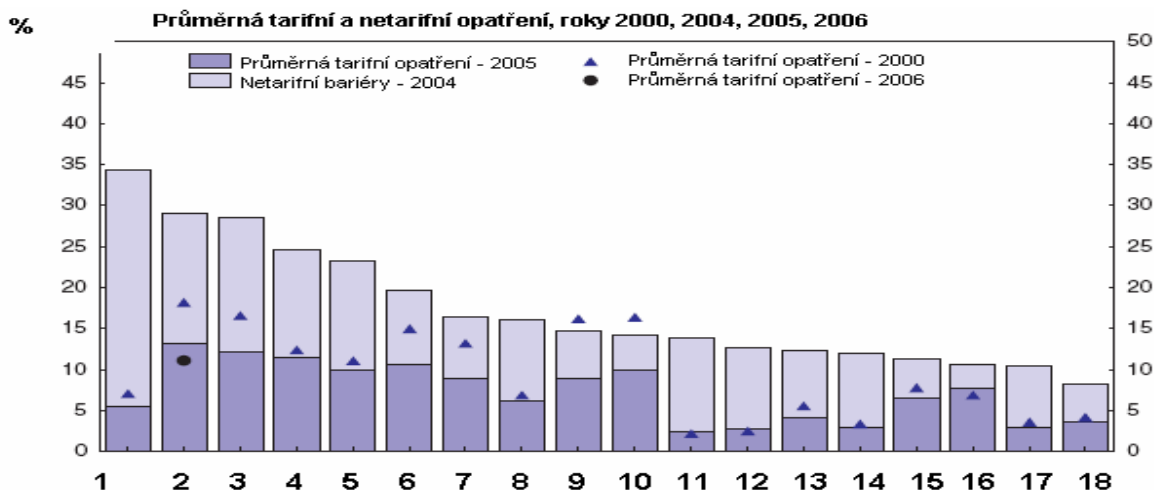
Nízká sazba minimální mzdy je pozitivní, neboť nevylučuje nekvalifikovanou pracovní sílu z trhu práce do neoficiální sféry a neodsuzuje ji k práci na černo. Na druhou stranu tento institut již není závazný, takže se jeho stanovování dá považovat za plýtvání státními penězi na administrativní úkony.

2.3. **Zahraniční obchod**

Mexiko je členem řady uskupení, regionálních i mezinárodních. Kromě toho obchoduje s řadou zemí v rámci bilaterálních smluv. Z regionálních uskupení stojí za zmínku minimálně NAFTA (North American Free Trade Agreement), ALADI (Asociación Latinoamericana de Integración) a ALCA (Área de Libre Comercio de las Américas). V mezinárodním měřítku je Mexiko členem WTO (World Trade Organisation). Patří mezi země OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) a je členem APECu (Asia-Pacific Economic Co-operation and Development). Významná je i rámcová smlouva mezi Mexikem a Evropskou Unií, jejíž součástí je dohoda o volném obchodu.

Základem úspěšné mezinárodní obchodní spolupráce je odstraňování obchodních bariér. Mexiko pracuje na liberalizaci obchodu v rámci svých regionálních kontaktů jako je členství v NAFTA či v ostatních regionálních uskupeních. Přesto zůstává řada překážek obzvláště v podobě netarifních opatření. Vysokým tarifním bariérám pak musí čelit obchodní partneři Mexika v rámci WTO. Mezi členy OECD patří Mexiko k zemím s nejméně liberální zahraničně-obchodní politikou. Následující graf znázorňuje tarifní a netarifní opatření vybraných zemí v letech 2000, 2004, 2005 a 2006.

Graf 3 Tarifní a netarifní opatření, 2000, 2004, 2005, 2006

1 – Filipíny, 2 – Mexiko, 3 – Brazílie, 4 – Kolumbie, 5 – Rusko, 6 – Argentina, 7 – Peru, 8 – Guatemala, 9 – Čína, 10 – Thajsko, 11 – EU15, 12 – Japonsko, 13 – Austrálie, 14 – OECD, 15 – Indonésie, 16 – J. Afrika, 17 – USA, 18 – Kanada

pozn. OECD bez Koreje, Lucemburska a Slovenské Republiky

pozn. EU15 bez Lucemburska

Zdroj: OECD

Mexiko se v roce 2000 pohybovalo vysoko nad průměrnými hodnotami OECD v oblasti tarifních i netarifních opatření. Jeho zahraničně-obchodní politika byla méně liberální i než politika vybraných latinsko-amerických zemí. Mexické netarifní bariéry tvořily větší podíl ochrany domácího trhu než je tomu v průměru v ostatních zemích OECD či EU. Situace se změnila v roce 2006, kdy podstatně klesla výše tarifních opatření Mexika. V současné době dominují mexickému mezinárodnímu obchodu překážky netarifní.

Mezi **netarifní překážky**, kterými Mexiko zatěžuje svůj zahraniční obchod, patří hlavně zdlouhavé celní procedury, referenční ceny, antidumpingová opatření a nejrůznější nařízení týkající se označení produktů.⁵⁸ Patří sem také zákony omezující účast zahraničních investorů ve strategicky významných odvětvích. Zdlouhavé celní procedury nejen odrazují dovozce, ale zvyšují také konečnou cenu exportu prostřednictvím vysokých nákladů mexických vývozců. Snižuje se tak cenová konkurenceschopnost mexické produkce na mezinárodním trhu. Dalším negativním faktorem je jejich administrativní náročnost zatěžující i státní pokladnu. Každý mexický dovozce se musí registrovat jako fyzická či právnická osoba na Úřadu daňové správy (Servicio de Administración Tributaria). Poté se zapíše na seznam importérů (Padrón de Importadores).⁵⁹ V případě dovozu „citlivých produktů“⁶⁰, jako jsou zemědělské a textilní produkty, elektronika, chemikálie, boty či ocel, se dovozce zapisuje na zvláštní seznam dovozců specifického zboží (Padrón de Importadores de Sectores Específicos). I toto opatření zdražuje dovážené produkty. Součástí registru obsahujícího zmíněné dva seznamy je i seznam exportérů pro vývozce alkoholu, cigaret a tabáku (Padrón de Exportadores Sectorial).⁶¹ Tito vývozcí musí své zboží proclít u zvláštních přepážek (aduanas exclusives). Dalším faktorem, zvyšujícím náklady importérů a exportérů a tím i konečnou cenu zboží je problematická kamionová přeprava přes hranice. Mexické ani severoamerické kamiony totiž nesmějí převážet zboží přes společnou mexicko – americkou hranici. Důvodem je údajná zastaralost a nespolehlivost

⁵⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 86. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁵⁹ Qué es el padrón de los importadores: SAT 2008. [online]. <http://www.padroneimportadores.com.mx/padron.asp> [cit. 24.10.2008].

⁶⁰ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 88. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁶¹ Qué es el padrón de los importadores: SAT 2008. [online]. <http://www.padroneimportadores.com.mx/padron.asp> [cit. 24.10.2008].

mexických kamionů.⁶² Omezující jsou také nedostatečné úřední hodiny pro kontrolu nákladu na hranicích. Od roku 2003 funguje podpůrný systém tzv. „Free and Secure trade“⁶³, který má usnadnit a urychlit přechod zboží přes hranice členských států NAFTA. Registrace v tomto systému je dobrovolná a má přinášet mnoho výhod, jako například vyhrazené trasy s menším počtem kontrol pro urychlení přepravy. V současné době funguje tento systém na 20 hraničních přechodech.

Mexiko má velmi vysoké **tarify** v rámci obchodního styku mimo své regionální dohody. Naproti tomu členství v regionálních uskupeních ho zavazuje k postupující liberalizaci. Ta probíhá o poznání rychleji než odstraňování obchodních bariér mimo tato uskupení. Příznivější exportní a importní podmínky vedou k orientaci na trhy mexických regionálních partnerů, místo aby se země orientovala na obchodní partnery s odpovídající strukturou poptávky a nabídky či s výhodnou cenovou hladinou. Mechanismus poptávky a nabídky zajišťující efektivitu ve výrobě je tak narušen. Mexiko se specializuje na málo efektivní, pracovně náročná odvětví. Výrobci jsou nuceni získávat vstupy pro svou výrobu od domácích dodavatelů či prostřednictvím dodávek od svých regionálních partnerů. Přitom řada asijských zemí by byla schopná dodat daný materiál či součástky levněji, nebyla-li by jejich cena uměle navýšena vysokými poplatky. V roce 2006 Mexiko podstatně snížilo svá tarifní opatření a přiblížilo tak obě supiny sazeb. Zda dojde ke změnám ve specializaci a přesunu pracovní síly k efektivnější činnosti není přesto ještě jisté. Další podmínkou je totiž uvolnění pracovního trhu a odbourání řady rušivých netarifních opatření.

Mexiko užívá tři úrovně sazeb⁶⁴:

- 1) sazby nad 35 %
- 2) sazby mezi 15 – 35 %
- 3) sazby nižší než 15%

První skupina tvoří jen 1% ze všech tarifních sazeb. Takto jsou chráněna strategicky významná odvětví jako například zemědělství. Na zemědělské produkty jsou uvaleny sazby

⁶² OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 112. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁶³ Fast-Free and Secure Trade: Informed Trade 2007 [online]. <http://www.itintl.com/fast-free-and-secure-trade.html>. [cit. 25.11.2008].

⁶⁴ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 83. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

vysoko nad 100 %. Dalších 23 % tarifů tvoří druhou skupinu sazeb. Spadá sem zhruba 15 % importů, zatímco do skupiny první patří jen 5 % z celkových dovozů. Největší podíl importovaného zboží, 80 %, se řadí do skupiny třetí. Patří sem 18 % existujících tarifů.

Od roku 1994 platí v Mexiku **systém preferenčních cen** u určitých položek (nápoje, oděvní a textilní výrobky, obuv a hračky).⁶⁵ Na základě těchto cen je určována cena zboží pro výpočet cla. Obzvláště problematický je relativně nový Celní garanční systém (Cuenta aduanera de garantía⁶⁶). Jedná se o celní účet, na který musí importér složit celní poplatky z případného rozdílu mezi uváděnou a preferenční cenou. Tyto poplatky jsou importérovi po šesti měsících vráceny, nedojde-li k antidumpingovému šetření. Platba garance je obzvláště náročná pro malé podniky, pro které je uvázání finančních prostředků na tak dlouhou dobu existenčně nebezpečné. V posledních letech narostl v Mexiku počet **antidumpingových řízení**, a to převážně proti Číně. V rámci NAFTA zahájilo Mexiko 79 % řízení proti USA. 35 % řízení se týkalo potravin a 41 % ocelových výrobků.⁶⁷

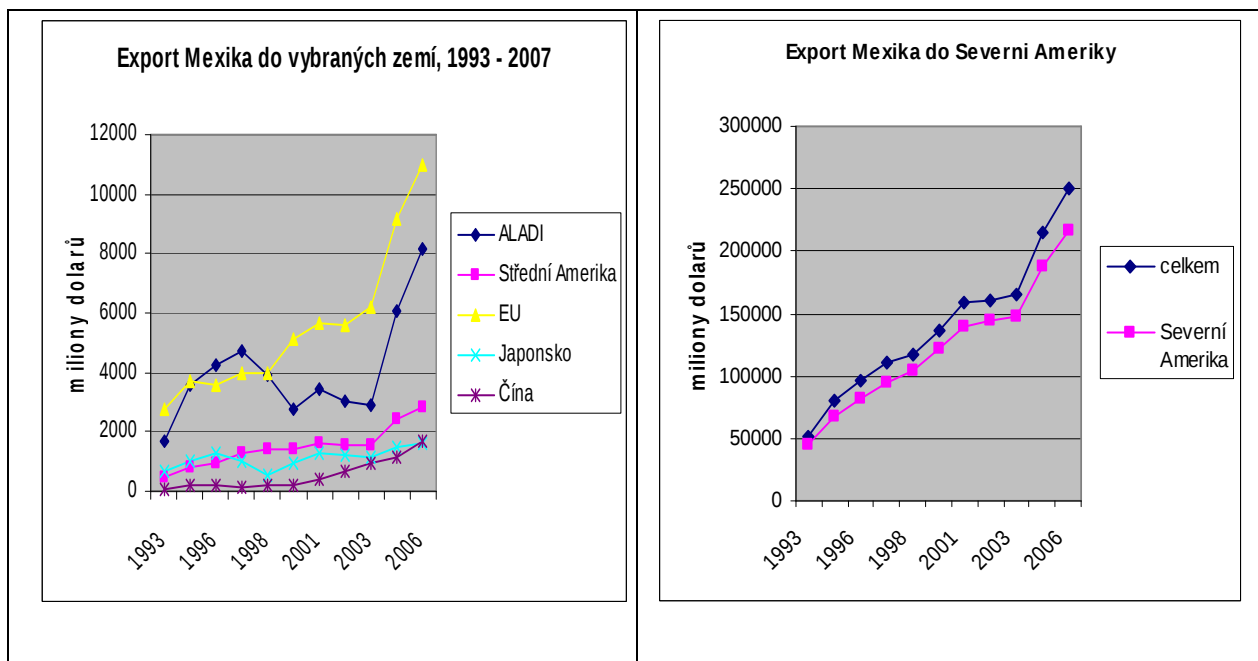
Hlavním **vývozním artiklem** je ropa, ropné produkty a zemní plyn. Následuje automobilový průmysl a výrobky maquiladoras v podobě výroby textilní a elektroniky. Důležitou součástí exportu jsou i potraviny, tabák a nápoje. Grafy exportů Mexika do vybraných zemí a Severní Ameriky znázorňují průběh vývozu mezi lety 1993 a 2007.

⁶⁵ Elektronický dokument: OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 88. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁶⁶ Acerca se Aduana México: SAT 2008 [online]. http://www.aduanas.sat.gob.mx/aduana_mexico/2008/quienes_somos/138_10000.html. [cit. 25.11.2008].

⁶⁷ Revisiones ante paneles binacionales dentro del marco del artículo 1904 del TLCAN: str.4. Secretaría de Economía 2007. [online]. <http://www.economia.gob.mx/P=403>. [cit. 25.11.2008].

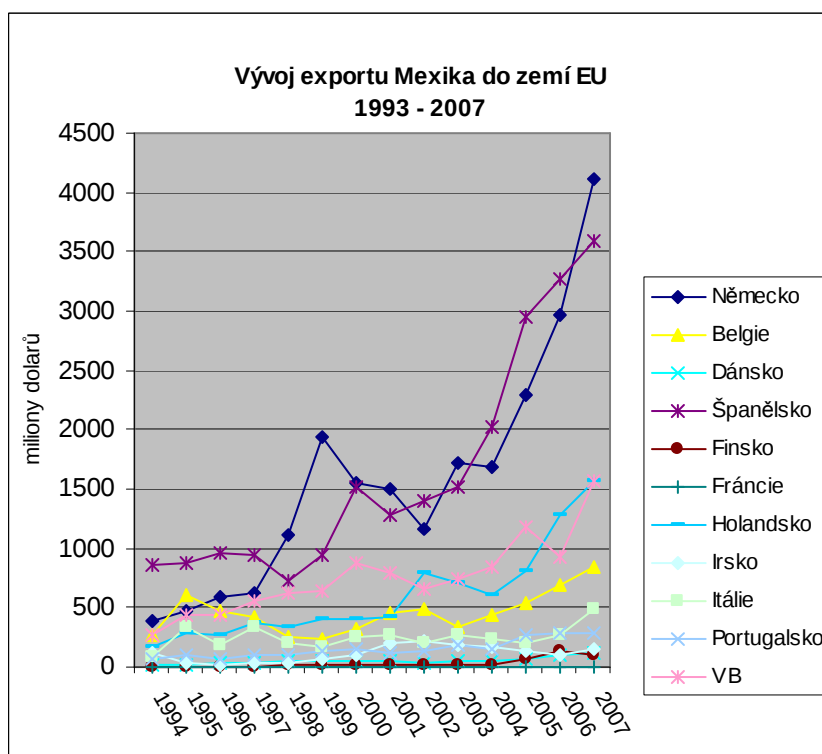
Grafy 4 a 5 Export Mexika, 1993 - 2007

Zdroj: Secretaría de Economía, México

Největší podíl na exportu Mexika mají USA tvořící 97% celkových vývozu do Severní Ameriky. Celkově pak export do USA zaujímá 85,5% všech mexických vývozu. Obchodní výměna s USA se významně zintenzivnila od roku 1994, kdy vstoupila v platnost NAFTA. Příznivý byl pro Mexiko v této době i vývoj kurzu pesu k dolaru. Mezi lety 2001 a 2005 zaznamenalo Mexiko pokles exportu. Objevil se silný konkurent, Čína, prosazující se na severoamerickém trhu převážně se svým zpracovatelským průmyslem. Po roce 2005 se začínají mexické vývozy do USA znovu zvyšovat. Mezi ostatními vybranými zeměmi či uskupeními vede v importu do Mexika od roku 1998 Evropská Unie, které se přibližuje regionální uskupení ALADI. Od roku 1993 také získalo na významu Japonsko jako obchodní partner Mexika. Graf dále ukazuje vývoj exportu do vybraných zemí EU.

Graf 6 Export do USA, 1994 - 2007

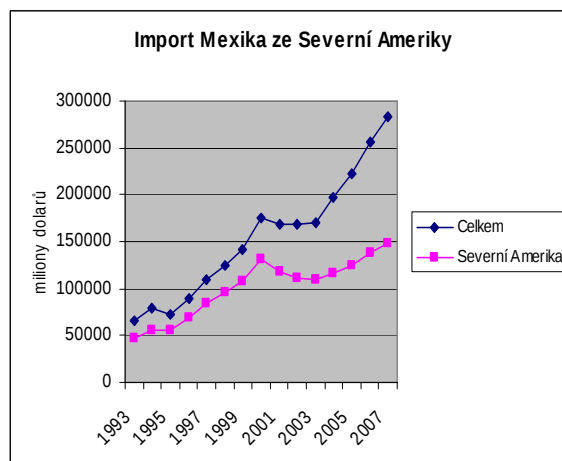
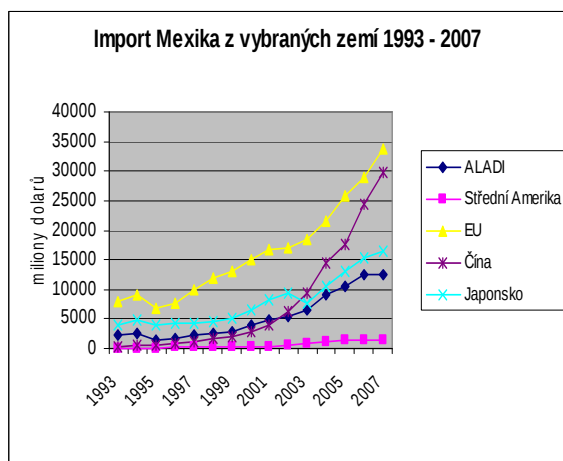

Největší podíl zde pak mají v současnosti Německo a Španělsko následované Holandskem, Velkou Británií a Belgií. V daném období výrazně vzrostl vývoz do Německa a Španělska. Postupnější zvýšení obchodní výměny pak zaznamenalo Holandsko.

Zdroj: Secretaría de Economía

Dovoz sestává převážně ze strojů a zařízení, dopravních prostředků, IT produktů, chemických surovin, minerálů a drahých kovů, automobilů, zemědělských produktů a potravin. Následující grafy znázorňují důležité obchodní partnery Mexika z hlediska importu.

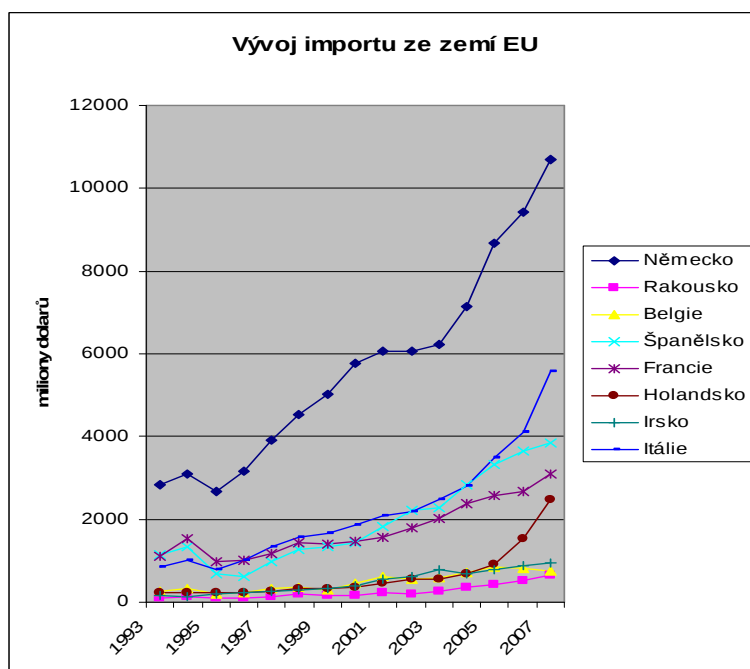
Grafy 7 a 8 Import Mexika, 1993 - 2007

Zdroj: Secretaría de Economía, México

I zde můžeme pozorovat rostoucí význam Japonska. To mezi lety 1993 a 2002 dokonce předstihlo Čínu. Právě Čína zaznamenala nejdramatičtější nárůst. 50 % všech dovozů a 95 % importu ze Severní Ameriky pochází z USA. V roce 1993 znamenaly dovozy z USA 72 % všech importů. Dá se tedy říci, že se Mexiku daří postupně diverzifikovat své obchodní kontakty. Stejně jako u exportu vede mezi vybranými zeměmi kromě USA coby majoritní importér Evropská Unie. Ta je ale rychle doháněna Čínou. Graf importu ze zemí EU znázorňuje hlavní evropské obchodní partnery Mexika.

Graf 9 Import z EU, 1998 - 2007

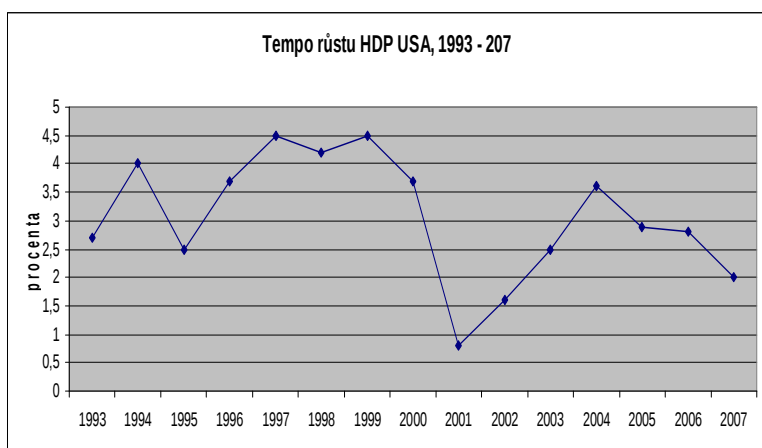
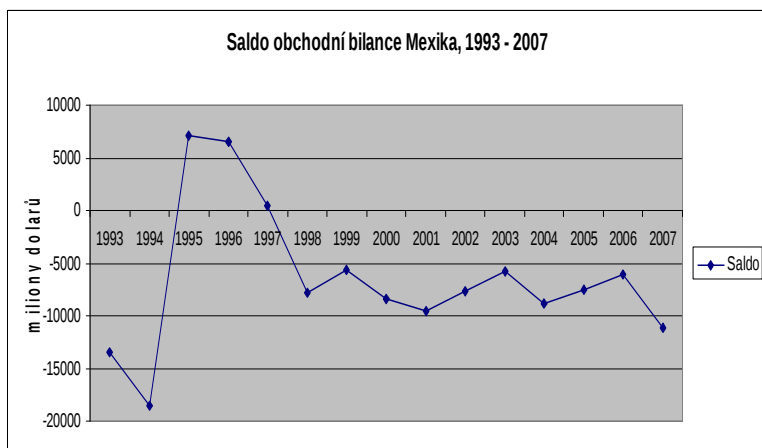

I zde se umístilo na prvním místě Německo. Nemá ovšem žádného těsného konkurenta. Španělsko zůstává až na třetím místě za Itálií následované Francií.

Zdroj: Secretaría de Economía, México

Obchodní bilance Mexika podává mimo jiné informaci o míře závislosti mexické ekonomiky na ekonomice USA. Následující grafy poskytují porovnání vývoje mexické obchodní bilance a růstu ekonomiky Spojených států amerických.

Grafy 10 a 11 Saldo obchodní bilance Mexika, Tempo růstu HDP USA, 1993 - 2007

Obchodní bilance Mexika kopíruje vývoj USA, a to až do roku 2000. Rok 1994 byl klíčovým díky založení NAFTA. Vzrostl rapidně nejen mexický export do USA, ale i import z této země, jenž v té době tvořil majoritní část veškerého importu Mexika. V následujícím roce klesá tempo růstu HDP v USA a s ním se zastavuje i růst mexického exportu. S následným obnovením růstu americké ekonomiky roste i americký export a mexická obchodní bilance se dostává z kladných hodnot v letech 1995 až 1996 do záporu, kde již zůstává. Od roku 2001 se zmenšuje závislost Mexika na importu z USA, což se projevuje i na mexické obchodní bilanci. Tato nevykazuje velkou změnu přes recesi hospodářství Spojených států amerických.

Zdroj: *Secretaría de Economía, México*

Přes nedávnou liberalizaci v podobě podstatného snížení tarifních bariér obchodu musí Mexiko dále pracovat na otevřenosti své ekonomiky. Jeho tarifní i netarifní ochrana se pohybuje vysoko nad průměrem zemí OECD. Problematický je také rozdíl mezi tarify užívanými v rámci regionálních uskupení, jichž je Mexiko členem, a tarify nastavenými pro ostatní obchodní

partnery. Ty jsou mnohem vyšší, čímž se Mexiko automaticky orientuje na odvětví, o jejichž produkty je zájem u jeho regionálních partnerů. Dochází tak k deformaci tržního systému, který má zajišťovat, že se země specializuje na produkci, ve které využívá svých komparativních výhod. Snížením tarifů v rámci obchodní výměny se státy mimo regionální uskupení Mexika by tak vedlo k lepšímu využití pracovní síly a technologie jejím přesunem do efektivnější činnosti. Liberalizace ale nemusí přinést očekávané výsledky, nebudou-li ji doprovázet opatření zajišťující volný pohyb pracovní síly z odvětví do odvětví či zlepšení infrastruktury. Jednou z netarifních překážek snižujících efektivitu zahraničního obchodu je nedostatek vhodných silnic na hranici mezi Mexikem a USA. To spolu s omezujícími nařízeními o kamionové přepravě podstatně prodlužuje lhůty dodávek a zvyšuje cenu zboží. Pozitivem je pokračující diverzifikace mexického importu. Mexiko začíná stále více spolupracovat se zeměmi mimo svá regionální partnerství. Tento vývoj však chybí v oblasti exportu. Mexiko by tak mohlo čelit v budoucnu vážným problémům vzhledem k tomu, že se mu na trhu USA objevil silný konkurent v podobě Číny. Nepříliš zdařilý je program uvedený v Mexiku v roce 2000. Ten nutí importéry na základě preferenčních cen vkládat na tzv. celní účet peněžní částku odpovídající celním poplatkům pro rozdíl v deklarované ceně a ceně preferenční. Takovéto opatření vážně poškozuje zvláště menší firmy, které se mohou dostat do problémů s likviditou. Systém preferenčních cen má být v budoucnu nahrazen systémem novým, zohledňujícím místo úředně stanovené preferenční ceny cenu placenou importérem v zemi původu.⁶⁸

2.4. Energetika

Energetika je jedním z hlavních témat nové vlády. V této oblasti totiž stále existuje řada legislativních brzd, znemožňujících vývoj odvětví, jehož výkony se začínají stávat nedostačujícími.

Mexiko, ač disponuje zásobami zemního plynu i uhlí, musí v současné době dovážet 22% zemního plynu, 18,5 % nafty a 18,5 % benzínu. Na vině jsou rostoucí spotřeba mexické společnosti spolu se zaostávajícími technologiemi těžebního a zpracovatelského průmyslu. Mexiku chybí prostředky na inovaci technologických postupů. Zároveň ale nemůže získat zahraniční investory za účelem přílivu prostředků a získání nových postupů. Brání mu v tom omezení dané mexickou ústavou, které omezuje povolení těžit a zpracovávat strategicky významné suroviny jako je ropa, uhlí nebo nerostné suroviny na mexické obyvatelstvo. Stejný předpis se vztahuje na výrobu elektrické a jaderné energie. Dalším negativem brzdícím vývoj a

⁶⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 88. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

omezujícím možnost potenciální konkurence v odvětví na nulu je fakt, že jak ropná společnost PEMEX, tak energetická společnost CFE jsou státem chráněné monopoly.

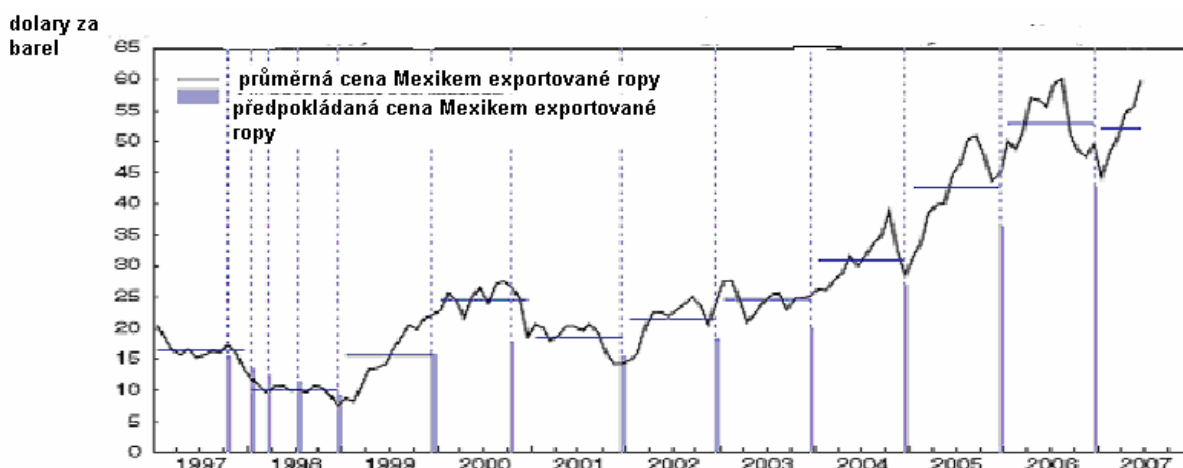
Mexiko je největším vývozcem **ropy** mezi zeměmi Latinské Ameriky. V poslední době ale ztrácí vedoucí postavení v celosvětovém měřítku. Z původního třetího místa bylo vytlačeno až na pozici pátou. Přitom ještě v roce 2007 bylo předstiženo pouze Saudskou Arábií a Kanadou. Mexická ropa je poměrně nekvalitní a vyváží se v nezpracovaném stavu. Přesto má její cena rostoucí tendenci a přináší tak neočekávané prostředky do státní kasy. Země vyváží zhruba 60 %⁶⁹ vyprodukované ropy. Její zásoby se ale povážlivě tenčí. V roce 1990 se na území Mexika nacházelo asi 56,4 miliard barelů. Dnes, v roce 2008, hovoří odborníci zhruba o 11,6 miliardách. Navíc chybí zemi finance na zavedení tzv. hloubkových vrtů. Problém se projevuje obzvláště na ropném poli Cantarell, nejrozsáhlejšího poli Mexika, kde rapidně klesá výtěžnost. To způsobuje podstatné zpomalení růstu exportu ropných produktů. V roce 2007 se export zvýšil pouze o 1 %, zatímco v roce předešlém zaznamenalo Mexiko růst této položky o 28%.⁷⁰ Otázka těžby ropy je přitom pro Mexiko nanejvýš důležitá vzhledem k faktu, že jsou ropné příjmy jedním z nejdůležitějších zdrojů státní pokladny. Nová vláda vidí možné řešení v reformách namířených na státní ropnou společnost PEMEX (Petróleos Mexicanos).

Státní společnost **PEMEX** byla založena roku 1938. Je to jediná společnost mající oprávnění k těžbě ropy na území Mexika. Společnost operuje pod dozorem administrativní rady (Consejo de administración), jejímž prezidentem je tajemník pro energetiku (Secretario de Energía). Roční obrát společnosti přesahuje 106 000 milionů dolarů. Příjmy z ropy tvoří 40% celkových příjmů plynoucích do státní kasy. Přestože mají ceny ropy příznivou vzestupnou tendenci, čelí Mexiko problémům spojeným z postupným vyčerpáváním svých ropných rezerv a potřebě zavedení nových technologií. Následující graf umožňuje porovnat očekávanou cenu ropy s cenou skutečnou. Křivka znázorňuje průběh ceny mexické ropy. Vodorovná modrá linka představuje průměrnou cenu vyvážené ropy. Modrá svislá linka zobrazuje odhady cen ropy pro jednotlivé roky.

⁶⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁷⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

Graf 12 Odhadovaná a skutečná cena mexické ropy, 1998 - 2007

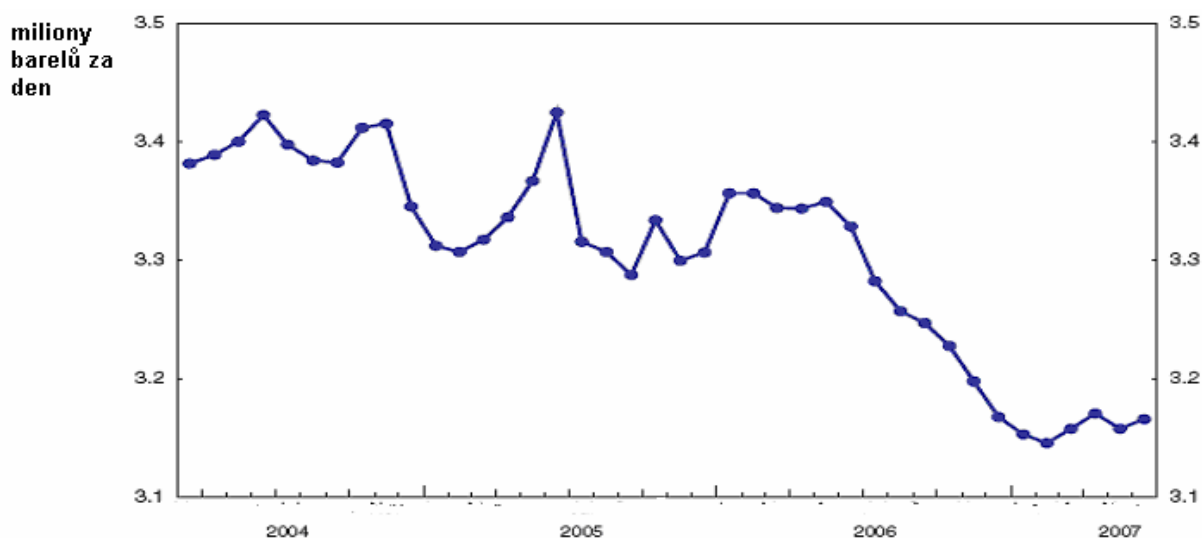
Zdroj: OECD

Z grafu jsou patrné rozdíly mezi očekávanými a skutečnými cenami ropy a jejich rostoucí tendence. Předpoklad pro rok 2003 byl například 17 až 18 dolarů za barel.⁷¹ Cena se nakonec vyšplhala přes 20 dolarů a pohybovala se mezi 20 a 25 dolary. Průměrná exportní cena v roce 2006 vystoupila podle Banco de México na 53,05 dolarů za barel, v roce 2007 pak na 61,7 dolarů a v letošním roce je průměr za prvních 9 měsíců 98,38 dolarů za barel.⁷² Graf dále demonstruje snižující se produkci PEMEXU.

⁷¹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁷² Precio promedio de exportación de petróleo crudo por tipo y región: Instituto Nacional de Estadística y Geografía, 2008. [online]. <http://dgcnesyp.inegi.org.mx/cgi-win/bdiecoy.exe/568?c=12684>. [cit. 25.11.2008]

Graf 13 Produkce PEMEXU, 2004 - 2007

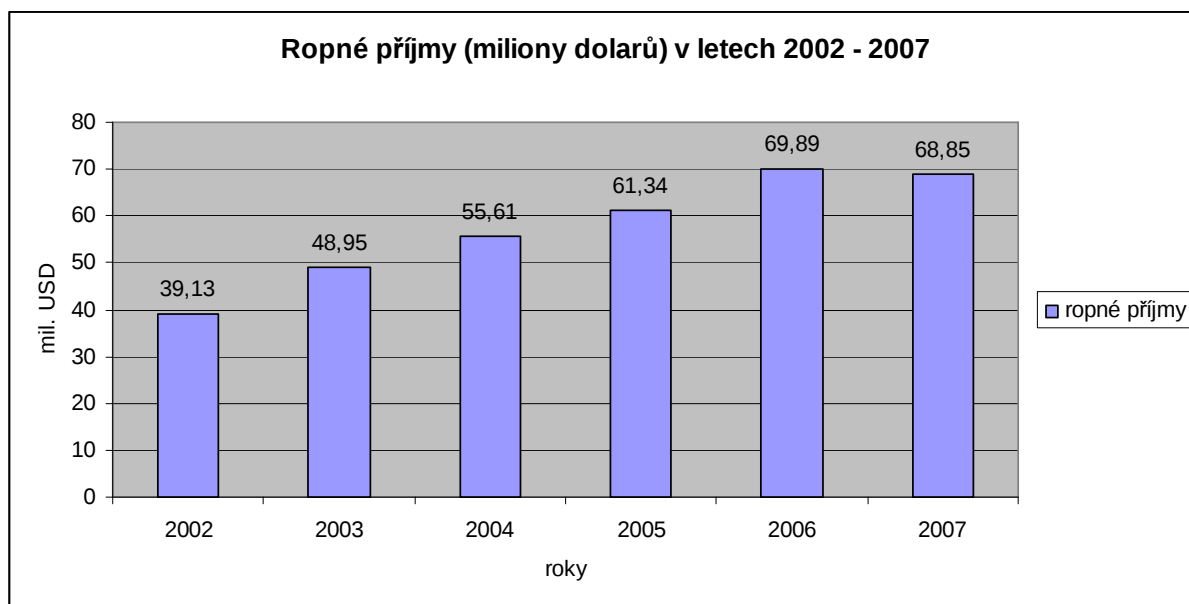

Zdroj: OECD

Celková produkce klesá od roku 2004, přičemž firma zaznamenala obzvláště prudký pokles v průběhu roku 2006. Mezi květnem 2006 a dubnem 2007 se snížila produkce o 180 000 barelů za den.⁷³ Prudký pokles je způsoben hlavně omezením těžby na ropném poli Cantarell, jehož předností je kromě velikosti i snadný přístup k ropě. Snižování ropných zásob v této oblasti znamená rozšiřovat těžbu v oblastech náročnějších na technické vybavení a technologie. V úvahu připadá pole Chicontopec, které se však nachází v hustě zalidněné oblasti, a Ku-Maloob Zaap. Nevýhodou těchto polí je roztroušenost ropných ložisek do většího počtu oddělených rezervoárů. Příjmy Mexika plynoucí z ropy a ropných produktů se poprvé za posledních 6 let snížily v roce 2007. Tento pokles způsobilo kromě tenčících se zásob ropy na snadno přístupných místech i ubrání daňové zátěže PEMEXU. Z původních 63% v roce 2005 klesla na 55% v roce 2006. Již dříve se ale projeví problémy snižující se produkce, a to v podobě zpomalování tempa růstu těchto příjmů z roku na rok. Hodnoty v následujícím grafu dává na svých internetových stránkách veřejnosti k dispozici sám PEMEX.

⁷³ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 64. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

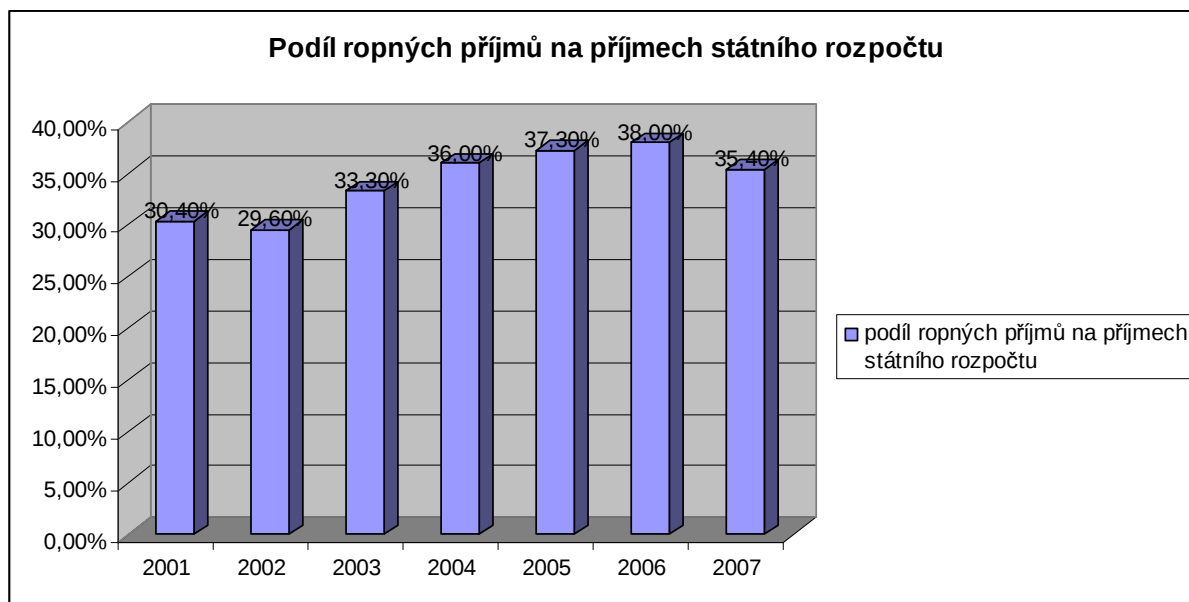
Graf 14 Vývoj ropných příjmů Mexika, 2002-2007

Zdroj: PEMEX

Další graf přináší informaci o podílu ropných příjmů na celkových příjmech státního rozpočtu.

Graf 15 Podíl ropných příjmů na státním rozpočtu, 2001 - 2007

Zdroj: PEMEX

Ve shodě s grafem předchozím se i zde ukazuje podstatný pokles mezi lety 2006 a 2007. Zároveň je znatelný pokles v tempu růstu podílu příjmů plynoucích z ropy, což by byl za jiných

okolností příznivý jev. Nižší příspěvky PEMEXU do státní kasy ale musí být nahrazeny jiným zdrojem.

PEMEX potřebuje zracionalizovat své investiční akce. Základním předpokladem je získat finanční prostředky na nutné investice a vypracovat systém financování, který by umožnil dlouhodobé plánování. V současné době patří roční rozpočet pro PEMEX do návrhu veřejného rozpočtu. Společnost tak nemá možnost plánovat investice více let dopředu. Pozitivním faktem je začlenění soukromého sektoru do aktivit PEMEXU. To ale bohužel probíhá jen na základě omezených smluv. Státní monopol nemůže vytvářet strategické aliance či Joint ventures se soukromým sektorem, aby ho více zainteresoval. Finance jsou totiž nejvíce potřeba na rizikové akce vyžadující pokročilé technologie. Společnosti ale nejsou ochotné toto riziko podstupovat bez podílu na zisku PEMEXU. Proto je potřeba vytvořit spojení, kdy si budou firmy dělit riziko i zisk. Pokud by PEMEX mohl navázat takovéto partnerství se zahraničními firmami, mohl by zároveň získat nové v Mexiku nedostupné technologie. Dále je nutné lépe zorganizovat práci firemního managementu. Odborníci z OECD doporučují Mexiku postupovat podle „OECD’s Principles on Corporate Governance 2004“⁷⁴ Doporučují vytvoření pozice „nezávislých obchodních ředitelů“, „subkomisí pro audit, nominace, platy, procurement a podnik“⁷⁵. Management musí jasně stanovit cíle, které budou měřitelné v čase a mezinárodně porovnatelné. Dalším problémem je nedostatečná flexibilita v oblasti pracovních míst⁷⁶. V zájmu rychlé reakce společnosti na měnící se potřeby je nutné umožnit přesouvání pracovní síly v rámci jednotlivých oddělení. Společnost tak bude moci lépe uskutečňovat odsouhlasené projekty. Zvýší se tím mimo jiné i její konkurenceschopnost. PEMEX by měl zvážit možnost outsourcingu. Vhodná je například oblast telekomunikací, kde by bylo žádoucí zvážit, zda by externí provozovatelé nebyli levnější než služby zajišťované vlastními zdroji.

Do roku 2003 používalo Mexiko **monetární mechanismus** vedoucí ke kumulaci zahraničních rezerv díky rostoucím ropným příjmům. Vysoké zahraniční rezervy zvyšovaly

⁷⁴ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 65. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁷⁵ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 65. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁷⁶ Los tiempos de la Radio: PEMEX 2008, [online]. <http://www.pemex.com/index.cfm?action=content§ionID=134&catID=11760&contentID=17871>. [cit. 27.11.2008]

důvěru investorů a zvýhodňovaly Mexiko při přístupu na mezinárodní finanční trh.⁷⁷ Nevýhodou byly vysoké náklady jejich držení. Proto byla od roku 2003 zavedena nová metoda, která rezervy snižuje a nemá zároveň vliv na kurz pesu. Pravidelně probíhají tzv. „aukce“ na devizovém trhu, kterých se mohou účastnit jen domácí úvěrové instituce. Na těchto aukcích nabízí mexická centrální banka zahraniční měnu ze svých ropných příjmů. Prodá přitom polovinu nahromaděných devizových rezerv za dané čtvrtletí.⁷⁸ Hlavní výhodou tohoto nového schématu je snižování vlivu ropných příjmů na apreciační tlaky působící na peso. Změny se udály i v oblasti **fiskální politiky**. V roce 2006 byly uzákoněny změny týkající se příjmů přesahujících předpokládaný rozpočet. Tyto příjmy (v podstatě opět ropné příjmy) se využívají na realizaci investičních federálních programů i programů jednotlivých federativních států. Zbytek prostředků jde do PEMEXU a do Ropného stabilizačního fondu.⁷⁹

Elektrická síť je ve vlastnictví dalšího monopolu na území Mexika. Je jím energetická společnost CFE (Comisión Federal de Electricidad). Tato společnost zajišťuje přísun elektrické energie na většině území. Výjimkou je Federální distrikt, jež je zásobován společností Luz y Fuerza del Centro.

Na začátku 20. století fungovalo v Mexiku přes 170 soukromých elektráren. V té době mohly tyto společnosti využívat i zahraniční kapitál. Národní elektroenergetický systém kontrolovaly 3 společnosti – Mexičan Light and Power Company Limited, Compañía Eléctrica de Chapala a American and Foreign Power Company. Tyto firmy nevládaly uspokojit poptávku. Zaměřovaly se navíc hlavně na velká města a továrny kvůli jejich solventnosti. V té době nemělo 60% obyvatelstva přístup k elektrické energii. Proto vláda v roce 1937 rozhodla o vytvoření státní organizace (CFE), která by s využitím nových elektráren zásobovala všechny oblasti elektrickou energií za dostupné ceny. V současné době prodávají producenti elektrické energie svou produkci na základě 25-letých smluv CFE, která ji rozvádí prostřednictvím své elektrické sítě. Kromě prodeje CFE mohou být soukromí výrobci i samozásobiteli. Výroba a distribuce elektřiny je kontrolována tzv. CANACE (Centro Nacional de Energía), která vznikla v

⁷⁷ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 25. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁷⁸ Elektronický dokument: OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 26. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁷⁹ Elektronický dokument: OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 26. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

roce 1977. Mexiko má jedinou atomovou elektrárnu s kapacitou 750 megawatt (Laguna Verde ve státě Veracruz).⁸⁰ Její kapacita má být zvýšena až na 900 megawatt. Minulá vláda prosazovala místo přestavby stavbu elektrárny nové. V posledních letech, hlavně v období 2002-2004, vzrostla rapidně spotřeba elektřiny. Zároveň klesá růst produkce kvůli zastarávání agregátů.

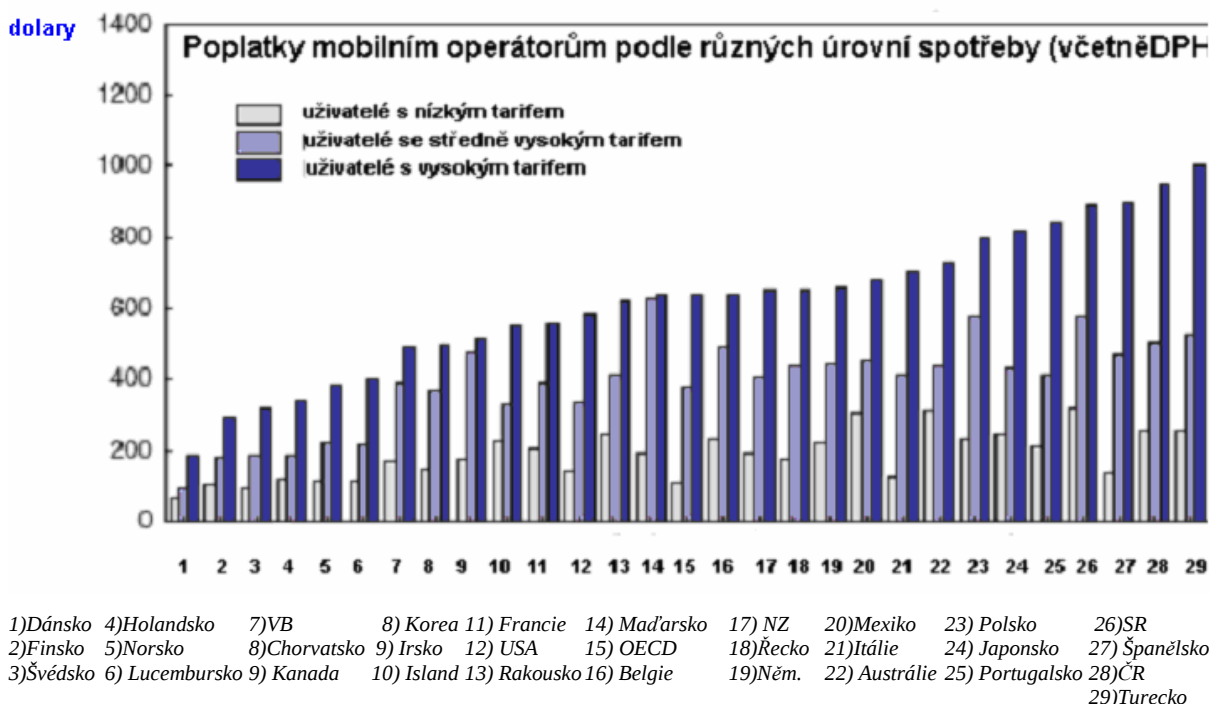
Jako každý monopol posytluje i CFE své služby odběratelům za přemrštěné ceny. Státní dohled navíc poškozuje tržní mechanismus. Dochází zde ke střetu zájmů. Ministr financí totiž představuje jak regulátora ovlivňujícího cenu energie tak reprezentanta majitele společnosti. Ten má zájem na maximalizaci zisku, nikoli na přístupnosti elektřiny pro obyvatelstvo. Dochází k deformaci ceny, která již neslouží jako přenašeč informace o poptávce a nabídce. Je proto nutné liberalizovat odvětví, aby fungovalo na základě tržního mechanismu. Kromě snížení ceny elektrické energie by se racionalizovaly investiční akce a zvýšila by se efektivita fungování celého odvětví. Brzdou liberalizace a přílivu potřebných prostředků je i zde omezující nastavení mexické ústavy, jež nepřipouští účast zahraničních investorů v odvětví. Největší uvolnění trhu by tedy přinesla změna ústavy a vpuštění zahraničních investic do odvětví. Dále je otázkou, zda je nutný státní dohled a monopolní postavení CFE. Kromě samozásobitelství by Mexiko mohlo povolit výrobu a samostatnou distribuci též jednotlivým soukromým výrobcům, kteří by si mohli pronajímat elektrickou síť pro rozvod od CFE. Oživily by se tak tržní síly posilující konkurenci a tlačící ceny elektřiny dolů ve prospěch spotřebitele. OECD ale navrhuje méně radikální řešení. Počítá se zachováním státem regulovaného odvětví. Vyřazuje z rozhodování o odvětví ministra financí, aby nedocházelo ke zmíněnému střetu zájmů. Doporučuje dále vytvořit jakéhosi systémového operátora, regulatorní státní orgán, který by měl kontrolovat relevantnost konečných cen i ceny stanovené mezi soukromými výrobcí a firmou CFE. Kromě 25-letých kontraktů by tito producenti měli mít možnost prodávat svou energii CFE za velkoodběratelské ceny, kontrolované systémovým koordinátorem. Experti OECD se domnívají, že takováto opatření povedou k dostatečné liberalizaci trhu.

⁸⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

2.5. Komunikace

Stejně jako energetika je i oblast komunikací ochromena monopolem. Pevné sítě telekomunikace jsou navíc uzavřeny vůči zahraničním investicím. Mexiko má mezi zeměmi OECD jedny z nejvyšších telefonních poplatků, což demonstruje následující graf.

Graf 16 Telefonní poplatky ve vybraných zemích, 2006

Zdroj: OECD

Byl vypracován program na zlepšení funkčnosti celého odvětví, jehož součástí je např. zavádění internetu do knihoven a škol.⁸¹ Zvláště v chudších státních školách totiž chybí odpovídající technické zázemí zajišťující studentům kvalitní přístup k informacím. Vhodně vybavené nejsou ani vysoké školy se zaměřením na IT a studenti si musí do školy nosit vlastní notebooky, aby mohli pracovat. Ani připojení k internetu v učebnách nebývá v tomto případě samozřejmostí. Další součástí programu má být školení a seznamování veřejnosti s používáním internetu. Plánovaná je i aukce značek v oblasti telekomunikace či nabídka pronájmu technického zařízení.⁸²

⁸¹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 119. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁸² OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 119. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

Nejdůležitějším krokem pro nastartování zdravé konkurence je bezesporu zajištění přístupu do různých typů sítí a komunikačních kanálů. Tzv. přirozené monopoly totiž často udržují svou pozici právě díky vlastnictví komunikačních kanálů, do kterých odmítají vpustit potenciální konkurenty. Například firmy působící v telekomunikačním odvětví musí vlastnit licenci. Na začátku roku 2007 bylo uděleno přes 36 licencí opravňujících ke kabelovému televiznímu vysílání a většinou i telefonním službám. Dalších 25 kabelových společností získalo oprávnění k poskytování telefonického připojení.⁸³ Poskytování nových licencí či rozšiřování licencí stávajících je vedeno snahou zajistit zdravé konkurenční prostředí vedoucí k upravení cen a zvýšení efektivity odvětví.

Regulačním orgánem telekomunikací je COFETEL (Comisión Federal de Telecomunicaciones). Založen byl v roce 1995 v rámci reformy podle Federálního zákona o rádiu a televizi (Ley federal de Radio y Televisión).⁸⁴ V roce 2006 proběhla reforma tohoto orgánu. Byl prohlášen za nezávislý na ministerstvu komunikací a dopravy a byla mu udělena vysoká autonomie technická i operativní.⁸⁵ Jeho úkolem má být podpora, regulace a kontrolovat služby telekomunikací a rádiového vysílání. V lednu 2007 ale rozhodl nejvyšší mexický soud o neústavnosti těchto opatření. Kongres, který reformu provedl, neměl právo měnit Ústavu. Nakonec nejvyšší soud zavedl změny, které neměl právo zavádět Kongres. OECD doporučuje vybavit COFETEL co největší pravomocí v oblasti kontroly technických záležitostí a regulace cen. Zároveň by tento orgán měl stanovovat podmínky přístupu jednotlivých telekomunikačních společností do sítí, aby byla zajištěna zdravá konkurence. Přestože v oblasti mobilní telekomunikace není zakázán přístup zahraničních investorů do odvětví prostřednictvím přímých zahraničních investic, nedaří se ani zde zajistit žádoucí konkurenční prostředí. Jediný mobilní operátor s plným pokrytím je TELCEL, který ovládá 79 % trhu.⁸⁶ To mu zajišťuje přednost před poskytovateli s lokálním pokrytím. Služby TELCELu jsou v porovnání se světovým standardem nekvalitní a klienti platí i za přijaté SMS.

⁸³ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 120. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁸⁴ Ambito de Acción: COFETEL 2008. [online]. http://cofetel.gob.mx/wb/Cofetel_2008/Cofe_ambito_de_accion. [cit. 25.11.2008].

⁸⁵ Ambito de Acción: COFETEL 2008. [online]. http://cofetel.gob.mx/wb/Cofetel_2008/Cofe_ambito_de_accion. [cit. 25.11.2008].

⁸⁶ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 120. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

Oblast komunikací je deformována omezujícími ústavními zákony a existencí monopolu. Opět dochází k deformaci tržních sil a cena za komunikační služby je tím pádem příliš vysoká. Ani kvalita služeb není uspokojující. Ve veřejných institucích jako jsou školy nebo knihovny chybí přístup k internetu. V oblasti mobilní telekomunikace chybí zdravá konkurence.

2.6. Průmysl

V oblasti mexického průmyslu vyniká průmysl ropný a petrochemický.

Mapka 1 Oblasti těžby ropy

Na mapce jsou oblasti těžby ropy vyznačeny černým polem. Jedná se o státy Campeche, Tabasco, Tamaulipas, Chiapas a Veracruz.

Zdroj: OECD

Kromě těžby má velká význam zpracovatelský průmysl. Zde pak stojí za zmínku sektor potravinářský a strojírenský.

Mapka 2 Oblasti potravinářského a strojírenského průmyslu

Mapka ukazuje významná centra zmíněných odvětví. Strojírenský průmysl je vyznačen červenými tečkami. Vyznačené místo se nachází ve státě Jalisco poblíž města Guadalajara. Sektor potravinářský označují tečky modré a jedná se o území Veracruz, okolí México DF a výrobní podniky při hranici s USA .

Zdroj: OECD

Také produkce průmyslu textilního a kožedělného přispívá podstatně k významu zpracovatelského odvětví.

Mapka 3 Oblasti textilního a kožedělného průmyslu

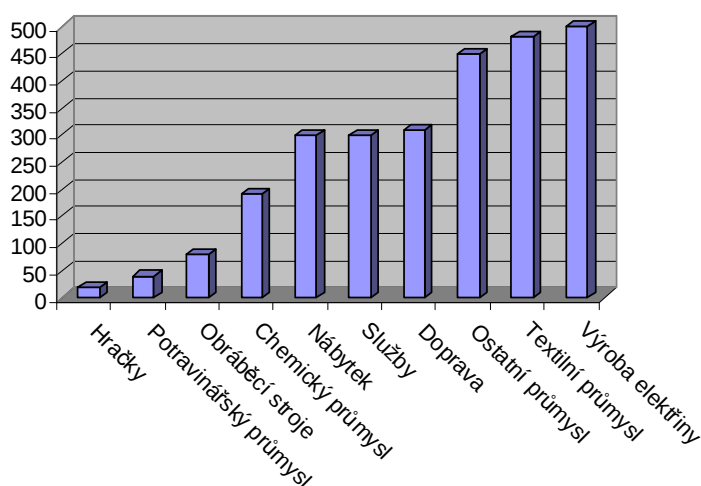
Místa lokalizace textilního a kožedělného průmyslu symbolizují zelené značky. Označená jsou území států Yucatán, Jalisco, Guanajuato, Oaxaca, nuevo León a Chihuahua

Zdroj: OECD + maps.google.com

Národní rada zpracovatelského a výrobního průmyslu poskytuje přehled počtu fungujících průmyslových podniků a jejich zaměstnanců. Čerpá přitom z dat Institutu statistiky a geografie, který provádí pravidelně průzkum sektoru a sčítání. Následující graf zobrazuje výsledek posledního průzkumu a ukazuje, že v oblasti zpracovatelského průmyslu dominuje s velkým náskokem průmysl textilní. Ve výrobním sektoru je to pak výroba elektřiny. Do grafu ale není zahrnuta oblast zpracování ropy, což podstatně zkresluje výsledný dojem.

Graf 17 Odvětví zpracovatelského průmyslu, 2006

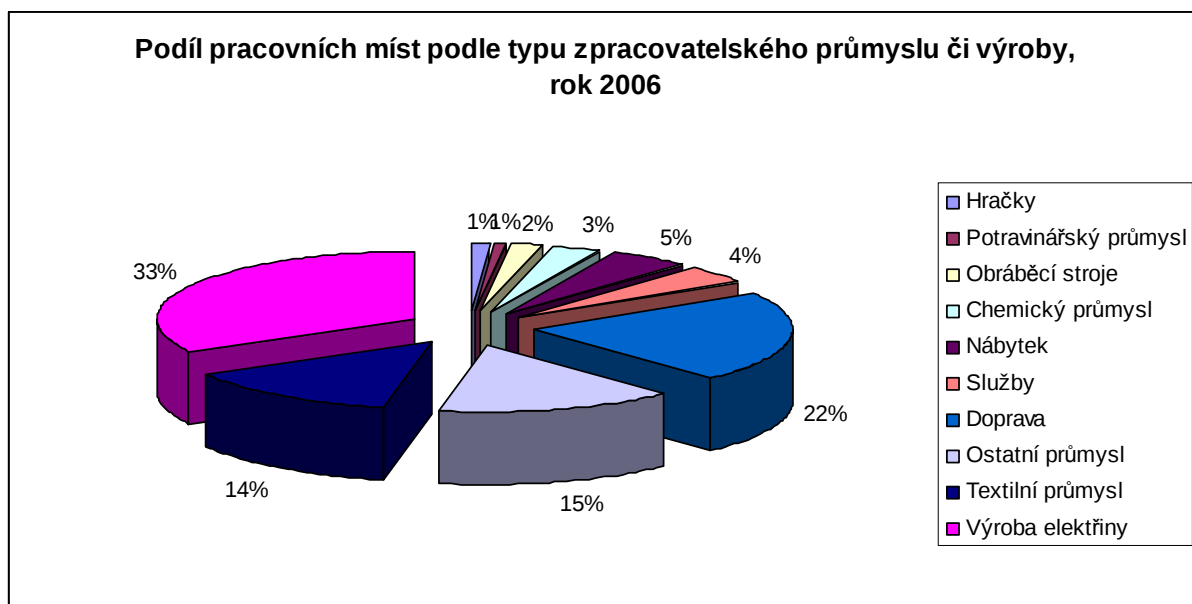
Počet podniků podle sektorů, rok 2006

Zdroj: Consejo Nacional de la Industria Maquiladora y Manufacturera de Exportación, A.C.

Zmíněná Národní rada také informuje o pracovních místech, které jednotlivé typy zpracovatelského či výrobního průmyslu vytvářejí.

Graf 18 Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu, 2006

Zdroj: Consejo Nacional de la Industria Maquiladora y Manufacturera de Exportación, A.C.

Fenoménem typickým nejen pro Mexiko ale i pro další státy Latinské Ameriky jsou tzv. **maquiladoras**. Termín „maquila“ pochází původně ze Španělska a používali ho mlynáři, kteří za poplatek mleli zemědělcům obilí.⁸⁷ V současnosti se tento výraz používá pro jakékoli zpracování produktů jiných dodavatelů. Maquiladoras jsou tedy továrny zpracovatelského průmyslu odebírající materiál či součástky od jiných dodavatelů. Nacházejí se převážně při hranici s USA, odkud pochází naprostá většina dodávaného materiálu a vybavení. Dodávky jsou osvobozené od daně a cla, což snižuje cenu produkce. Ta většinou putuje zpět do USA. Maquiladoras jsou důležitou součástí mexické ekonomiky, neboť jsou cílem zahraničních investorů. Nejznámější z nich znázorňuje následující mapka.

⁸⁷ Definiciones básicas de la Industria Maquiladora de Exportación. Consejo Nacional de la Industria Maquiladora y Manufacturera de Exportación, A.C. 2005. [online] <http://www.cnime.org.mx/maquiladora/abc.htm>. [cit. 25.11.2008]

Mapka 4 Lokalizace maquiladoras

Maquiladoras se nacházejí hlavně na hranici s USA. Nejznámějšími jsou továrny ve státě Baja California ve městech Mexicali a Tijuana, ve městě Nogales státu Sonora či Juarez ve státě Chihuahua.

Zdroj: OCED

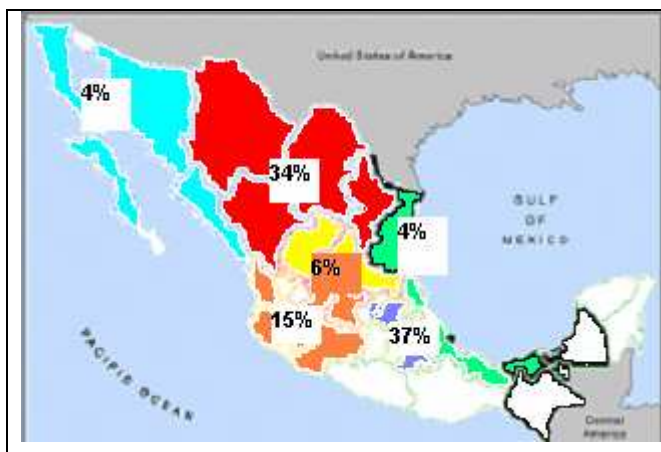
Maquiladoras vyrábějí až polovinu mexické produkce a po ropě jsou druhým největším zdrojem příjmů. Celkem se na území Mexika nachází více než 2 000 továren. Jakožto produkty mexicko-americké spolupráce jsou maquiladoras velmi závislé na situaci v USA. V roce 2001, kdy ve Spojených státech amerických vypukla recese, bylo v textilních maquiladoras propuštěno kolem 42% zaměstnanců. Maquiladoras poskytují okolo jednoho milionu pracovních míst.

Automobilový průmysl zaujímá největší část výrobního odvětví s velkou dynamikou exportu. Mezi lety 1995 a 2000 zaznamenal vývoz automobilů a jejich součástí do USA růst dosahující v průměru 21%. Následovalo méně úspěšné období 2001 až 2005 s propadem na minus 2%. V roce 2006 Mexiko uvedlo na trh nové modely a export znovu vzrostl o 26 %.⁸⁸ V roce 2005 tvořil automobilový průmysl 15,1 % HDP vyprodukovaného výrobním sektorem a zaměstnával 13,7 % pracovní síly ve výrobě.⁸⁹ Následující mapka zobrazuje rozmístění automobilového průmyslu na území Mexika.

⁸⁸ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 73. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁸⁹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 73. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

Mapka 6 Oblasti automobilového průmyslu

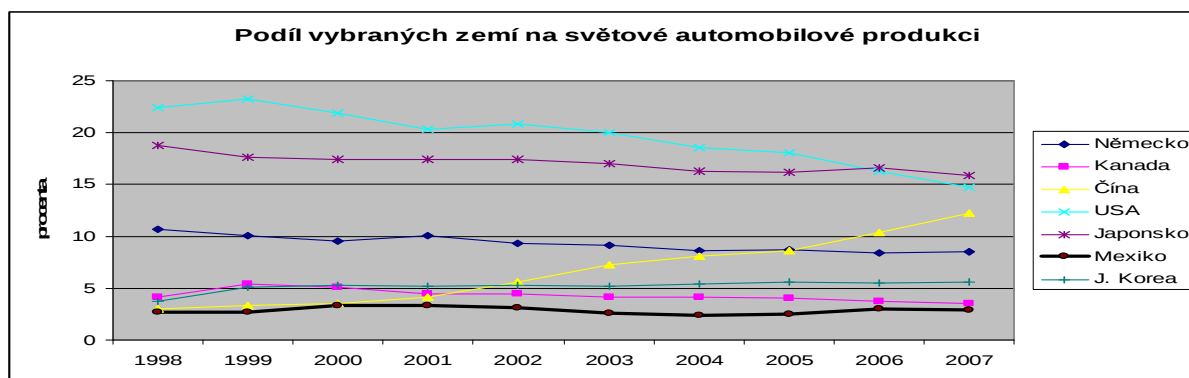

První automobilové továrny byly kvůli velkému trhu a dostatku pracovní síly zakládány v okolí hlavního města México DF. Později se výroba přesunula spíše k severní hranici, kde je možnost využití blízkosti USA a tamnějších montoven maquiladoras.

Zdroj: Secretaría de Economía

Graf níže demonstruje podíl Mexika na světové produkci automobilů a jejich komponentů a srovnání s největšími světovými producenty.

Graf 19 Podíl vybraných zemí na světové automobilové produkci, 1998 - 2007

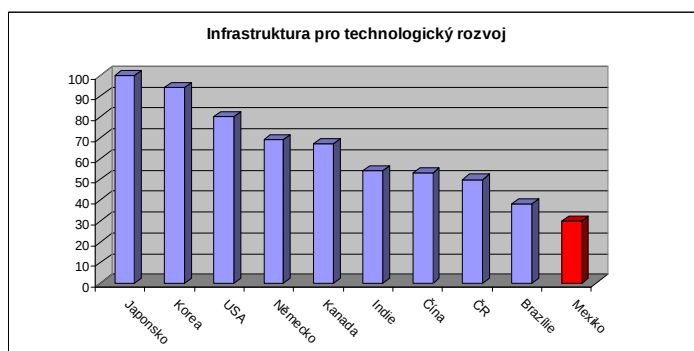
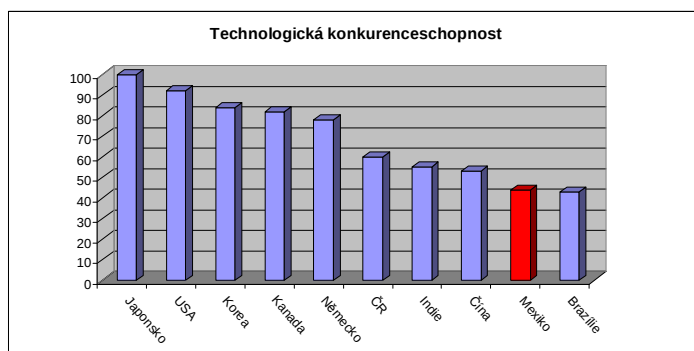

Zdroj: OECD

Mezi lety 1998 a 2007 postupně klesal podíl USA a Japonska na světové automobilové produkci a začala se naopak prosazovat Čína. Podíl Mexika zůstal ve zobrazeném období téměř konstantní.

Následující grafy jsou výsledkem průzkumu a studie firmy A.T. Kearney. Znázorňují silné a slabé stránky Mexika ve výrobě, resp. v automobilovém průmyslu. Základem je vždy 100, což znamená 100%ní konkurenceschopnost. Čím nižší číslo, tím nižší je úroveň daného faktoru. První dva grafy znázorňuje technologickou úroveň Mexika v mezinárodním kontextu.

Grafy 20 a 21 Indexy technologické konkurenceschopnosti a infrastruktury pro technologický vývoj, 2007

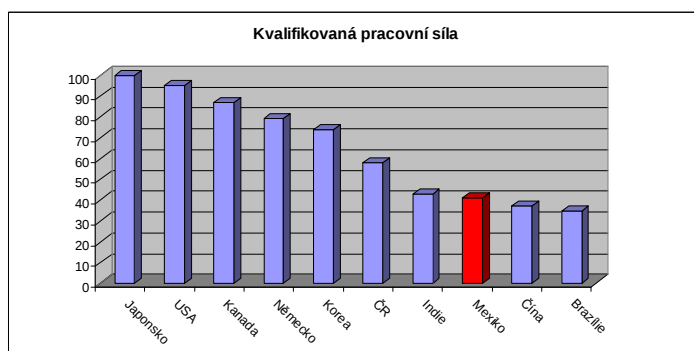

Trvalou mexickou slabinou je nedostatek financí na vývoj nových technologií a předně infrastruktury umožňující jejich vývoj společně s nízkou úrovní vzdělávacího systému. Bez podpory vědecké sféry nemůže země zvýšit svůj podíl na mezinárodním trhu.

Zdroj: Secretaría de Economía

Následuje přehled náležitě kvalifikované pracovní síly.

Graf 22 Index pracovní síly, 2007

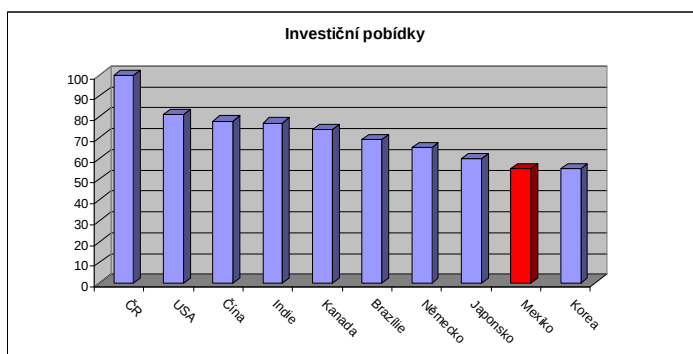

Ani v dostupnosti kvalifikovaných odborníků si Mexiko nestojí nejlépe. Po finančním problému je nedostatek vzdělanosti druhou největší brzdou mexického průmyslu.

Zdroj: Secretaría de Economía

Rozvoj vědy a vzdělanosti vyžaduje kapitál a šancí Mexika na jeho získání je nalákání zahraničních investorů do země. Graf níže porovnává aktivity vybraných zemí namířených na získávání zahraničních investic.

Graf 23 Index investičních pobídek, 2007

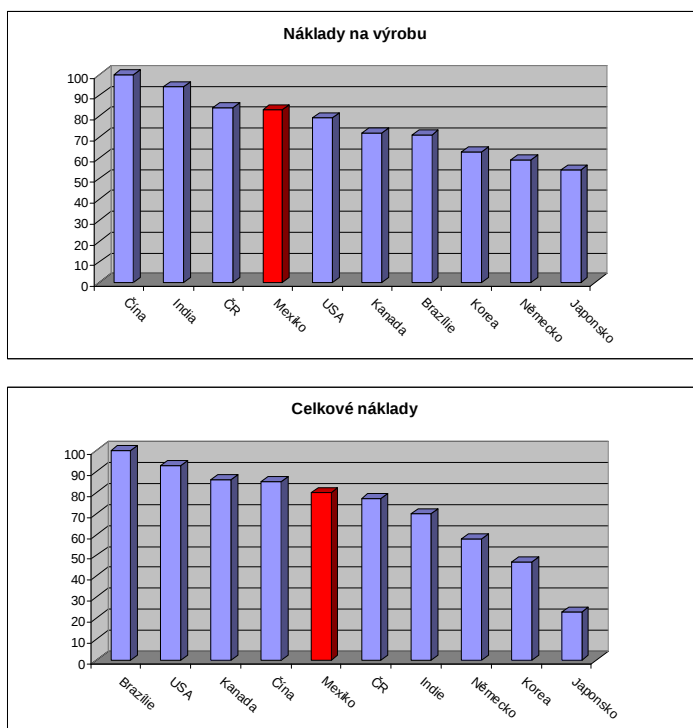

Mexiko společně s Koreou vytváří nejméně investičních pobídek.

Zdroj: Secretaría de Economía

Naopak silnou stránkou Mexika je jeho cenová konkurenceschopnost díky nízkým nákladům na pracovní sílu a její relativně uspokojivé produktivity práce.

Grafy 24 a 25 Indexy nákladů na výrobu a celkových nákladů, 2007

Mexiko má relativně vysoký index cenové konkurenceschopnosti ve výrobě. V celkových nákladech jsou kromě nákladů výrobních započteny i nejrozumnější administrativní poplatky a náklady vynaložené na logistiku. Mexiko se nachází uprostřed vybraných zemí. Celkové náklady mu podstatnou měrou zvyšuje cena elektřiny, která je v průmyslovém sektoru vysoká. Naopak v případě logistiky má Mexiko vzhledem k sousedství s USA konkurenční výhodu.

Zdroj: Secretaría de Economía

Pozice mexického automobilového průmyslu na mezinárodním trhu se již řadu let v podstatě nevyvíjí. Objevují se ale noví konkurenti v podobě asijských zemí, obzvláště Číny. Mexiku chybí finance na rozvoj a výzkum nových technologií. Negativně působí na odvětví i vysoké ceny elektrické energie. Východiskem by byl příliv zahraničních investic, jež ale země

nedostatečně podporuje. Mexiko by se mělo soustředit na asijský trh a zkusit přilákat asijské investory. Dalším možným krokem jsou investiční pobídky zaměřené na investory z USA, kteří by se mohli do Mexika přesunout za účelem snížení výrobních nákladů. V takovém případě by vzhledem k nedostatečné technologické úrovni Mexika mohlo jít jen o výrobu jednotlivých komponentů.

2.7. Zemědělství

Zemědělství představuje významnou složku mexického hospodářství. Vykazuje vysoké tempo růstu, a to i přes úbytek pracovních míst v primární oblasti o 1 milion mezi lety 2000 a 2004⁹⁰. Tento pokles byl dostatečně kompenzován růstem pracovních příležitostí v navazujícím sektoru potravinářském. Ve zmíněném období tak dosáhl průměrný růst zaměstnanosti v zemědělství 3,3 %.⁹¹ V současnosti pracuje v odvětví na 7 150 000 pracovníků. Relativně vysoká je i produktivita práce.

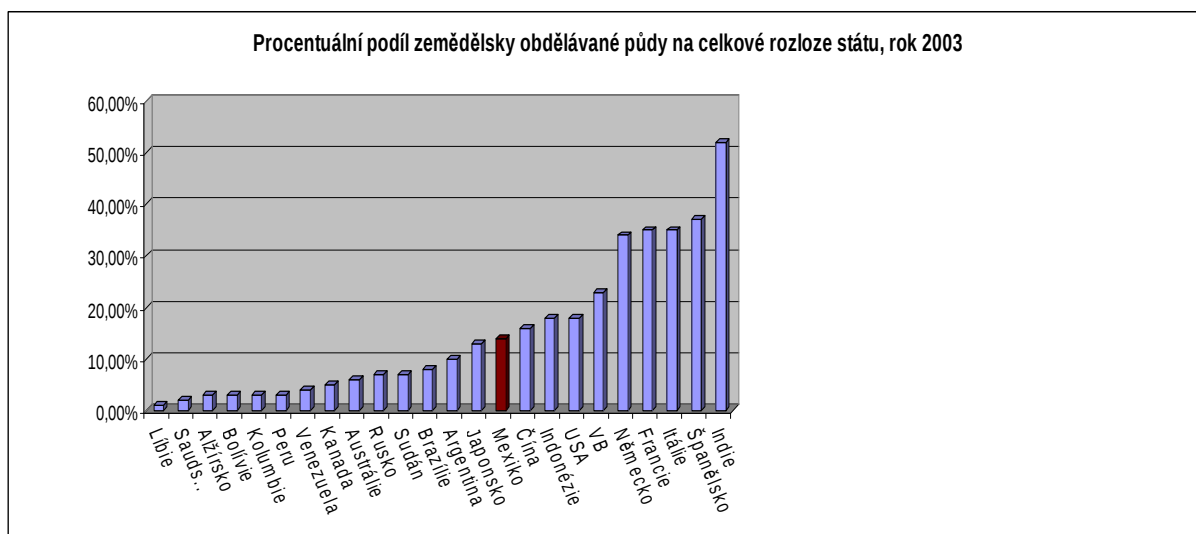
Následující graf porovnává podíl zemědělské půdy na celkové ploše státu ve vybraných zemích. Je sestaven podle údajů mexického statistického úřadu (INEGI), jehož nejčerstvější mezinárodní srovnání v této oblasti pochází z roku 2003. Do zemědělské půdy je zde započítána půda orná či určená k obdělání a půda určená k pěstování trvalých plodin. Mexiko podle této statistiky obdělává 14 %⁹² své celkové rozlohy. Tento výsledek naprosto nekoresponduje s údajem portálu Businessinfo či českého Ministerstva zahraničních věcí, které shodně uvádějí 22%. Tyto dva další zdroje ale neupřesňují rok, ke kterému se daná informace vztahuje. Nesoulad v datech může být způsoben i rozdílným chápáním pojmu „zemědělská půda“.

⁹⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁹¹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

⁹² Uso del suelo, países seleccionados: Instituto Nacional de Estadística y Geografía, 2006. [online]. <http://www.inwgi.org.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=inte01&s=est&c=5011>. [cit. 26.11.2008].

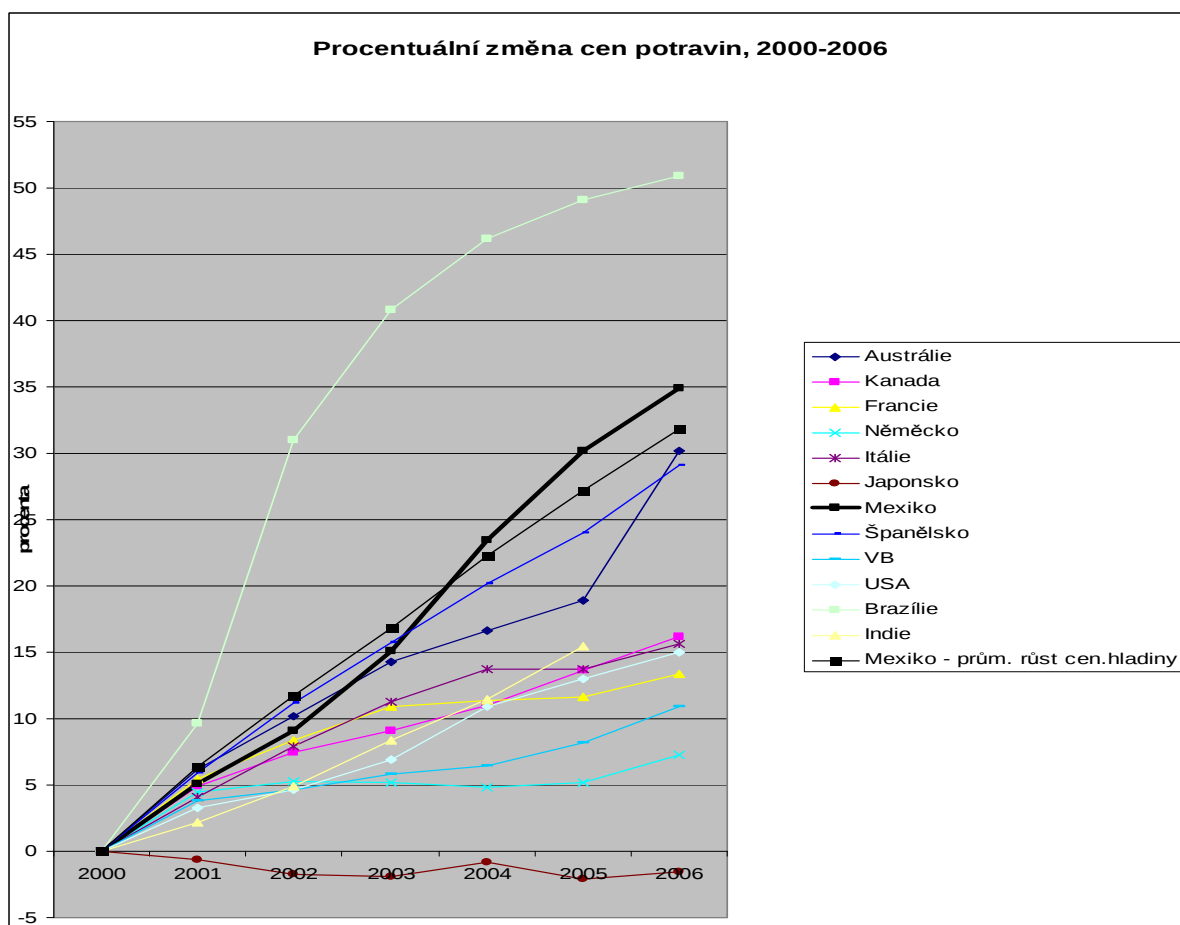
Graf 26 Zemědělská půda, 2003

Zdroj: INEGI

Podle grafu Mexiko využívá více půdy k zemědělství než země Latinské Ameriky zahrnuté do statistiky. Mexické podnebí navíc dovoluje uskutečňovat sklizeň dvakrát do roka. Následující graf demonstruje procentuální změnu cen potravin ve vybraných zemích mezi lety 2000 a 2006.

Graf 27 Ceny potravin, 2000 - 2006

Zdroj: SIAP

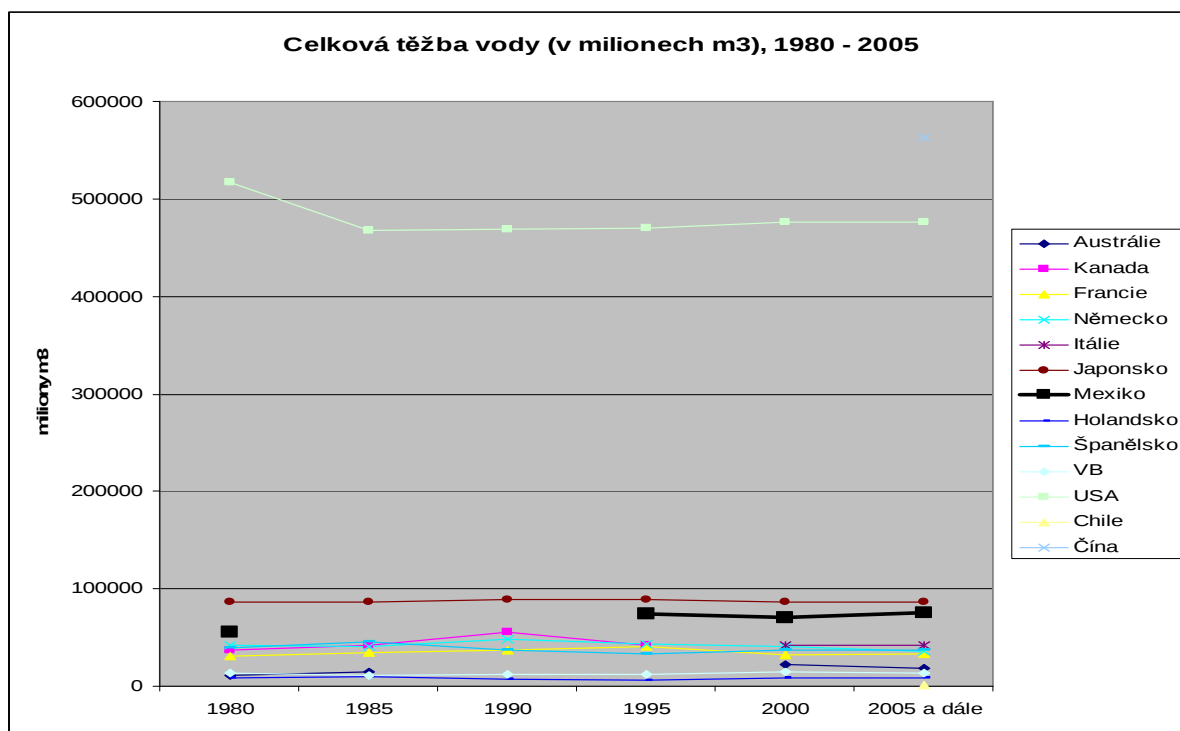
Za výchozí je zde určena cenová hladina jednotlivých zemí roku 2000. Rychlejší cenový nárůst než Mexiko zaznamenala mezi danými zeměmi jen Brazílie. Tenká černá křivka grafu znázorňuje průměrnou změnu cenové hladiny v Mexiku v daném období, zatímco silná černá křivka představuje cenovou změnu pouze u potravin. Je patrné, že ceny potravin rostou rychlejším tempem než je celková inflace, i když v roce 2003 tempo růstu u potravin postupně klesá. Podle průzkumu publikovaného v roce 2008 má podíl výdajů na potraviny a tabák na celkových výdajích domácností rostoucí tendenci. Zatímco v roce 2000 představovaly výdaje na potraviny a tabák 28,9 % z celkových výdajů, představoval tento podíl o 4 roky později, v roce 2004, již 30 %.⁹³

K růstu cen potravin negativně přispívá způsob hospodaření Mexika s **vodou**. Na severu země, kde se nachází pouze třetina celkových zásob vody, žije přes 80% populace a jsou zde

⁹³ Comportamiento del gasto de los hogares en alimentos en el sector rural 2000: str 15. Servicio de Información y Estadística Agroalimentaria y Pesquera 2004. [online]. <http://www.siap.sagarpa.gob.mx>. [cit. 25.11.2008].

lokalizovány mnohé ekonomické aktivity. Zde se také pěstuje obilí za použití velmi neefektivních postupů. Na zavlažování je použito kolem 80 % mexické vody, přičemž průměrná spotřeba vodních zásob na zavlažování v zemích OECD je pouhých 43 %. Těžba podzemní vody obzvláště na severu země je rychlejší než její obnova, což podporují státní cenové dotace na vodu a elektřinu při získávání podzemní vody.⁹⁴ Studie OECD vyjmenovává negativní dopady nevratného vyčerpávání spodní vody. Jsou to nevratný úbytek vodních rezerv, rostoucí náklady těžby spodní vody díky snižování výšky vodní hladiny, rostoucí salinita (obsah soli ve vodě) a propady půdy či její úbytek.⁹⁵ Graf níže ukazuje celkové množství vytěžené vody v jednotlivých zemích za období 1980 až 2005.

Graf 28 Celková těžba vody, 1980 - 2005

Zdroj: SIAP

Mezi vybranými zeměmi zaujímá Mexiko místo třetího největšího využitvele svých vodních zásob. Naprostý náskok zde mají Spojené státy americké, které mají sice téměř třikrát více obyvatel než Mexiko, vytěží ale až šestkrát více vody. Zatímco v případě USA dochází

⁹⁴ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 136. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁹⁵ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 136. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

k nadměrnému čerpání následkem konzumního způsobu života, padá v Mexiku vina na zastaralé technologie a neefektivní nakládání s vodou ve výrobě a obzvláště pak v zemědělství.

Mexické zemědělství není soběstačné. Naopak se země se vstupem do NAFTA zavázala k postupnému odstraňování bariér mezinárodního obchodu agrárními produkty. V současné době je Mexiko 10. světovým exportérem a 7. importérem zemědělských produktů. Od roku 1990 se posunulo v oblasti vývozu o 4 místa dopředu, v oblasti dovozu o 3 místa. Mezi lety 2006 a 2007 zaznamenal export zemědělských produktů nárůst o 12,8 %.⁹⁶

Mezi hlavní exportní suroviny patří pivo, rajčata, káva, hovězí maso či světoznámá tequila. Dovozy tvoří převážně soja, kukuřice, bavlna a pšenice. **Pozitivním jevem** je množství přímých zahraničních investic plynoucích do zemědělského sektoru. Většina jich je směřována do sekundárního odvětví potravinářského, které Mexiko ve svých statistikách zahrnuje do agrární oblasti. Následující graf zobrazuje nárůst PZI v období mezi lety 1994 a 2004.

Tabulka 4 PZI do agrárního sektoru, 1994 - 2004

PZI do agrárního sektoru v letech 1994 - 2004 (v miliardách dolarů)				
rok	zemědělství a chov dobytka	potraviny, nápoje a tabák	agrární sektor	celkové PZI
1994	0,01	1,809	1,82	10,661
1995	0,011	0,651	0,662	8,345
1996	0,033	0,502	0,536	7,836
1997	0,01	2,953	2,963	12,2
1998	0,029	0,731	0,76	8,359
1999	0,083	1,041	1,124	13,337
2000	0,092	1,201	1,293	16,91
2001	0,049	0,991	1,041	27,72
2002	0,001	1,34	1,34	15,325
2003	-0,008	0,904	0,896	11,663
2004	-0,016	1,007	1,023	16,115

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

⁹⁶ Annual Report 2007: BANCOMEXT 2007. [online].

http://www.bancomext.com/Bancomext/publicasecciones/secciones/4732/Annual_Report_2007.pdf. [cit 25.11.2008].

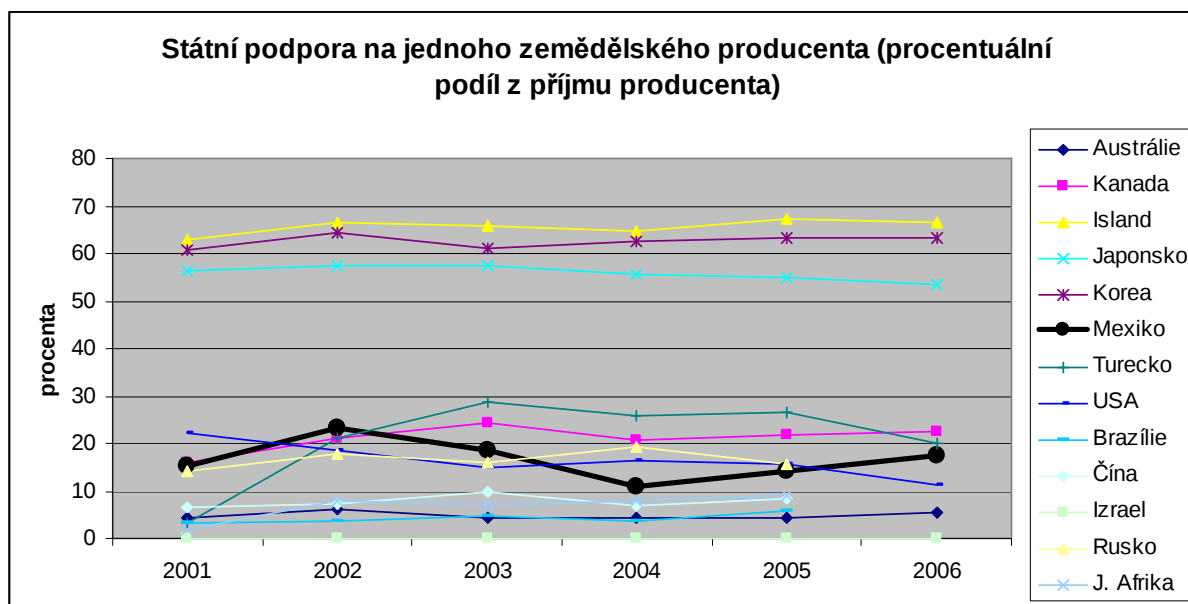
Přímé zahraniční investice jsou stále více směřovány do sektoru potravinářského, zatímco ubývá jejich podíl v primární zemědělské oblasti. Naopak **negativní skutečností** pro mexické spotřebitele jsou vysoké sazby v rámci zahraničního obchodu Mexika s neregionálními obchodními partnery. Mexiko postupně snižuje importní sazby pro produkty pocházející z USA a Kanady, přičemž cílem je úplné odstranění obchodních bariér. Ostatní zemědělské produkty ale podléhají sazbám dosahujícím až 200 %.⁹⁷ Častým jevem je tzv. agricultura por contrato. Jedná se o objednávku vypěstování určité plodiny. Objednavatel, často velká mezinárodní firma, zaplatí producentovi nejen úrodu, ale poskytne mu i prostředky na její vypěstování. Zadávatel těchto objednávek koordinuje a monitoruje administrativní orgán ACERCA (Apoyos y Servicios a la Comercialización Agropecuaria). ACERCA je orgán ministerstva zemědělství SAGARPA (Secretaría de agricultura, ganadería, desarrollo rural, pesca y alimentación) a jeho dalším významným úkolem je koordinovat a uskutečňovat projekt PROCAMPO. Program **PROCAMPO** (Programa de Apoyos Directos al Campo) je podpůrný projekt, jehož cílem je finanční podpora domácích producentů za účelem zvýšení jejich konkurenceschopnosti.⁹⁸ Jedná se o přímé subvence, které jsou přidělovány zemědělcům na základě hektarového výměru. Tyto dotace může ale obdržet pouze fyzická či právnická osoba vlastníci půdy, kterou přihlásí do zmíněného programu. Podmínkou je dobrá pověst vlastníka půdy. Přihlásit se mohou i nájemci půdy, vlastníci užívacího práva či spolumajitelé.⁹⁹ Na jeden hektar půdy pak obdrží podporu ve výši 1 000 pesos. Původně se v oblasti zemědělství angažovala instituce BANRURAL (Banco Nacional Rural). Z důvodu korupce byla ale v roce 1994 zrušena. Graf dále informuje o výši dotací v zemědělství ve vybraných zemích v průměru na jednoho producenta.

⁹⁷ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 84. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

⁹⁸ Objetivo: ACERCA 2008. [online]. http://www.acerca.gob.mx/artman/publish/article_183.asp. [cit. 24.10.2008].

⁹⁹ Objetivo: ACERCA 2008. [online]. http://www.acerca.gob.mx/artman/publish/article_183.asp. [cit. 24.10.2008].

Graf 29 Státní podpora zemědělství, 2001 - 2006

Zdroj: SIAP

Výše dotace je znázorněna proporcionálně jako podíl na celkových příjmech producenta. Podle tohoto grafu patří Mexiko k zemím s relativně nízkými přímými subwencemi. Nejnižším bodem je rok 2004, kdy státní subvence dosahovala pouhých 10,8%¹⁰⁰ z celkového příjmu producenta. V dalších letech státní podpora nepatrně roste.

Otázky zemědělství a rostlinné a živočišné výroby jsou velmi citlivým tématem. Mexické obyvatelstvo vydává vysoký podíl ze svých příjmů právě na nákup potravin. S klesajícím příjmem tento podíl dále roste. Situace v zemědělství a případně v navazujícím potravinářském průmyslu je tedy úzce spjata s problémem chudoby. Výhodou Mexika jsou jeho klimatické podmínky umožňující sklizeň dvakrát ročně. Bohužel ale dochází při zavlažování půdy k nadměrnému čerpání vodních zásob. Města jako Ciudad Juarez či El Paso na severu tak mohou být do roku 2025 bez vody.¹⁰¹ Kromě nedostatku vody vede takovéto nadměrné čerpání zásob ke snižování kvality vody a znehodnocování půdy. Daný problém je nutné řešit komplexním systémem opatření. Vzhledem k politické citlivosti tématu rozhoduje i správné načasování. Současný přístup státu vede k plýtvání, jelikož poskytuje cenově zvýhodněnou energii na čerpání vody. Proto je nutné stanovit rozumná pravidla, která přinutí zemědělce využívat získanou vodu

¹⁰⁰ Comportamiento del gasto de los hogares en alimentos en el sector rural 2000: str. 15. Servicio de Información y Estadística Agroalimentaria y Pesquera 2004. [online]. <http://www.siap.sagarpa.gob.mx>. [cit. 25.11.2008].

¹⁰¹ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 136. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

efektivněji a zmodernizovat systém zavlažování. Řešením by zřejmě mohlo být zavedení rozumných kvót omezujících čerpání vody a snížení popsanych cenových výhod. Se změnami by se mělo začít na jihu Mexika, kde spadne více srážek a zemědělci tudíž nejsou tolik závislí na zavlažovacím systému.¹⁰² Problémem je ovšem fakt, že se zároveň jedná o nejchudší oblasti země. Mexiko má kromě obchodu s USA a Kanadou velmi vysoké celní sazby u zemědělských produktů. Cílem je ochrana mexických zemědělců. Trpí tím ale spotřebitelé, v jejichž zájmu by bylo snižování celních tarifů a lepší cenová dostupnost produktů. Mexiko je dovozcem základních plodin, jako je kuřice, hovězí a vepřové maso či soja. Snížení cel by se pozitivně projevilo v oblasti boje s chudobou. Snižování celních tarifů v rámci NAFTA se snaží země kompenzovat zemědělcům prostřednictvím podpůrného programu PROCAMPO. Finanční podpora je ve srovnání s dalšími zeměmi OECD relativně nízká. Takto nastavený projekt tlačí zemědělce ke zvyšování efektivity výroby, což zvyšuje jejich konkurenceschopnost. PROCAMPO je relativně úzce zaměřený program. Týká se vlastníků či nájemců půdy. Nejedná se tedy o opatření přímo potírající chudobu, neboť se může jen zprostředkovaně projevit na situaci zemědělských pracovníků bez půdy.¹⁰³ Pozitivním faktem je existence vztahu „agricultura por contrato“. Do primární sféry zemědělského sektoru tak proudí zahraniční investice. Cílem většiny přímých zahraničních investic je sféra navazující, totiž průmysl potravinářský. Ten se vyvíjí natolik dynamicky, že vyvažuje klesající zaměstnanost v primárním sektoru.

¹⁰² OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 136. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

¹⁰³ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 84. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

3. Sociální faktory

3.1. Sociální diverzifikace

Ptáme-li se na příčiny sociální diverzifikace, musíme nahlédnout do minulosti. Před španělskou kolonizací bylo území Mexika osídleno mnoha indiánskými kmeny. Mezi nimi vyspělostí vynikaly zvláště Majové na poloostrově Yucatanu a Aztékové v severní oblasti. Hernán Cortéz svrhl Montezumu a započal s rekatolizací. Prvním zdrojem rozdílů je **geografická poloha jednotlivých kolonizovaných kmenů**. Španělská a indiánská kultura postupně splývaly. Nově vznikající společnost byla ale charakteristická **etnickými rozdíly**, které zavdávaly příčinu k diverzifikaci společnosti podle kast na základě rasy. Nejvyšší postavení měli rodilí Španělé. Po nich stály na společenském žebříčku nejvýše kreolové, potomci španělských rodičů narození již v Americe. Následovali mesticové, míšenci španělské a indiánské krve a poslední místi zbylo na Indiány. Skupina Indiánů se zmenšovala vlivem nových nemocí z Evropy, kterým se jejich imunitní systém neuměl bránit, zatímco rostla skupina mesticů. Dalším novějším prvkem mexické společnosti utvářejícím společenský status jedince je jeho **vztah k USA** (možnost získat vízum, příbuzní v USA, pracovní povolení, občanství).

Mexická společnost je dosti členitá, plná vnitřních rozporů vyplývajících z historických souvislostí. Etnická různorodost se odráží v oblasti ekonomické i společenské. Ovlivňuje společenské postavení, vliv ve společnosti a podíl na moci, přístup ke vzdělání. Etničtí Indiáni, původní obyvatelé země, představují dnes menšinu (17 %) pohybující se na okraji společnosti. Stávají se někdy obětí rasismu (lidé s tmavou pletí jsou označováni hanlivým výrazem „indio“). Nijak zvlášť oblíbení nejsou ani lidé s těsnějším vztahem k USA, obzvláště míšenci z mexicko–severoamerických rodin, vzhledem k celkově velmi negativnímu postoji společnosti vůči USA.

3.2. *Rozdělení důchodu*

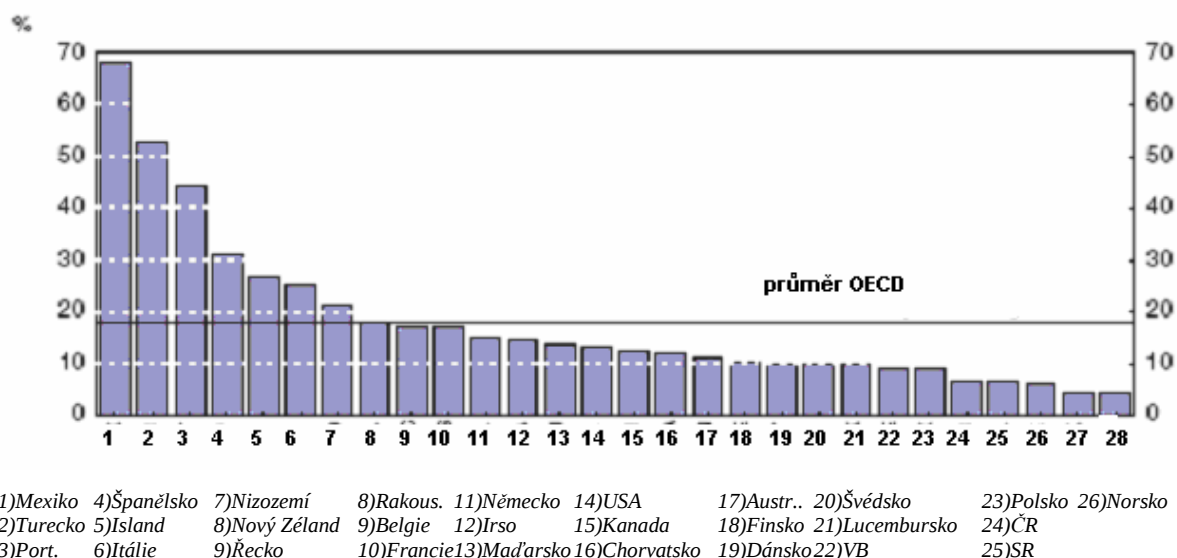
Dnešní rozdělení důchodu je důsledkem dlouhodobého vývoje výrazně poznamenaného výše naznačeným procesem sociální diverzifikace. Dalším, neméně důležitým faktorem vývoje rozdělení důchodu je vývoj situace na politické scéně. Mezním obdobím se stala diktatura Porfíria Díaze tzv. „porfiriato“¹⁰⁴ Jak už bylo zmíněno v první kapitole, došlo v této době k narušení původní rolnické struktury. Rolnické rodiny ztratily půdu a upadly do chudoby. Na jejich úkor bohatli noví vlastníci půdy, zahraniční investoři a církve. Ani strana PRI (Institucionálně revoluční strany), která slibovala naplnění revolučních ideálů, nepřinesla podstatné změny. Politická opatření byla pouze nárazová a jejich jediným cílem bylo získat si podporu chudších vrstev před volbami. Tato nekoncepčnost, pokud vyloženě neškodila, určitě nepřispívala ke zlepšení sociálních nerovností. Neřešená situace se tedy stále zhoršovala. V případě Mexika lze hovořit o tzv. pasti chudoby.¹⁰⁵ Příčinou a zároveň důsledkem chudoby jsou nedostatečné investice do lidského kapitálu. Nedostatek finančních prostředků je mimo jiné způsoben nízkými příjmy do státního rozpočtu, což souvisí s nastavením daňového systému, jak již bylo zmiňováno. Následující graf z roku 2006 ukazuje procento mladých, kteří opouštějí školu bez jakékoli kvalifikace.

¹⁰⁴ Jan Němec a autorský kolektiv: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha : Oeconomica, 2006 , ISBN 80-245-1107-X (brož.), str. 220

¹⁰⁵ OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 157. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online]. <http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11> [cit. 24.10.2008].

Graf 30 Vzdělanost

Podíl mladých ve věku 20-24 let bez kvalifikace, rok 2003

Zdroj: OECD

ČR například je v procentu nedostatečně nevzdělaných hluboko pod průměrem OECD s méně než 10 %. Mexiko, jakožto první zleva, si stojí ze všech zemí nejhůře. Školu zde opouští téměř 70 % mladých s nedostatečnou nebo žádnou kvalifikací.

Následující tabulka demonstruje distribuci příjmů ve společnosti. Obyvatelstvo je pro účely statistiky rozdělené do „decilů“ podle výše příjmu. Údaje jsou uvedeny v procentech na celkovém příjmu na hlavu.

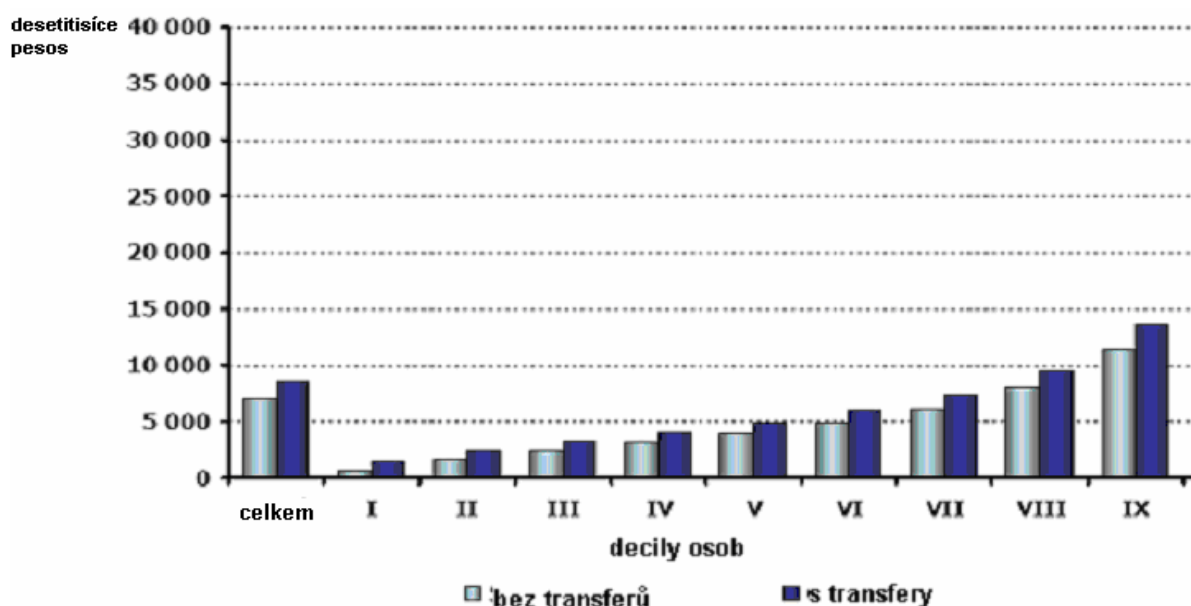
Tabulka 5 Rozdělení důchodu, 1984 - 2006

Skupiny domácností (decily)	Procento z celkového důchodu připadající na skupinu domácností								
	1984	1989	1992	1994	2000	2002	2004	2005	2006
I	1,19	1,14	1	1,01	1,92	2,17	2,01	2,01	2,26
II	2,66	2,48	2,27	2,27	2,90	3,18	3,13	3,12	3,64
III	3,86	3,52	3,36	3,27	4,00	4,12	4,23	4,09	4,23
IV	5,01	4,56	4,38	4,26	4,62	5,09	5,13	4,99	5,37
V	6,26	5,76	5,45	5,35	5,76	6,17	6,12	6,11	6,28
VI	7,66	7,21	6,77	6,67	7,18	7,54	7,42	7,43	7,40
VII	9,68	9,02	8,62	8,43	8,88	9,21	9,10	9,09	9,38
VIII	12,42	11,42	11,22	11,19	11,00	11,65	11,4	11,81	11,68
IX	17	15,92	16,09	16,3	15,65	16,15	15,5	15,71	15,57
X	34,26	38,97	40,48	41,24	38,10	34,71	35,26	35,63	34,19
Celkem	10	10	10	10	10	10	10	10	10

Zdroj: INEGI

Jak můžeme vidět, 80.léta neznamenalala i přes liberalizaci ekonomiky (1986 Mexiko členem Gatt) snižování sociálních nerovností. Trend byl naopak opačný, způsobený nejspíše dluhovou krizí a ekonomickou stagnací. Mezi lety 1984 a 2000 se snížil příjem všech skupin kromě nejvyšší. Sociální nerovnosti rostly. Od roku 2002 je situace příznivější. Podíl nejbohatších 10 % domácností postupně klesá, zatímco ostatní skupiny zaznamenaly opačný vývoj. Pomalu tedy dochází ke sbližování sociálních vrstev. Rozdíl mezi příjmy jednotlivých skupin z roku 2006 ukazuje následující graf.

Graf 31 Rozdělení příjmů s transfery a bez nich (trimestrální příjem), 2006

Zdroj: : INEGI

10 % nejbohatších osob se stále pohybuje vysoko nad celkovým průměrem. Taktéž rozdíl mezi 1. a 2. nejbohatší skupinou je výrazný, větší, než mezi ostatními skupinami. Nejbohatší skupina přitom má i vysoké transfery. Transfery neklesají s rostoucím příjmem. Oblasti postižené chudobou znázorňuje mapka níže.

Mapka 7 Oblasti podle indexu chudoby, rok 2002

Zdroj: <http://www.ers.usda.gov:80/epubs/pdf/agout/dec2000/contents.htm>

„Domácnosti jsou považovány za chudé, pokud jejich příjmy nepřekročí dvojnásobek minimálního platu v Mexiku. Ten je vypočítáván pro každý mexický stát zvlášť a zohledňuje rozdílnost ve výši životních nákladů v jednotlivých oblastech.“¹⁰⁶ Mezi severem a převážně zemědělským jihem země je patrný rozdíl v míře chudoby. Roli hraje turistický ruch těžící ze sousedství s USA na severu. Naopak těžba ropy se geograficky na rozložení chudoby příliš neprojevuje. (Pemex má tři ropná pole – ve státech Campeche, Veracruz, Puebla and Hidalgo) V celém Mexiku žilo v roce 2000 zhruba 10 % obyvatel za méně než 1 dolar na den, asi 26 % za méně než 2 dolary na den.¹⁰⁷

V Mexiku existují velké rozdíly v rozdělení důchodu. Obzvláště skupina 10 % nejbohatších se velmi vzdálila od zbytku společnosti. Její již tak vysoké příjmy navíc zvyšují transfery v podobě sponzorských a normálních darů, stipendií a penze. Nerovnoměrnosti jsou kromě historického kontextu způsobeny špatným přístupem ke vzdělání a jsou zároveň též jeho příčinou. Mluví se proto o pasti chudoby. Nízké platy se pak odvíjejí od nízké nebo chybějící kvalifikace pracovní síly a její nízké produktivity práce. Je možné pozorovat také výrazné rozdíly mezi severem a jihem země.

¹⁰⁶ United States Department of Agriculture, Economic Research Service: Agricultural Outlook December 2000, AGO-277, Food Assistance Programs & Poverty in Mexico. [online].

<http://www.ers.usda.gov:80/epubs/pdf/agout/dec2000/contents.htm> [cit. 20.12.2007].

¹⁰⁷ Mexico: EarthTrends The Environmental Information Portal, 2007. [online].

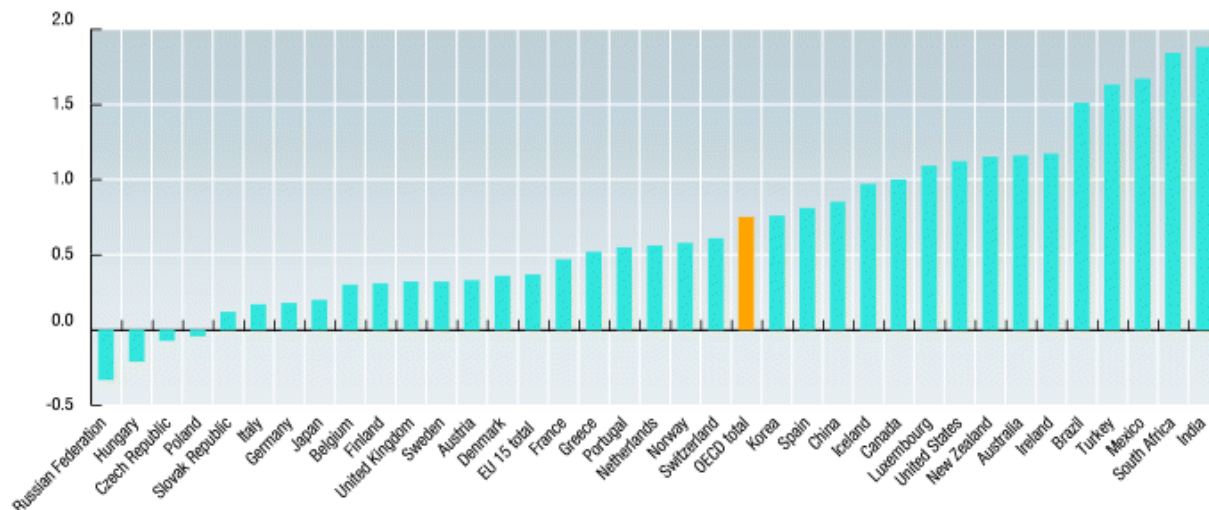
<http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/mexico.php> [cit. 20.12.2007].

3.3. Demografické faktory

Počet **obyvatel** se vyšplhal v roce 2006 na 107,4 mil. Roční přírůstek obyvatel činil 1,72 % v uplynulé dekádě. Roční přírůstky vykazují klesající tendenci, jak ukazuje následující graf.

Graf 32 Přírůstek obyvatel

Roční přírůstek obyvatel v procentech: 1992-2005 nebo starší

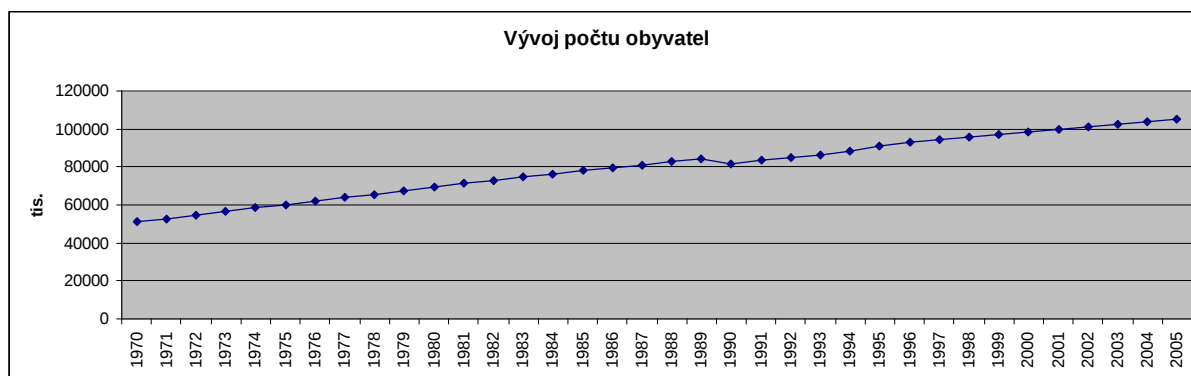

Zdroj: OECD

V roce 1970 dosahovala mexická populace 51 176 000 obyvatel, o 35 let později již bylo toto číslo dvojnásobné - 105 300 000. V současné době je Mexiko 11. zemí světa podle počtu obyvatel a počítá se, že předstihne Japonsko. Podle údajů z roku 2006 se v Mexiku narodí zhruba 20.69 dětí na 1000 obyvatel. Index úmrtní byl 4,7 úmrtí na 1000 osob. Migrační faktor dosahuje záporných hodnot (- 4,32 migrantů na 1000 obyvatel). To znamená, že 462 tisíc osob odejde z Mexika.¹⁰⁸ Vývoj počtu obyvatel demonstruje graf dále

¹⁰⁸ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: [Encyklopedie států a území světa](http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}), Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

Graf 33 Počet obyvatel, 1970 - 2005

Zdroj: OECD

Neoficiálně je México DF s 20 mil. obyvatel druhé největší město světa po Tokiu s 27,7 mil. obyvatel. Ve skutečnosti bude mít mexické hlavní město okolo 25-28 mil obyvatel.¹⁰⁹ Nejlidnatějším federativním státem je Mexiko (Estado de México) s 13,1 mil. obyvatel, dále Federální Distrikt (D. F.) s 8,6 mil. obyvatel. Veracruz má 6,9 mil. obyvatel, Jalisco 6,3 mil. a Puebla 6,1 mil. obyvatel.¹¹⁰ Ve městech žije 75 % mexické populace. (V ČR je to 70,9 %). Hustota zalidnění je cca 53 osob/km². V hlavním městě je to 5 799 obyv./ km². V obyvatelstvu jsou nejvíce zastoupeni indiánsko - hispánští míšenci (cca 59 %). Obyvatelstvo evropského (především španělského) původu představuje cca 23 %. Etničtí Indiáni tvoří 17 % a ostatní cca 1 % populace. Mexičané jsou hodně pobožní a to hlavně na vesnicích a v menších městech. Rozdíly ve vztahu k víře, v životním stylu a názorech mezi městskými a vesnickými obyvateli jsou jasně pozorovatelné. Z věřících je zde nejvíce katolíků (89 %). Následují protestanti (6 %) a židé (méně než 1 %). Mexiko je charakteristické rostoucím počtem obyvatel. (Tento trend je poněkud zpomalován záporným migračním faktorem.) Převaha mladého obyvatelstva může mít výhody, které ovšem v případě Mexika neplatí, protože valná většina pracovní síly nedisponuje dostatečnou kvalifikací.

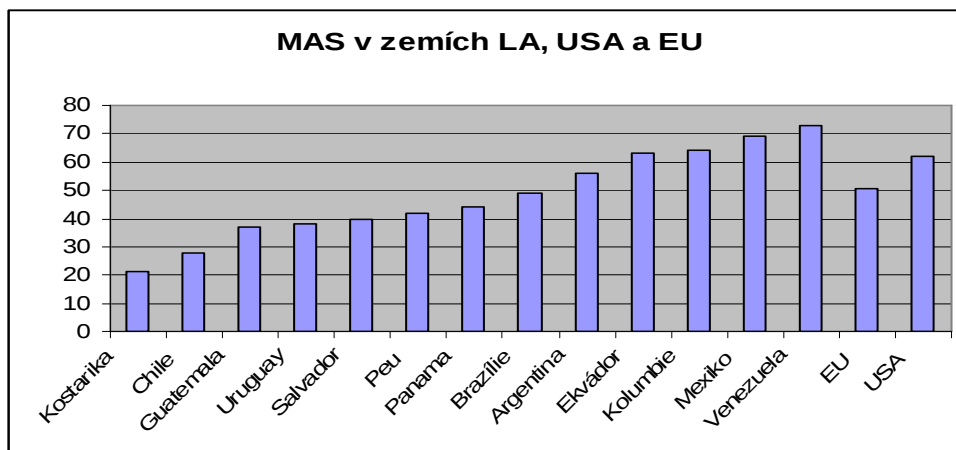
Zajímavé je posouzení **postavení ženy a muže ve společnosti**. V Mexiku, jakožto převážně katolické zemi, by logicky měla mít velký význam rodina, jako základní hodnota

¹⁰⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: [Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika](http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}), Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

¹¹⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: [Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika](http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}), Mexiko, 25.04.2008, [online]. <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}> [cit. 24.10.2008]

společnosti. Přesto je zde velký počet rozvedených rodin. Tradiční křesťanské hodnoty přetrvávají hlavně na vesnicích. Je ale potřeba poupravit a blíže vysvětlit pojem vesnice v mexickém pojetí. Aby Mexičané nazvali město městem, musí mít alespoň kolem 500 tisíc obyvatel. Ostatní města jsou pro ně vesnicemi, vesnice potom vesničkami. Ve vesnicích a vesničkách jsou lidé většinou silně nábožensky založeni. Spíše ale jen ve vesničkách žijí klasickým životem ve velkých rodinách, kde žena vykonává funkci opatrovnice dětí, hospodyně, kuchařky a zároveň pracovnice na poli. Zde je také největší procento ngramotného obyvatelstva. Ve „vesnicích“ (kolem 50 000 obyvatel) už dochází k feminizaci společnosti. Rodiny se rozvádějí a matky samoživitelky zastupují původně mužské práce. Jejich postavení ve společnosti se podobá evropskému. Nejliberálnější myšlenky zastupují a nejmodernější způsob života vedou obyvatelé velkých měst, většinou hlavních měst jednotlivých států. Zde najdeme velké množství lidí bez vyznání. Podíváme-li se na hodnotu MAS (index maskulinity), jedné z Hofstedeho kulturních dimenzí společnosti, zjistíme, že má Mexiko druhou největší hodnotu v Latinské Americe. MAS vyjadřuje míru separace rolí ženy a muže ve společnosti. Čím vyšší je index MAS, tím větší separace.

Graf 34 Index MAS

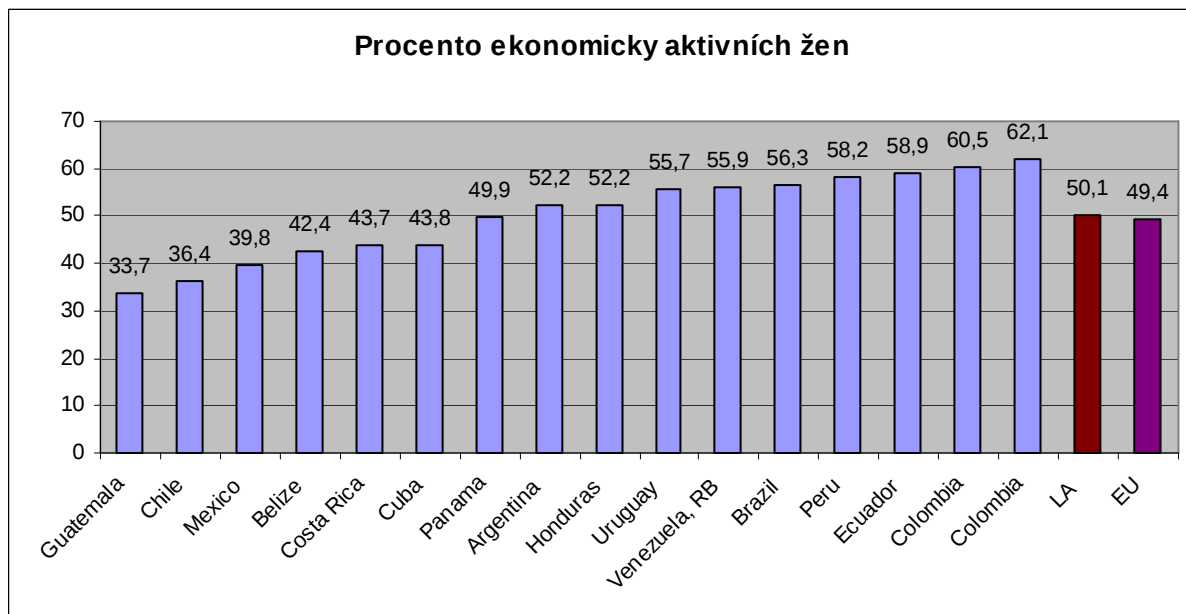

Zdroj: <http://www.geert-hofstede.com>

Studie naznačují velkou míru rozdělení rolí žen a mužů ve společnosti. Údaje ale popisují celé Mexiko jako jeden subjekt a nezohledňují odlišnosti jednotlivých území. To lze rozdělit na pokrokovější sever a tradičnější jih a na velká města, „vesnice“ a vesničky. Stejně tak se jedná o stavový ukazatel, neříká tedy nic o vývojovém trendu, který spěje jednoznačně k feminizaci společnosti. Index MAS je tedy k posouzení situace nedostačující. Proces feminizace započal již v 80. letech, v době ekonomické krize, kdy muž sám nezvládal uživit celou rodinu. V polovině

90. let již v oblasti služeb pracovalo 70 % žen.¹¹¹ Jejich platy byly a stále jsou pod úrovní platů mužů. Graf znázorňuje procento ekonomicky aktivních žen na ekonomicky činném obyvatelstvu.

Graf 35 Ekonomicky aktivní ženy, 1980 - 2020

Zd

roj: <http://hdrstats.undp.org/indicators/245.html>

Jedná se o výpočet z dat od roku 1980 a následný odhad až do roku 2020. Je patrné, že země LA převyšují v zaměstnanosti žen průměr EU. Mexiko je třetí zemí s nejmenším procentem zaměstnaných žen v Latinské Americe. Situace na trhu práce tedy není pro ženy v rámci LA nejpříznivější. I přes postupující proces feminizace ve společnosti patří Mexiko k zemím LA, kde je zaměstnanost žen poměrně nízká. Tomu odpovídá i index MAS, přestože ten sám o sobě nemá díky své statičnosti příliš vysokou výpovědní hodnotu.

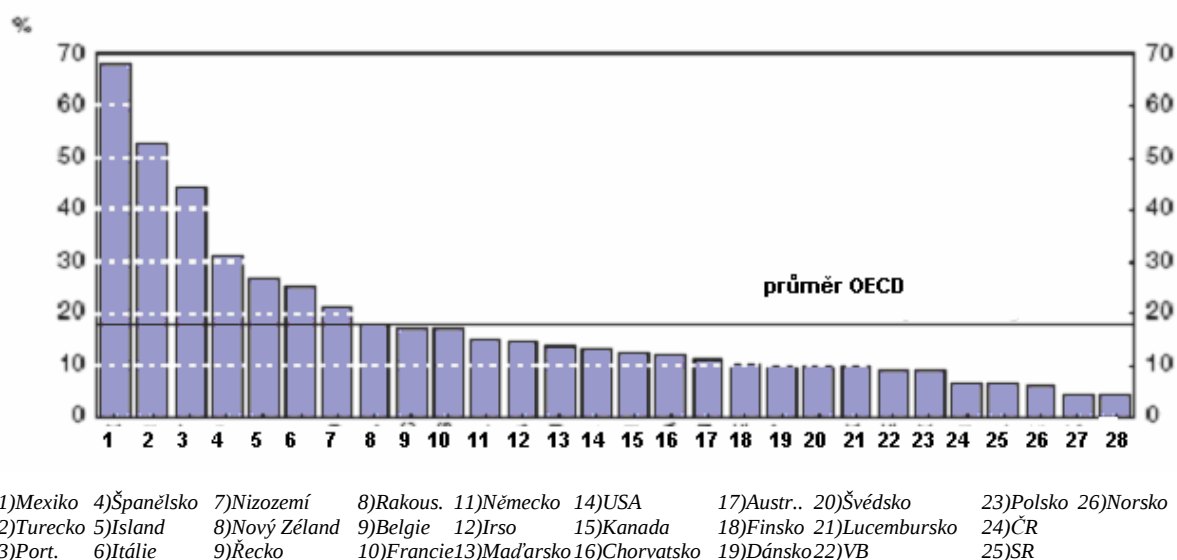
¹¹¹ Tim L. Merrill and Ramón Miró: *Mexico: A Country Study: Role of Women*: Washington: GPO for the Library of Congress, 1996. [online]. <http://countrystudies.us/mexico/60.htm> [cit 9.1.2008].

3.4. Vzdělání

Nedostatečný přístup ke vzdělání a jeho nízká kvalita je jedním z důležitých faktorů vedoucích k chudobě. Vzhledem k nízkým příjmům státního rozpočtu chybí zdroje na rozvoj vzdělanosti. To postihuje obzvláště státní školy. Školy soukromé se pyšní vysokou kvalitou přednášejících i nejmodernějším vybavením, mohou si je ale dovolit zaplatit jen ti nejbohatší. Stipendijní systém zde neplní svou funkci umožnění přístupu na prvotřídní školy nadaným studentům z chudších poměrů. Řada mexických škol nedisponuje kolejemi, stát nehradí stravován ve školních kantýnách. Připomeňme si graf zobrazující procento mladých opouštějících školu bez kvalifikace.

Graf 36 Vzdělání 2

Podíl mladých ve věku 20-24 let bez kvalifikace, rok 2003

Zdroj: OECD

Mexiko si se 70 % stojí nejhůře ze všech zemí OECD. Pracovní síla tak je sice mladá, ale nevzdělaná a její šance na trhu práce nejsou vysoké. Je nucena vykonávat podřadné práce, a navíc většinou načerno. Tím pádem nemá nárok na penzi a zdravotní pojištění od Institutu sociálního zabezpečení. Velkým problémem je nízká úroveň znalosti cizích jazyků, hlavně angličtiny. Jiný cizí jazyk se zde téměř nevyučuje. Do minulého roku, kdy byla zavedena povinná výuka angličtiny na základních školách, se cizí jazyk ve škole vůbec nevyučoval. Nyní je problém zajistit dostatečný počet kvalitních vyučujících anglického jazyka. Znalost angličtiny

je totiž vysoce ceněnou komoditou, kterou na rozdíl od většiny Evropy nedisponuje každý nebo skoro každý vysokoškolák alespoň na úrovni střední pokročilosti. Osoby se znalostí angličtiny, pokud vyučují, omezí většinou svou činnost jen na soukromé školy, které jsou schopny jim zaplatit mnohem více. Na druhou stranu, pro vysokoškoláky je situace v Mexiku příznivá. Nemusí se zde totiž prosazovat v příliš tvrdé konkurenci. Pokud navíc ovládají angličtinu alespoň na komunikativní úrovni, mají šanci získat nadprůměrně placenou pozici, a to dokonce i při absolvování pouhé státní vysoké školy. Anglicky se většinou tito vysokoškoláci ze státních škol učí soukromě v některé z jazykových škol.

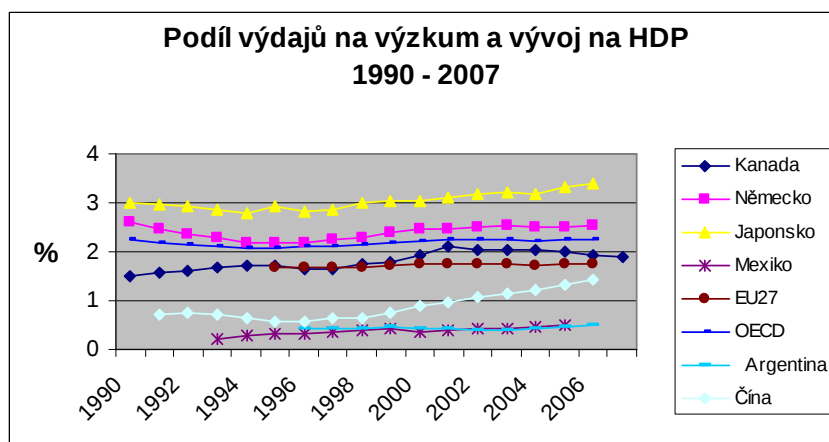
Hlavním problémem mexického školství je nedostatek prostředků pro jeho rozvoj a modernizaci. Tato situace se nezlepší bez reformy financí, která je sama závislá na řadě dalších faktorů jako je úprava pracovního práva či boj s chudobou. Velkou slabinou mexického obyvatelstva je neznalost angličtiny. Mexiko doufalo, že mu vstup do NAFTA dopomůže ke zvyšování kvalifikace zaměstnanců a k získání moderních technologií nehledě na přínos finanční. Americké společnosti ale využívají hlavně levnou nekvalifikovanou pracovní sílu mimo jiné i proto, že by musely odborněji orientované zaměstnance nejdříve naučit anglicky. Navíc, úroveň státních škol je velmi nízká, takže o její absolventy není na mezinárodním trhu práce valný zájem.

4. Technologické faktory

4.1. Mexická věda a výzkum v mezinárodním kontextu

Přehled o tom, jak si Mexiko stojí v oblasti technologické vypovídá nejlépe jeho mezinárodní srovnání s ostatními ekonomikami. Původem veškeré využívané technologie je věda a výzkum. Následující grafy proto poskytují přehled o postavení Mexika v této oblasti v mezinárodním měřítku.

Graf 37 Výdaje na výzkum, 1990 - 2007

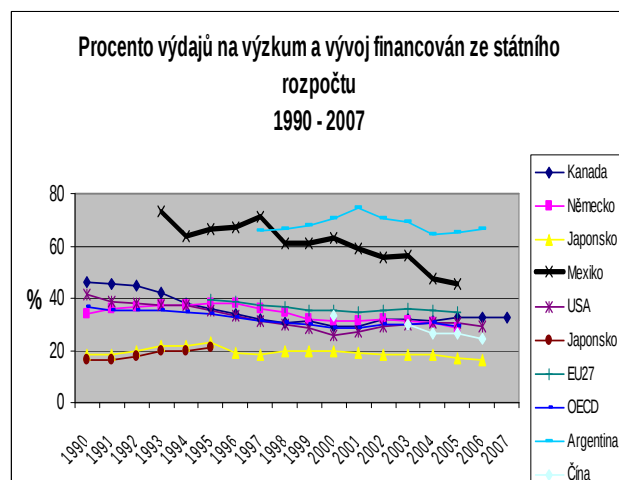
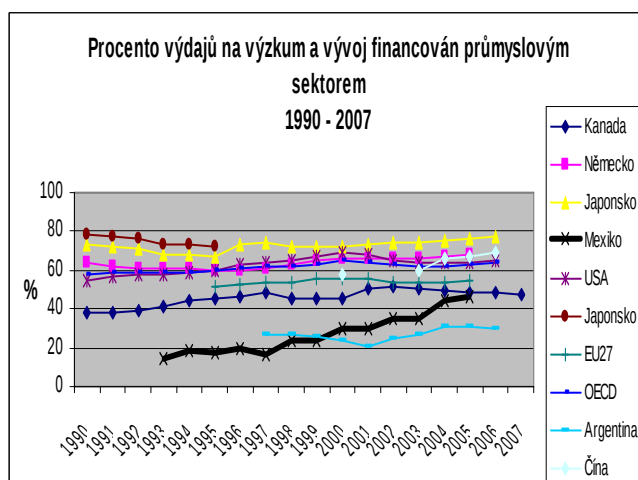

Podíl výdajů na HDP je v Mexiku nejnižší ze všech vybraných zemí či uskupení kromě Argentiny. Nachází se hluboko pod průměrem zemí OECD.

Zdroj: OECD

Grafy níže demonstrují vývoj zdroje financování výzkumu a vývoje v letech 1990 až 2007.

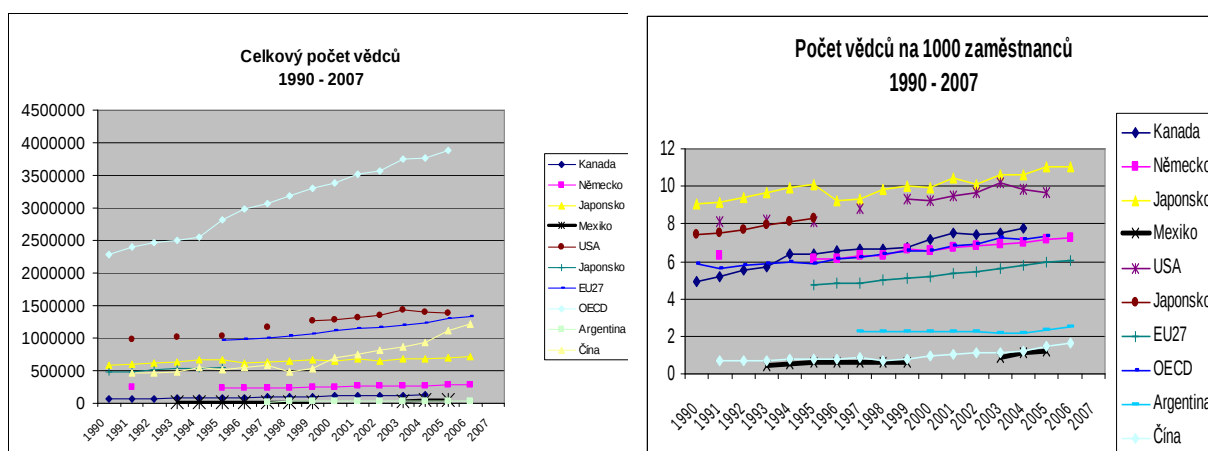
Graf 38 a 39 Výdaje na výzkum a vývoj financované průmyslovým sektorem a ze státního rozpočtu, 1990 - 2007

Zdroj: OECD

V 90. letech plynula většina finančních prostředků Mexika na vědeckou činnost převážně ze státního rozpočtu. V průběhu let se viditelně zvýšil podíl průmyslových firem na financování výzkumu a vývoje. Přesto je angažovanost soukromého sektoru nižší, než je průměr OECD. V roce 2006 se ale již Mexiko na rozdíl od další latinskoamerické země Argentiny uspokojivě blíží těmto podmínkám. Dalším faktorem důležitým pro rozvoj technologie je potenciál ekonomiky ve smyslu náležitě vyškolené pracovní síly. Následující grafy proto zobrazují počet vědců ve vybraných ekonomikách.

Graf 40 a 41 Počet vědců celkový a na 1000 zaměstnanců, 1990 - 2007

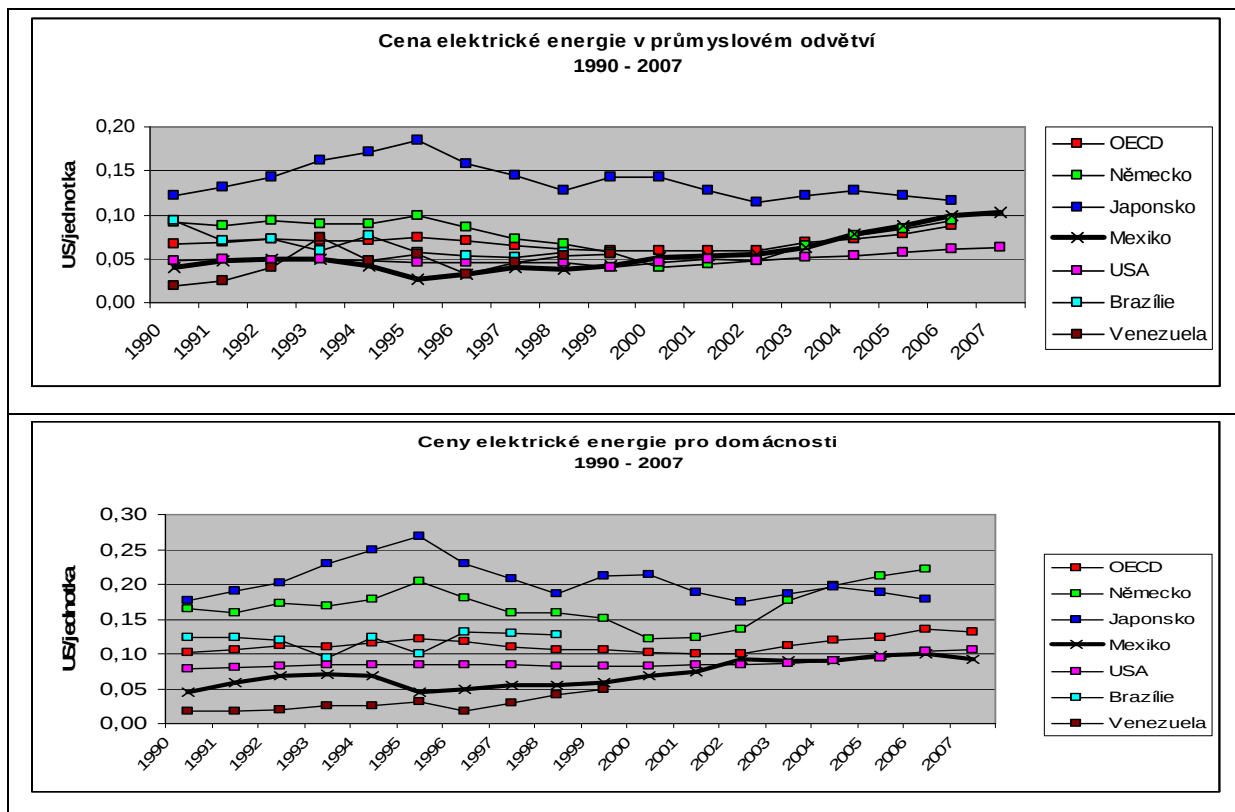
Zdroj: OECD

Situace Mexika je zde srovnatelná s Argentinou. Obě země se nachází hluboko pod standardem OECD. Nedostatek vědecké síly v Mexiku koresponduje s celkově špatnou situací ve vzdělání. Mexiko potřebuje zvýšit výdaje na technologický výzkum a vývoj. Zároveň by mělo investovat do zlepšení svého vzdělávacího systému. Na obojí mu ale chybí finance. Pozitivní skutečností je vzrůstající zájem průmyslového sektoru o vědeckou oblast. Ani tato skutečnost ale nezajišťuje dostatečný příliv finančních prostředků. Řešením by bylo uvolnění pravidel pro investování do řady oblastí mexické ekonomiky. Jedná se o ropný průmysl a energetiku celkově, komunikace či zemědělství. V tom ale zemi brání ústavní zákony. Bez změny ústavy nemůže země doufat v brzké zlepšení situace. Pozitivní skutečností je vzrůstající zájem průmyslového sektoru o vědeckou oblast.

4.2. Cena elektrické energie

Důležitým faktorem rozhodujícím o efektivitě jakékoli výroby průmyslové či zemědělské je elektrická energie, resp. její cena. Grafy níže porovnávají cenu elektřiny ve vybraných ekonomikách pro průmyslový sektor a domácnosti.

Graf 42 a 43 Cena elektrické energie v průmyslovém odvětví a pro domácnosti, 1990 - 2007

Zdroj: OECD

Na začátku 90. let se cena elektrické energie v průmyslovém odvětví i pro domácnosti pohybovala pod úrovní průměrné ceny zemí OECD. Velkou cenovou výhodou mělo Mexiko oproti svým nynějším obchodním partnerům Německu a Japonsku. Tento rozdíl se ale zvláště v průmyslovém odvětví zmenšuje. V roce 2007 se již Mexiko cenově rovná Německu a těsně se blíží Japonsku. Dokonce předčilo Spojené státy americké. Výhoda v podobě levného výrobního faktoru postupně mizí. Naopak mexické domácnosti mají oproti domácnostem ostatních zemí OECD relativně levnou elektřinu. V porovnání s dvěma latinskoamerickými zeměmi, Brazílií a Venezuelou, nevykazuje Mexiko v průmyslu žádné abnormality. Cena elektřiny pro domácnosti se dá vzhledem k chybějícím údajům u Brazílie a Venezuely těžko posoudit. Vysoká cena elektrické energie v průmyslovém odvětví podstatně zvyšuje náklady producentů a snižuje

konkurenceschopnost mexické produkce. Tento faktor je viditelný například na situaci mexického automobilového průmyslu.

4.3. *Strategické oblasti*

V Národním plánu rozvoje na období 2007 a 2012 jsou nanotechnologie spolu s mechatronikou a biotechnologií popsány jako strategicky významné sektory.

Mexiko patří mezi tři země Latinské Ameriky zabývající se myšlenkou vývoje a využití **nanotechnologie**. Na rozdíl od dalších dvou (Brazílie a Argentiny) však zatím nemá vypracovaný žádný plán ani strategii, jak přesně má rozvoj mexické nanovědy vypadat. Od roku 2002 je ale výzkum a vývoj v oblasti nanotechnologie považován mexickou vládou za strategicky významný. Mexičtí experti se shodují na tom, že by země neměla v této oblasti zůstat pozadu za svými obchodními partnery. Mezi zeměmi aktivně se zabývajících výzkumem a vývojem tohoto odvětví vědy jsou totiž nejdůležitější exportní a importní cíle Mexika. Na světové úrovni vede USA následované Japonskem a Německem. Tyto tři země dohromady pokrývají téměř 52% veškerých světových investic do nanovědy, což znamená asi 12 400 milionů dolarů¹¹². Tyto země také vydávají největší podíl ze svého HDP do této oblasti výzkumu. Spojené státy Americké společně s Německem zabírají 70 % trhu s nanotechnologií. Mexiko rozeznalo velký potenciál tohoto nového odvětví. Ve studii uveřejněné na stránkách mexického ministerstva hospodářství se hovoří o tvorbě budoucích pracovních příležitostí pro experty s nadstandardními platy. Nanotechnologie by se mohla stát novým motorem růstu ekonomiky. Jednoznačně pozitivní by bylo navázání mezinárodní spolupráce, která by přivedla do země zahraniční investory. Předpokladem je ale vysoký stupeň specializace mexické pracovní síly, což znamená zajistit odpovídající úroveň vzdělání. Institut pro vědecký a technologický výzkum (Instituto Potosino de Investigación Científica y Tecnológica - IPICYT) nabízí tří a čtyřleté postgraduální studium nanovědy¹¹³. V současné době funguje několik spolků zabývajících se nanovědou a provádějících výzkumy v Mexiku. Jsou to Red Internacional de Nanociencia y Nanotecnología, Red de Grupos de Investigación en Nanociencia y Nanotecnología, Red Nacional de Nanociencia y Nanotecnología a Red Latinoamericana de Nanotecnología y Sociedad¹¹⁴. IPICYT zorganizoval v roce 2007 v Mexiku Nanoforum EU a

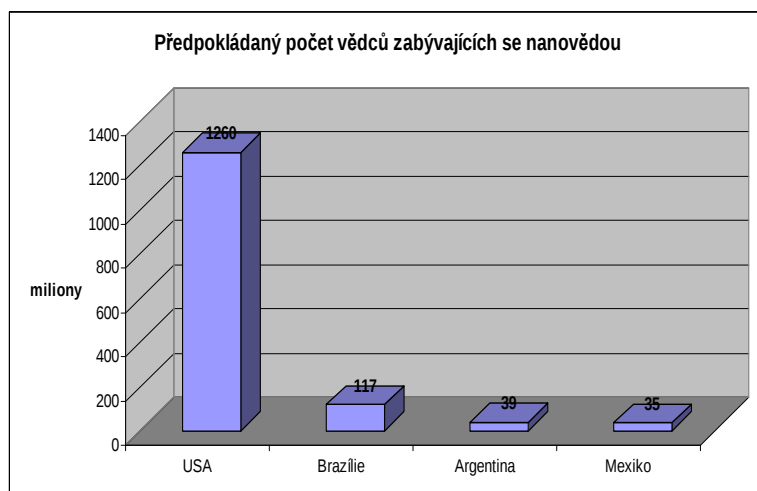
¹¹² Diagnóstico y prospectiva de la nanotecnología en México: str.10. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online]. <http://www.ipicyt.edu.mx/Proyectos/ProyectosMateriales.htm>. [cit. 25.11.2008]

¹¹³ Proyectos: Instituto Potosino de Investigación y Ciencia 2008 [online]. <http://www.ipicyt.edu.mx/ProgramasPosgrado/Programas.htm>. [cit. 25.11.2008]

¹¹⁴ Diagnóstico y prospectiva de la nanotecnología en México: str.16. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online]. <http://www.ipicyt.edu.mx/Proyectos/ProyectosMateriales.htm>. [cit. 25.11.2008]

Latinské Ameriky¹¹⁵. Fóra se účastnili mexičtí a evropští odborníci. Výsledkem bylo mimo jiné konstatování, že má Mexiko dobré šance úspěšně rozvíjet výzkum nanotechnologie. V současné době ovšem Mexiko silně zaostává za svými největšími obchodními partnery i dalšími dvěma latinskoamerickými konkurenty. Následující graf znázorňuje počet vědců, které jednotlivé země chtějí angažovat ve výzkumu nanotechnologie.

Graf 44 Experti nanovědy, 2008

Mexiko nejenže nedosahuje v počtu vědců Brazílie ani Argentiny, ale pozdní nástup zájmu o tuto problematiku způsobil, že bude země jen těžko dohánět politické kroky nutné k efektivnímu rozvoji tohoto vědeckého odvětví.

Zdroj: Secretaría de Economía

I zde naráží Mexiko na problém nízké úrovně vzdělanosti a nedostatek vzdělávacích kapacit. Navíc se začalo o nanotechnologie zajímat dosti pozdě a nechalo se ve výzkumu předstihnout Argentinou a Brazílií. Oblast nanovědy může přitom být pro rozvoj zahraničního obchodu země velmi významná vzhledem k tomu, že se jí intenzivně zabývají důležití obchodní partneři Mexika.

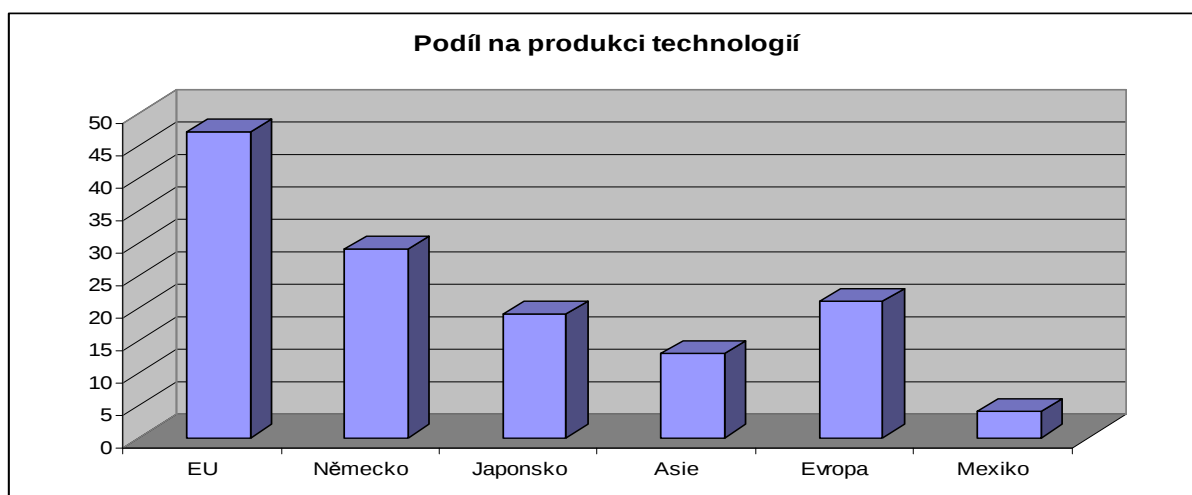
Mechatronika je další ze strategických oblastí stanovených současným Národním plánem rozvoje. Jedná se o kombinaci mechaniky, elektroniky a softwarového inženýrství, přičemž cílem je zajistit co nejefektivnější funkci složitých systémů za použití automatizace. V praxi se poznatky z mechatroniky využívají v automobilovém průmyslu, elektronice, zdravotnictví či výrobě a rozvodu elektrické energie.

¹¹⁵ Proyectos: Instituto Potosíno de Investigación y Ciencia 2008 [online].

<http://www.ipicyt.edu.mx/ProgramasPosgrado/Programas.htm>. [cit. 25.11.2008]

Tradice této vědní disciplíny je v Mexiku delší než v případě nanotechnologie. Od devadesátých let nabízejí mexické vysoké školy studium zaměřené právě na tento vědní obor. Prvním odvětvím mexické ekonomiky, které začalo využívat výsledků práce mechatroniků, je odvětví automobilové. Stejně jako v případě nanotechnologie pomýšlí i zde Mexiko na zahraniční investice, které mohou rozvoj této vědy do země přitáhnout. Již dnes operují na mexickém území mezinárodní firmy jako Sony, Philips, Bose, Panasonic, Kodak, Delphi a mnoho dalších. Následující grafy jsou založené na výsledcích průzkumu provedeného v Mexiku u 92 mezinárodních a domácích firem. První graf poskytuje přehled podílů zemí či oblastí na produkci technologií aktivně využívaných zkoumanými firmami.

Graf 45 Vývoj technologií, 2008

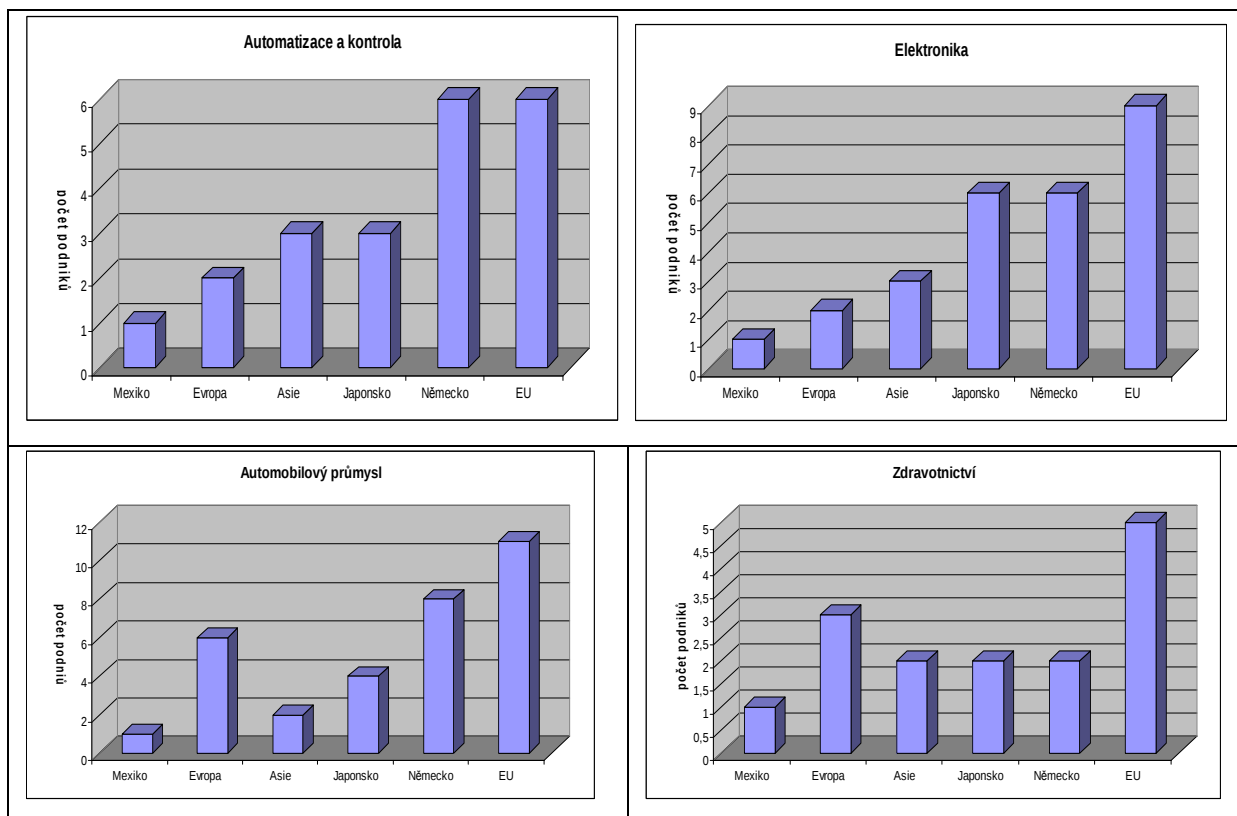
Zdroj: Secretaría de Economía

Mezi nejproduktivnějšími zeměmi se opět objevují důležití obchodní partneři Mexika Německo a Japonsko. V případě Mexika jde ve většině případů o produkty, ke kterým se Mexiko hlásí jako země původu. Tyto produkty či technologie nejsou ale Mexikem patentované.¹¹⁶ Kromě Japonska a Německa jsou hlavní zemí exportu vybavení a know-how také USA, které nejsou do grafu zahrnuty. Mexiko by vzhledem k nedostatku vlastních patentů a finančních prostředků nebylo schopno dodávat složité systémy. Může ale vyplnit mezeru na trhu v podobě dodávek jednodušších zařízení či technologií. Řada společností totiž nevyužije celý velký komplex zařízení, který je leckdy produktem mechatroniky, a má zájem pouze o dílčí procesy,

¹¹⁶ Diagnóstico y prospectiva de la mecatronica en México: str.86. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online]. http://www.economia.gob.mx/pics/pages/944_base/Mecatronics.pdf. [cit. 25.11.2008]

kteře jsou cenově přijatelnější a potřebám podniku postačují. Grafy níže demonstrují podíl vybavení a technologií mexického původu v jednotlivých odvětvích ekonomiky.

Grafy 46, 47, 48 a 49 Situace v oblasti nanovědy – Automatizace a kontrola, Elektronika, Automobilový průmysl, Zdravotnictví, 2008

Zdroj: Secretaría de Economía

Podle průzkumu provedeného v 92 firmách operujících v Mexiku se původem mexické technologie a vybavení uplatňují ve zdravotnictví, automobilovém průmyslu a v oblasti automatizace a kontroly. Další dvě odvětví, výroba a rozvod elektrické energie a vesmírné technologie, zůstávají bez mexické účasti. Angažovanost Mexika ve zobrazených odvětvích je vyrovnaná. Největší dynamiku tvorby pracovních míst pro mechatronické inženýry má průmysl automobilový a elektronický.¹¹⁷ Automobilový průmysl má pro Mexiko velký význam, jelikož se významně podílí na exportu země. V této oblasti začíná Mexiku konkurovat Čína. Technologický pokrok by proto mohl Mexiku pomoci udržet si podíl na mezinárodním

¹¹⁷ Diagnóstico y prospectiva de la mecatronica en México: str.94. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online]. http://www.economia.gob.mx/pics/pages/944_base/Mecatronics.pdf. [cit. 25.11.2008]

automobilovém trhu. Automobilový průmysl byl navíc první oblastí mexické ekonomiky, kde se začaly využívat výsledky mechatronického výzkumu. Dá se tedy předpokládat, že zde budou mít mexičtí experti nejvíce zkušeností s využíváním nových technologií. Mexiko může ale jako v mnoha dalších případech narazit na problém nedostatku finančních prostředků pro výzkum. Řešením je specializace na jednotlivé postupy a vybavení a jejich dodávky obchodním partnerům, kteří je začlení do mechanismu a vytvoří z nich fungující celek.

Závěr

Tato práce si určila za cíl zhodnotit postavení Mexika na počátku 21. století. S použitím PEST analýzy byla mexická ekonomika nahlédnuta z několika různých úhlů. Za účelem odhalení silných a slabých stránek země byly hodnoceny faktory politické, ekonomické, sociální a technologické. Nechybělo ani mezinárodní porovnání. Jaké jsou tedy slabiny a naopak komparativní výhody této latinskoamerické země? S jakým vývojem může Mexiko počítat do budoucna? Může doufat v úspěch a co pro něj musí udělat?

Výhodou Mexika je dostatek mladé pracovní síly, velký trh a jeho geografická poloha. Zároveň patří mezi největší vývozce ropy v Latinské Americe a je v první pětici největších světových ropných exportérů. Členství v NAFTA a společná hranice s USA tvoří prostor pro mezinárodní spolupráci. Pro státy jižní Ameriky představuje Mexiko prostředníka v obchodním styku s USA. Samotné Mexiko získává většinu přímých zahraničních investic od svých severoamerických sousedů. Americké investice se ale soustřeďují na výrobu spotřebního zboží využívající nabídky levné pracovní síly. Americké firmy spolupracují v rámci svých vlastních dodavatelských kontaktů. Mexičtí dodavatelé nejsou většinou schopni poskytovat služby patřičné kvality. Spolupráce s investory tak zatím nepřináší tolik očekávaný efekt předávání know how a technologií. Příčinou je kromě nízké kvality služeb i nedostatečná kvalifikace pracovní síly a omezení vstupu zahraničních investorů do strategicky významných odvětví plynoucích z mexické Ústavy. Pro přísun většího množství investic a zvýšení technologické úrovně ve významných průmyslových odvětvích by tudíž bylo zapotřebí změnit patřičné ústavní zákony. Zákonodárský proces je ovšem sám o sobě velmi komplikovaný. Ústavní zákony mají navíc tradičně přísnější režim. Ústava tak patří mezi hlavní brzdy rozvoje mexické ekonomiky.

Mezi palčivé problémy sužující mexickou společnost patří nízká úroveň vzdělanosti a vzdělávacího systému vůbec. Mexiku přitom chybí finance na potřebné reformy. Kromě nedostatku zahraničních investic je na vině daňový systém, který přináší do státní kasy velmi málo prostředků. Nízké daňové sazby sice podporují podnikání, v kombinaci s velmi přísným pracovním právem ale přináší i negativní dopady do podnikatelského sektoru. Zaměstnavatelé raději nelegálně zaměstnávají své zaměstnance, což znamená, že nemohou jejich platy zařadit do nákladů, snížit jimi zisk a tím i své daně, než aby svým zaměstnancům poskytovali všechny výhody a odměny, které jim náleží ze zákona. Slabým místem mexické ekonomiky tak není nezaměstnanost, je jím nelegální zaměstnanost. Lidé pracující na černo totiž nemají nárok na sociální pojištění, důchod či bezplatnou zdravotní péči. problém neřeší ani nový program tzv.

Národního zdravotního pojištění. Toto pojištění je sice bezplatné, zdravotní služby poskytované na jeho základě mají ale velmi nízkou úroveň. Kromě nízké vzdělanosti a nedostatečné zdravotní péče, řeší mexická vláda neustále otázku, jak sblížit životní úroveň vyšších a nižších sociálních vrstev. V Mexiku je velmi tenká vrstva střední třídy a velký rozdíl mezi příjmy také nepočtenou skupinkou velmi bohatých a početnou skupinou velmi chudých obyvatel. Současná situace se nazývá pastí chudoby. Chudoba je důsledkem a zároveň příčinou nedostatečných investic do lidského kapitálu. Jediným řešením je t tyto investice zvýšit. V současné době se jednotlivé sociální vrstvy pomalu sblížují. Tento proces ale probíhá velmi pomalu a bylo by zapotřebí ho urychlit právě zvýšením úrovně vzdělávacího systému a poskytnutím sociálních jistot včetně bezplatné zdravotní péče i těm nejchudším.

Poněkud riskantní je struktura příjmů státního rozpočtu. 8% z celkových prostředků plynoucích do státní kasy tvoří ropné příjmy. Mexiko je tak závislé na vývoji mezinárodního trhu s ropou. V současné době je cena mexické ropy rostoucí, což je příznivá situace. Přesto se ale objevují problémy. Nedostatek financí na rozvoj či modernizaci těžebních technologií vede ke snižující se výtěžnosti na mexických ropných polích a růst produkce klesá. Získání nových technologií brání již zmiňované ústavní nařízení.

Zahraniční obchod představuje pro Mexiko významný zdroj příjmů. Zároveň země importuje důležité artikly jako zemědělské produkty, elektrickou energii či uhlí. Silnou stránkou země je cenová konkurenceschopnost produktů. Nevýhodou je naopak nízká kvalita. Mexiko se snaží diverzifikovat své obchodní kontakty, což se mu daří v oblasti importů. Vývozy jdou ale z 85,5% do USA. Mexiko se v rámci členství v regionálních uskupeních zavázalo k postupné liberalizaci zahraničního obchodu. Přesto jeho tarifní i netarifní opatření převyšují průměr OECD.

Důležitým vývozním artiklem jsou produkty automobilového průmyslu. ten ovšem začíná zaostávat za svým velkým konkurentem v podobě Číny. Hlavní nevýhodou Mexika je opět nedostatek moderních technologií. Vědeckým odvětvím, které se zabývá zefektivněním funkce složitých mechanismů jako jsou dopravní prostředky, je mechatronika. Další vědní disciplínou důležitou pro udržení kroku s konkurencí i obchodními partnery je nanotechnologie. Mexiko má bohužel nedostatek specialistů, kteří by se zabývali patřičným výzkumem, a nedostatek financí. Do investic na vědu a výzkum by měl být více zapojen soukromý sektor. Zvláště v otázce rozvoje nanotechnologie Mexiko zaspalo. Nevypracovalo dosud ani strategii výzkumu, přestože je nanověda součástí současného Národního plánu rozvoje.

Mexiko je zemí s velkým potenciálem. Bude ale muset projít ještě mnoha změnami, aby tento potenciál mohlo patřičně využívat. Nemá přitom příliš času na rozmyšlení. Hlavně v Asii

se totiž objevují nebezpeční konkurenti, kteří začínají zemi vytlačovat z trhu USA, který je stále pro Mexiko klíčový.

Použitá literatura

- Jan Němec a autorský kolektiv: Politické systémy Latinské Ameriky: Praha: Oeconomica, 2006 , ISBN 80-245-1107-X (brož.)
- BROOKE, B. BUDD, J. ANDRIST, M. Mexiko. München: Nelles, 1999. ISBN 8086169898.3.
- Competition law and policy in Latin America : peer reviews of Argentina, Brazil, Chile, Mexico and P. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2006. ISBN 9264014985.4.
- Country profile. Mexico. London: ISBN 02695596.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Encyklopedie států a území světa, Severní Amerika, Mexiko, 25.04.2008, [online].
<http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={838F11D3-308A-4DE3-BEED-90C9B5AF9827}>
- Agricultural Outlook December 2000, AGO-277, Food Assistance Programs & Poverty in Mexico: United States Department of Agriculture, Economic Research Service 2000. [online]. <http://www.ers.usda.gov:80/epubs/pdf/agout/dec2000/contents.htm>
- Annual Report 2007: BANCOMEXT 2007. [online].
http://www.bancomext.com/Bancomext/publicasecciones/secciones/4732/Annual_Report_2007.pdf
- Dalsgaard, T. (2000): "The Tax System in Mexico: A Need for Strengthening the Revenue-Raising Capacity": *OECD Economics Department Working Papers*, No. 233, OECD Publishing. [online].
http://massetto.sourceoecd.org/vl=4189882/cl=16/nw=1/rpsv/workingpapers/18151973/wp_5lgsjhvj81s7.htm
- Doing business in Mexico: General legal, business & entry issues: Mexico Connect Business 2007. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000generallegal.html>

- Fast-Free and Secure Trade: Informed Trade 2007 [online]. <http://www.itintl.com/fast-free-and-secure-trade.html>
- Mexico: Licensing and intellectual property: The Economist Intelligence Unit 21.8. 2007.: str. 3.[online].
http://www.viewswire.com/index.asp?layout=VWPrintVW3&article_id=332514218&printer=printer
- Mexico: EarthTrends The Environmental Information Portal, 2007. [online].
<http://earthtrends.wri.org/povlinks/country/mexico.php>
- OECD economic outlook: June 2001– Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2001, ISBN 92-64-64-01613-9. [online].
<http://puck.sourceoecd.org/vl=2423273/cl=13/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2001n2/s22/p101.idx>
- OECD economic outlook: June 2003 No.74 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2003, ISBN 92-64-20582-4. [online].
<http://miranda.sourceoecd.org/vl=2423273/cl=13/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2003n2/s25/p142.idx>
- OECD economic outlook: June 2004 No.75 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2004, ISBN 92-64-64-01613-9. [online].
<http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/fulltextew.pl?prpsv=/ij/oecdjournals/04745574/v2004nl/s25/p304.idx>
- OECD economic outlook: June 2006 No.79 – Economic developments in Mexico: str.1. OECD 2006, ISBN 978-92-64-04162-2. [online].
http://miranda.sourceoecd.org/vl=2831315/cl=20/nw=1/rpsv/cgi-bin/jsearch_oecd?limittitles=&cheese=searchdb&oecd-select=home.htm&form=expert&search0=OECD+economic+outlook+Mexico&search=&field0=tk&system=oecd_all&sortresultsby=rev_timestamp&what=dl
- OECD Economic Surveys: Mexico, Executive summary: str. 4. OECD 2007, ISBN 978-92-64-03843-1. [online].
<http://titania.sourceoecd.org/vl=6465146/cl=16/nw=1/rpsv/~3805/v2007n18/s1/p11>
- Taxes in Mexico: Access Mexico Connect 1996-2006. [online].
<http://www.mexconnect.com/business/mex2000taxesinmexico.html>

- The economic benefits of lowering PC software piracy: IDC 2008.: str. 2.[online].
http://www.bsa.org/idcstudy.aspx?sc_lang=en
- Tim L. Merrill and Ramón Miró: *Mexico: A Country Study*: Role of Women: Washington: GPO for the Library of Congress, 1996. [online].
<http://countrystudies.us/mexico/60.htm>
- Acerca se Aduana México: SAT 2008 [online].
http://www.aduanas.sat.gob.mx/aduana_mexico/2008/quienes_somos/138_10000.html
- Ambito de Acción: COFETEL 2008. [online].
http://cofetel.gob.mx/wb/Cofetel_2008/Cofe_ambito_de_accion
- Comportamiento del gasto de los hogares en alimentos en el sector rural 2000: str 15. Servicio de Información y Estadística Agroalimentaria y Pesquera 2004. [online].
<http://www.siap.sagarpa.gob.mx>
- Definiciones básicas de la Industria Maquiladora de Exportación. Consejo Nacional de la Industria Maquiladora y Manufacturera de Exportación, A.C. 2005. [online]
<http://www.cnime.org.mx/maquiladora/abc.htm>
- Diagnóstico y prospectiva de la nanotecnología en México: str.10. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online].
- Diagnóstico y prospectiva de la mecatronica en México: str.86. Centro de Investigación en Materiales Avanzados S.C. 2008. [online].
http://www.economia.gob.mx/pics/pages/944_base/Mecatronics.pdf
- Ley de Inversión extranjera: Cámara de Diputados del H. Congreso de la Unión 2006, [online].http://www.economia.gob.mx/pics/pages/1231_base/Leyinversionext.pdf
- Objetivo: ACERCA 2008. [online].
http://www.acerca.gob.mx/artman/publish/article_183.asp
- <http://www.ipicyt.edu.mx/Proyectos/ProyectosMateriales.htm>
- Precio promedio de exportación de petróleo crudo por tipo y región: Instituto Nacional de Estadística y Geografía, 2008. [online]. <http://dgcnesyp.inegi.org.mx/cgi-win/bdiecoy.exe/568?c=12684>

- Proyectos: Instituto Potosino de Investigación y Ciencia 2008 [online].
<http://www.ipicyt.edu.mx/ProgramasPosgrado/Programas.htm>. [cit. 25.11.2008]
- Revisiones ante paneles binacionales dentro del marco del artículo 1904 del TLCAN: str.4. Secretaría de Economía 2007. [online]. <http://www.economia.gob.mx/P=403>
- Seguro popular: Salud Seguro popular 2008. [online]. http://www.seguro-popular.salud.gob.mx/contenidos/seguro_popular/seguro_popular.html
- Uso del suelo, países seleccionados: Instituto Nacional de Estadística y Geografía, 2006. [online].
<http://www.inwgi.org.mx/est/contenidos/espanol/rutinas/ept.asp?t=inte01&s=est&c=5011>
- Qué es el padrón de los importadores: SAT 2008. [online].
<http://www.padroneimportadores.com.mx/padron.asp>
- Es muy costosa: [Terra](#) > [Noticias](#) > Política 13.12.2007 [online].
www.terra.com.mx/articulo.aspx?articuloId=509467

Přílohy

Příloha č.1 Seznam tabulek, grafů, mapek a schémat

Tabulka 1 Vývoj HDP, 2000 – 2007	23
Tabulka 2 Míra inflace, 2000 – 2007	24
Tabulka 3 Vývoj MXN/USD, 2000 – 2007	25
Tabulka 4 PZI do agrárního sektoru, 1994 – 2004	58
Tabulka 5 Rozdělení důchodu, 1984 – 2006	64
Graf 1 Vývoj minimálních mezd, 2006-2008	26
Graf 2 Průměrná a minimální mzda v Mexiku, 2006-2008	26
Graf 3 Tarifní a netarifní opatření, 2000, 2004, 2005, 2006	27
Grafy 4 a 5 Export Mexika, 1993 – 2007	31
Graf 6 Export do USA, 1994 – 2007	32
Grafy 7 a 8 Import Mexika, 1993 – 2007	3
Graf 9 Import z EU, 1998 – 2007	33
Grafy 10 a 11 Saldo obchodní bilance Mexika, Tempo růstu HDP USA, 1993 – 2007	34
Graf 12 Odhadovaná a skutečná cena mexické ropy, 1998 – 2007	37
Graf 13 Produkce PEMEXU, 2004 – 2007	38
Graf 14 Vývoj ropných příjmů Mexika, 2002-2007	39
Graf 15 Podíl ropných příjmů na státním rozpočtu, 2001 – 2007	39
Graf 16 Telefonní poplatky ve vybraných zemích, 2006	43
Graf 17 Odvětví zpracovatelského průmyslu, 2006	47
Graf 18 Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu, 2006	48
Graf 19 Podíl vybraných zemí na světové automobilové produkci, 1998 – 2007	50
Grafy 20 a 21 Indexy technologické konkurenceschopnosti a infrastruktury pro technologický vývoj, 2007	51
Graf 22 Index pracovní síly, 2007	51
Graf 23 Index investičních pobídek, 2007	52
Grafy 24 a 25 Indexy nákladů na výrobu a celkových nákladů, 2007	52
Graf 26 Zemědělská půda, 2003	55
Graf 27 Ceny potravin, 2000 – 2006	57

Graf 29 Státní podpora zemědělství, 2001 – 2006.....	60
Graf 30 Vzdělanost	64
Graf 31 Rozdělení příjmů s transfery a bez nich (trimestrální příjem), 2006.....	65
Graf 32 Přírůstek obyvatel.....	67
Graf 33 Počet obyvatel, 1970 – 2005	68
Graf 34 Index MAS	69
Graf 35 Ekonomicky aktivní ženy, 1980 - 2020.....	70
Graf 36 Vzdělání.....	71
Graf 37 Výdaje na výzkum, 1990 – 2007	73
Graf 38 a 39 Výdaje na výzkum a vývoj financované průmyslovým sektorem a ze státního rozpočtu, 1990 – 2007	73
Graf 40 a 41 Počet vědců celkový a na 1000 zaměstnanců, 1990 – 2007	74
Graf 42 a 43 Cena elektrické energie v průmyslovém odvětví a pro domácnosti, 1990-2007..	75
Graf 44 Experti nanovědy, 2008.....	78
Graf 45 Vývoj technologií, 2008	79
Grafy 46, 47, 48 a 49 Situace v oblasti nanovědy – Automatizace a kontrola, Elektronika, Automobilový průmysl, Zdravotnictví, 2008	80
Mapka 1 Oblasti těžby ropy.....	46
Mapka 2 Oblasti potravinářského a strojírenského průmyslu	46
Mapka 3 Oblasti textilního a kožedělného průmyslu	47
Mapka 4 Lokalizace maquiladoras	49
Mapka 6 Oblasti automobilového průmyslu.....	50
Mapka 7 Oblasti podle indexu chudoby, rok 2002	66
Schéma 1 Zákonodárný proces	3,4

Příloha č.2 Seznam použitých zkratk

ACERCA	orgán mexického ministerstva zemědělství (Apoyos y Servicios a la Comercialización Agropecuaria)
ALADI	Asociación Latinoamericana de Integración
ALCA	Área de Libre Comercio de las Américas
APEC	Asia-Pacific Economic Co-operation and Development
BANCOMEXT	Centrální banka Mexika (Banco Natcional de Comercio Exterior)
BANRURAL	Banco Nacional Rural
CANACE	Centro Nacional de Energía
CFE	mexická energetická společnost (Comisión Federal de Electricidad)
COFETEL	regulační orgán telekomunikací (Comisión Federal de Telecomunicaciones)
ČEB	Česká exportní banka
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
HDP	Hrubý domácí produkt
IETU	Jednotná podnikatelská daň (Impuesto Empresarial a Tasa Única)
IMSS	Institut sociálního zabezpečení (Instituto Mexicano del Seguro Social)
INEGI	mexický statistický úřad (Instituto Nacional de Estadística y Geografía)
IPICYT	Institut pro vědecký a technologický výzkum (Instituto Potosino de Investigación Científica y Tecnológica)
NAFTA	North American Free Trade Agreement
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PAN	Strana národní akce (Partido Acción Nacional)
PEMEX	Mexická monopolní ropná společnost (Petróleos Mexicanos)
PRD	Revolučně demokratická strana (Partido de la Revolución Democrática)
PRI	Národní revoluční strana
PROCAMPO	Programa de Apoyos Directos al Campo
SAGARPA	ministerstvo zemědělství Mexika (Secretaría de Agricultura, Ganadería, Desarrollo Rural, Pesca y Alimentación)
SAR	Penzijní fondy (Sistema de Ahorro para el Retiro)
SIAP	Servicio de Información Agroalimentaria y Pesquera
USA	Spojené státy americké
WTO	World Trade Organization